

Zawartość tomów „Studiów Warmińskich” z lat 1964–2018

W pięćdziesięciu pięciu tomach „Studiów Warmińskich” z lat 1964–2018 488 autorów zamieściło 1227 tekstów. Na podstawie zestawienia umieszczonego w tabeli, znaczna większość osób (310) napisała po jednej publikacji. Zaś najwięcej tekstów opublikował ks. prof. dr hab. Marian Borzyszkowski – 76, a następnie bp prof. dr hab. Julian Wojtkowski – 41, ks. prof. dr hab. Władysław Nowak – 24, ks. prof. dr hab. Tadeusz Pawluk – 22, bp dr Jan Oblak – 19, ks. prof. dr hab. Alojzy Szorc – 18 oraz bp dr Jacek Jezierski, ks. prof. dr hab. Władysław Piwowarski, ks. dr Władysław Turek i prof. dr hab. Anna Zellma – po 15. W kilku tomach zamieszczono 1332 pisma kard. Stanisława Hozjusza (tom 13 z 1976 r., tom 15 z 1978 r. i tom 17 z 1980 r.) oraz 235 pism ks. Stanisława Reszki do bp. Marcina Kromera (tom 20 z 1983 r.).

Tabela 1

Zestawienie danych w „Studiach Warmińskich” za lata 1964–2018
– liczba tekstów przyporządkowana liczbie autorów

Teksty	Autorzy
1	310
2	72
3	33
4	13
5	15
6	8
7	5
8	7
9	7
10	4
11	3
12	1
15	4
18	1
19	1
22	1
24	1
41	1
76	1

W dotychczasowych dziejach „Studiów Warmińskich” najwięcej opublikowano tekstów historycznych, głównie dotyczących historii Warmii (nieco powyżej 32%), następnie teologicznych (nieco powyżej 30%), filozoficznych (nieco powyżej 13%), prawniczych, w tym dotyczących prawa kanonicznego (prawie 8%), dotyczących socjologii i nauczania społecznego Kościoła (prawie 4%), a w dalszej kolejności – tekstów dotyczących nauk o rodzinie, pedagogiki i sztuki (prawie po 3%). Pojedyncze teksty dotyczyły językoznawstwa i literaturoznawstwa, muzykologii, psychologii i medioznawstwa.

Zawartość poszczególnych tomów „Studiów Warmińskich”

TOM I (1964)

Pierwszy tom „Studiów Warmińskich” otwiera zdjęcie portretu kard. Stanisława Hozjusza z drugiej połowy XVI w. oraz dedykacja: „DIVI || STANISLAI CARDINALIS HOSII || EPISCOPI WARMIENSIS || IN CONCILIO TRIDENTINO LEGATI || PIAE MEMORIAE || A SEMINARII WARMIENSIS ERECTIONE || QUARTO DECURRENTE SAECULO || 1565 – 21 VIII – 1965 || HOSIANI SEMINARII MAGISTRI || D. D. D.”. W krótkim *Słowie wstępnym* (s. 5) redakcja, odwołując się do tradycji naukowych na Warmii, uzasadnia powstanie czasopisma. Na tom składa się jedenaście artykułów, jedna recenzja i jedno sprawozdanie. Listę artykułów otwiera materiał przygotowany przez bp. Jana Obląka *Stosunek do nauki i sztuki biskupa warmińskiego Adama Stanisława Grabowskiego* (s. 7–56), ubogacony dwiętnastoma ilustracjami. Drugim tekstem jest artykuł ks. Mikołaja Kamińskiego. Autor przedstawia postać kolejnego biskupa warmińskiego, Jana Dantyszka, w kontekście jego działalności pisarskiej (s. 57–114). Ks. Władysław Piwowarski obszernie omawia typologię religijną katolików południowej Warmii (s. 115–197). Czytelności opracowaniu dodają tabele, w których autor zebrał syntetyczne wyniki swoich badań. Z kolei ks. Jerzy Wirszyłło przedstawia eklezjologiczną terminologię dokumentów qumrańskich (s. 199–214). Ks. Julian Wojtkowski opisuje początki kultu Matki Boskiej w Polsce w świetle najstarszych rękopisów, pochodzących z XI i XII w. (s. 215–257). Natomiast ks. Henryk Gulbinowicz prezentuje etyczne poglądy św. Ambrożego na dobra materialne i prawo własności (s. 259–282). Ks. Tadeusz Pawlук przybliży czytelnikom zasadę śledczą w kanonicznym procesie karnym (s. 283–337), a ks. Stanisław Zdanowicz omawia

święta maryjne u różnych narodów (s. 339–372). Dwa następne artykuły dotyczą filozofii. Ks. Mikołaj Lohr zajmuje się problematyką sztuk wyzwolonych w pismach żyjącego na przełomie V i VI w. Kasjodora (s. 373–391), zaś ks. Marian Borzyszkowski wyjaśnia koncepcję bytu w metafizyce Franciszka Suareza (s. 393–407). Listę artykułów zamyka tekst ks. Piotra Poręby, który omawia założenia pedagogiki ks. Walentego Gadowskiego (s. 409–467).

Dział „Recenzje i sprawozdania” otwiera recenzja książki Hermana Kestena *Kopernik i jego czasy* autorstwa ks. M. Borzyszkowskiego (s. 469–471). Całość tomu zamyka sprawozdanie autorstwa ks. Józefa Myśkowa z sesji naukowych rady pedagogicznej Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie za okres od 29 stycznia 1957 do 12 maja 1964 r.

TOM II (1965)

Drugi tom „Studiów Warmińskich” rozpoczyna dedykacja nawiązująca do tysiąclecia chrztu Polski i Soboru Watykańskiego II: „CHRISTO SALVATORI || MARIAE POLONIARUM REGINAE || CAELESTIBUSQUE PATRONIS || CHRISTIANITATIS ANNO MILLESIMO || CMLXVI-MCMLXVI || CONCILII VATICANI SECUNDI || FELICI EXITU GRATULANTES || BASILICAE || TITULO CATHEDRAE WARMIENSI || NUPER CUMULATAE PLAUDENTES || SEMINARIUM HOSIANI MAGISTRI || DEDICANT”. Na tom składa się trzynaście artykułów: sześć historycznych, trzy teologiczne oraz prawnokanoniczny, pedagogiczny, psychologiczny i socjologiczny. W pierwszym artykule bp Jan Obląk opisuje kaplice polskie Marcina Kromera na Warmii: w Jezioranach, Reszlu, Lidzbarku, Orniecie i Dobrym Mieście (s. 7–30). Z kolei ks. Marian Borzyszkowski prezentuje historię szkół diecezji warmińskiej w okresie od XIII do połowy XVI w. (s. 31–63): szkół parafialnych, szkół zakonnych, szkoły katedralnej we Fromborku, szkoły kolegiackiej w Dobrym Mieście i biskupiej szkoły zamkowej. Wspomina też o gimnazjum w Elblągu i o uniwersytetach, na których studiowała młodzież pochodząca z Warmii. Następnie ks. Alojzy Szorc, odwołując się w dużej mierze do dokumentów znajdujących się w archiwum diecezjalnym, omawia losy biskupstwa warmińskiego w dobie wojny północnej (1700–1711) (s. 65–93). Ks. Jerzy Wirszyłło prezentuje uwagi na marginesie kazań biskupa Ignacego Krasickiego (s. 95–111), omawiając ich budowę i tematykę teologiczną. Natomiast w kolejnym artykule ks. Władysław Piwowarski zajmuje się percepcją ideologii katolickiej na południu Warmii (s. 113–169). Ks. Józef Myśków dokonuje analizy wzajemnych odniesień między apolo-

getyką a teologią (s. 171–204). Następnie ks. Julian Wojtkowski, odwołując się do źródeł rękopiśmiennych, zgłębia przedmiot liturgicznego kultu Matki Boskiej w Polsce XIII w. (s. 205–259). Ks. Henryk Gulbinowicz prezentuje moralną ocenę pracy ludzkiej w pismach św. Ambrożego (s. 261–278). Ks. Tadeusz Pawluk dogłębnie analizuje uprawnienia biskupów dotyczące Mszy św. i sakramentów zawarte w motu proprio *Pastorale minus* Pawła VI z 30 listopada 1963 r. (s. 279–350). Natomiast ks. Stanisław Zdanowicz przybliży święta maryjne partykularne umieszczone w nowym Mszale Rzymskim z 1961 r. (s. 351–369). Ks. Mikołaj Lohr charakteryzuje klasztor *Vivarium*, który został założony ok. 550 r. w Brutium przez Kasjodora (s. 371–387). Ks. Edward Ewczyński ukazuje różnice w cechach temperamentu między młodzieżą duchowną i świecką w świetle kwestionariusza Guilforda-Zimmermana (s. 389–455). Na zakończenie tomu ks. Piotr Poręba prezentuje zagadnienie *Dziecko – środowisko – wychowawca w procesie wychowania religijno-moralnego (aspekt psychologiczny)* (s. 457–504).

TOM III (1966)

Tom „Studiów Warmińskich” w roku millenium chrztu Polski otwiera zdjęcie okolicznościowego medalu z wizerunkiem Mikołaja Kopernika otoczonego napisem „NICOLAUS KOPERNIK CANONICUS WARMIENSIS * 1473 * 1543 **” na awersie i z katedrą we Fromborku oraz napisem „SACRUM POLONIAE MILLENNIUM * FROMBORK **” na rewersie. Dedykacja na następnej stronie nawiązuje do tysiąclecia chryścianizacji Polski i II pokoju toruńskiego: „SACRI POLONIAE MILLENNII || 966 – 1966 || PACIAQUE PERPETUAE IN TORUŃ || QUINGENTENARII || 1466 – 19 X – 1966 || ERGO”. Tom tworzy dziewięć artykułów i cztery omówienia. Autorem pierwszego artykułu jest bp Jan Obląk, który opisuje kult św. Wojciecha w diecezji warmińskiej (s. 7–44). Dołączył również zdjęcia związane ze świętym, pochodzące z Fromborka i Tękit (dzisiejsza Rosja). Następnie ks. Alojzy Szorc przybliży diasporę diecezji warmińskiej w czasach biskupa Andrzeja Chryzostoma Załuskiego (1698–1711) (s. 45–77). Ks. Tadeusz Pawluk charakteryzuje konferencje dekanalne w kanonicznym prawie powszechnym i warmińskim (s. 79–93). Z kolei ks. Władysław Piwowarski w swoim tekście socjologicznym pisze o moralności jako sprawdzianie żywotności religijnej katolików południowej Warmii (s. 95–183). Ks. Józef Myśków porównuje apologetykę i religioznawstwo, szukając w świetle współczesnych poglądów punktów stycznych (s. 185–219). Ks. Julian Wojtkowski kontynuuje badania nad kultem Matki Boskiej, tym razem w polskim piśmiennic-

twie do końca XV w. (s. 221–299). Ks. Mikołaj Lohr naświetla zagadnienie muzyki w pismach Kasjodora, próbując ustalić, z jakich źródeł korzystał (s. 301–315). Ks. Marian Borzyszkowski po raz kolejny przybliży filozofię Franciszka Suáreza, tym razem zgłębiając jego teorię przyczynowości (s. 317–364). Na zakończenie działu zamykającego listę artykułów ks. Piotr Poręba przedstawia ks. Walentego Gadowskiego (1861–1956) jako wychowawcę dzieci i młodzieży (s. 365–422).

W dziale „Recenzje i omówienia” ks. M. Borzyszkowski prezentuje trzy recenzje książek: A. Sikora, *Spotkania z filozofią* (Warszawa 1965); *Z dziejów filozofii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku*, red. Z. Kuskewicz (Wrocław–Warszawa–Kraków 1965) i *Mikołaj Kopernik. Szkice monograficzne*, red. J. Hurwic (Warszawa 1965). Tom kończy omówienie autorstwa ks. Borzyszkowskiego – *Mikołaj Kopernik w świetle nowszych badań*.

TOM IV (1967)

Kolejny tom „Studiów Warmińskim” otwiera fotografia obrazu Matki Bożej Gietrzwałdzkiej oraz dedykacja nawiązująca do dziewięćdziesiątej rocznicy objawień maryjnych i roku koronacji obrazu oraz do 400. rocznicy inauguracji działalności Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum”: „DEI GENITRICIS IMAGINE IN GIETRZWAŁD ANNO APPARITIONUM EIUSDEM NONAGESIMO AUREIS CORONIS SOLLEMNITER CORONATA || POST FELICITER INAUGURATAS LECTIONES SEMINARII WARMIENSIS HOSIANI QUARTO DIVINA MISERATIONE SAECULO COMPLETO || HONORIS DILECTIONIS GRATITUDINIS ERGO VOLUMEN HOC CONSCRIPTUM PRODIT 1567–1877–1967”. Tom składa się z trzech działów: „Rozprawy” (dziesięć tekstów), „Materiały” (trzy) oraz „Recenzje i omówienia” (trzy).

Dział „Rozprawy” otwiera materiał autorstwa bp. Jana Obląka o inwentarzu biskupstwa warmińskiego po przejściu Ignacego Krasickiego na stolicę prymasowską w Gnieźnie (s. 5–33). Ks. Alojzy Szorc charakteryzuje działalność kościelną biskupa Andrzeja Chryzostoma Załuskiego na Warmii (1698–1711) (s. 35–82). Ks. Władysław Turek na przykładzie wybranych parafii diecezji warmińskiej omawia rolę duszpasterza w przygotowaniu do sakramentu małżeństwa wiejskiej młodzieży pozaszkolnej (s. 83–131). Z kolei ks. Edward Michoń przybliży symbolikę kluczy w Apokalipsie (s. 133–159). Ks. Józef Myśków prezentuje przedmiot materialny apologetyki naukowej wobec historyczno-morfologicznych badań Rudolfa Bultmanna i jego szkoły (s. 161–286). Ks. Julian Wojtkowski w artykule analizuje prawdę o wniebowzięciu Matki Bożej

w zbiorach kazań z biblioteki średniowiecznego klasztoru franciszkanów w Gdańsku (s. 287–361). Ks. Jerzy Podolecki wyjaśnia, jaka była rola i obowiązki szafarza sakramentu chrztu w starożytności chrześcijańskiej (s. 363–397). Ks. Tadeusz Pawluk komentuje odnowę Mszy św. w świetle soborowej reformy liturgicznej (s. 399–446). Ks. Mikołaj Lohr przybliży zagadnienia logiczne w pismach Kasjodora (s. 447–476). Na zakończenie działu ks. Piotr Poręba zapoznaje czytelników z działalnością ks. Walentego Gadowskiego na polu wychowania (s. 477–525).

W dziale „Materiały” znajdują się trzy teksty dotyczące historii Warmii. Ks. Julian Wojtkowski dokumentuje sprawy warmińskie i krzyżackie we wrocławskim egzemplarzu piętnastowiecznego wydania listów kardynalskich Eneasza Sylwiusza Piccolominiego, późniejszego papieża Piusa II, dołączając teksty źródłowe (s. 527–552). Ks. Mikołaj Kamiński bada list Bernarda Wapowskiego do Jana Dantyszka (s. 553–554), zaś ks. Alojzy Szorc przedstawia transkrypcję „Articuli Iurati Andreae Christostomi Załuski Episcopi Varmiensis”, znajdujących się w archiwum diecezjalnym (s. 555–558).

W dziale „Recenzje i omówienia” umieszczono trzy recenzje autorstwa ks. Mariana Borzyszkowskiego: książki E. Wintera, *Frühhumanismus. Seine Entwicklung in Böhmen und deren europäische Bedeutung für die Kirchenreformbestrebungen im 14. Jahrhundert* (Berlin 1964), książki T.S. Kuhna, *Przewrót kopernikański. Astronomia planetarna w dziejach myśli* (Warszawa 1966) i nowego czasopisma filozoficznego „*Studia Philosophiae Christianae*”, wydawanego przez Akademię Teologii Katolickiej w Warszawie.

TOM V (1968)

Na początku piątego tomu „Studiów Warmińskich” umieszczono zdjęcie pamiątkowego medalu. Na awersie znajduje się napis: „KARDYNAŁ STANISŁAW HOZJUSZ”, „FUNDATOR SEMINARIUM WARMIŃSKIEGO HOSIANUM”, daty 1504 i 1579 oraz popiersie kardynała. Na rewersie umieszczono napis: „BRANIEWO”, „400 LAT SEMINARIUM DUCHOWNEGO BRANIEWO – OLSZTYN”, daty 1567 i 1967 oraz panoramę miasta. Dedykacja nawiązuje to tych wydarzeń: „ANNO INCEPTAE SALUTIS MCMLXVIII || VIRGO IN SACRA TILIA CORONATA || SUSCIPIAT HOC SPICILEGIUM || SOLLEMNIS QUADRINGENTENARII || A SEMINARIO WARMIENSI CONDITO”. Wśród trzynastu rozpraw większość dotyczy historii seminarium „Hosianum”. Otwiera je materiał autorstwa bp. Jana Obląka o początkach Kolegium Jezuickiego i Seminarium Duchownego w Braniewie, do którego

dołączone są teksty źródłowe (s. 5–41). Ks. Henryk Gulbinowicz prezentuje genezę konstytucji hofjańskich Seminarium Duchownego w Braniewie, dodając także materiał źródłowy (s. 43–65). Ks. Ludwik Piechnik SJ dokumentuje starania biskupów warmińskich i jezuitów polskich o przekształcenie Kolegium w Braniewie w uniwersytet (s. 67–76). Z kolei ks. Jan Korewa ukazuje rolę braniewskiego Hosianum w dziele zespolenia Warmii z Rzeczpospolitą w XVI–XVIII w. (s. 77–87). Ponownie ks. L. Piechnik przybliży konwikt szlachecki w Braniewie (1565–1600), dołączając teksty źródłowe (s. 89–110). Ks. Marian Borzyszkowski zgłębia problematykę filozoficzną i teologiczną w twórczości Jana z Kwidzyna (1343–1417) (s. 111–199). Ks. Alojzy Szorc dokonuje analizy relacji o stanie diecezji, przesyłanych do Rzymu przez biskupów warmińskich w XVII i XVIII w. (201–239). Ks. Józef Myśków odkrywa egzystencjalny agnostycyzm metodyczny względem najstarszej apologii chrześcijaństwa (s. 241–274). Ks. Julian Wojtkowski analizuje różne sposoby ukazywania Matki Boskiej w maryjnych lekturach monastycznych Polski XIII w. (s. 275–323). Ks. Tadeusz Pawluk opisuje przyznanie sądowe strony w procesie kanonicznym (s. 325–472). Ks. Jerzy Podolecki ukazuje obowiązki szafarza sakramentu chrztu od wieku VIII do soboru trydenckiego (s. 473–493). Ks. Władysław Turek wyjaśnia metodę Jeunesse'a Ouvrière Chrétienne (JOC) w działalności apostołskiej (s. 495–527). Na zakończenie działu ks. Piotr Poreba bada jedność, spistość i trwałość struktury rodzinnej w procesie wychowawczym dziecka (s. 529–583).

W dziale „Materiały” znajduje się tylko jeden tekst, w którym ks. Marian Borzyszkowski prezentuje spis treści wyjaśnienia składu apostołskiego (po 1399 r.), rękopis Jana z Kwidzyna przechowywany w Bibliotece Gdańskiej PAN (s. 585–590).

W dziale „Recenzje i omówienia” umieszczono pięć krótkich tekstów. Autorem trzech z nich jest ks. M. Borzyszkowski. Są to recenzje: książki *Komentarze Fromborskie* (Olsztyn 1965), książki J. Pagaczewskiego, *Obserwatoria Mikołaja Kopernika na Warmii* (Olsztyn 1967) i kolejnego tomu czasopisma „*Studia Philosophiae Christianae*” (R. II, nr 1). Ks. J. Wojtkowski omawia pięć lat półrocznika „*Studia Theologica Varsoviensia*” (1963–1967), zaś ks. Piotr Ilwicki analizuje numery 3–4 periodyku „*Prawo Kanoniczne*” (1966).

TOM VI (1969)

Dział „Rozprawy” szóstego tomu „*Studiów Warmińskich*” zawiera dwanaście artykułów z dziedziny teologii, filozofii, prawa kanonicznego, socjologii, pedagogiki i historii Warmii. Bp Jan Obląk wprowadza

w życie liturgiczne na Warmii w drugiej połowie XVI w. (s. 5–23). Ks. Edmund Przekop tłumaczy moment powstania i prawną organizację kapituły kolegiackiej w Dobrym Mieście do 1429 r. (s. 25–84). Ks. Marian Borzyszkowski kontynuuje omawianie problematyki filozoficznej i teologicznej w twórczości Jana z Kwidzyna (1343–1417) (s. 85–171). Ks. Władysław Nowak podaje genezę agend biskupa Marcina Kromera z 1574 i 1578 r. (s. 173–210). Ks. Alojzy Szorc opisuje fundacje biskupa Teodora Potockiego (s. 211–242). Z kolei ks. Władysław Piwowski przedstawił wyniki badań nad praktykami religijnymi w diecezji warmińskiej (s. 243–316). Ks. Julian Wojtkowski ukazuje Maryję w uroczystym wyznaniu wiary papieża Pawła VI (s. 317–329). Ks. Henryk Gulbinowicz analizuje zadania szafarza chrztu świętego w pismach rosyjskich teologów prawosławnych XIX w. (s. 331–345). Natomiast ks. Tadeusz Pawluk charakteryzuje struktury kolegialne w posoborowym prawie kanonicznym (s. 347–375). Ks. Władysław Turek prezentuje duszpasterstwo młodzieży pozaszkolnej w Polsce na tle stanu religijności (s. 377–422). Ks. Piotr Poręba uzasadnia potrzebę pedagogizacji rodziców (s. 423–487). Dział artykułów kończy materiał ks. Mikołaja Lohra na temat zagadnienia arytmetyki w pismach Kasjodora (s. 489–508).

W dziale „Materiały” ks. M. Borzyszkowski zamieszcza kazanie synodalne *Expergiscimini hodie...*, wygłoszone przez Jana z Kwidzyna (zm. 1417) w Pradze po 1384 r. (s. 509–522).

W dziele „Recenzje i omówienia” ks. Borzyszkowski zamieszcza recenzje czasopisma poświęconego życiu Doroty z Małowów (1347–1394) „Der Dorotheenbote. Mitteilungsblatt des Dorotheenbundes” oraz książki Jerzego Sikorskiego, *Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności* (Olsztyn 1968). Natomiast ks. W. Turek recenzuje artykuł W. Piwowskiego, *Postawy katolików wobec duchowieństwa na południu Warmii* („Studia Theologica Varsaviensia” 5 (1967), nr 1, s. 153–219) i książkę *Rozważania duszpastersko-katechetyczne* (Poznań–Warszawa–Lublin 1967). Tom zamykają skróty do „Studiów Warmińskich” w opracowaniu ks. J. Wojtkowskiego (tomy I–V) i ks. M. Borzyszkowskiego (tom VI).

TOM VII (1970)

Siódmy tom „Studiów Warmińskich” został prawie w całości poświęcony sylwetce kard. Stanisława Hozjusza. Otwiera go fotografia portretu biskupa warmińskiego z Hospicjum św. Stanisława w Rzymie i tekst jego modlitwy o zjednoczenie chrześcijan. Wiele innych zdjęć związanych z życiem i działalnością warmińskiego kardynała znajduje się na kolej-

nych stronach. W *Słowie wstępnym* redakcja uzasadnia poświęcenie uwagi tej wybitnej postaci w czterechsetną rocznicę soboru trydenckiego i istnienia seminariów duchownych. Bp Jan Obłąk wprowadza w zagadnienie duszpasterstwa ludności polskiej na Warmii w drugiej połowie XVI w. (s. 9–33). Ks. Alojzy Szorc prezentuje postawę S. Hozjusza wobec reformacji w Elblągu (s. 35–88). Z kolei ks. Tadeusz Pawluk porusza niektóre aspekty kontrreformacyjnej postawy Hozjusza (s. 89–118). O. Henryk Damian Wojtyska CP przedstawia genezę wyboru Hozjusza na legata papieskiego soboru trydenckiego (s. 119–139). Natomiast ks. Marian Borzyszkowski przybliży ideały renesansowego humanizmu chrześcijańskiego Hozjusza w filozoficznym ujęciu Boga i człowieka (s. 141–151). O. Paweł Szczaniecki OSB omawia liturgię mszalną w *Confessio fidei catholicae christiana* (s. 153–187). H.D. Wojtyska ukazuje ideał biskupa w życiu i nauce Hozjusza (s. 189–225). Ks. Franciszek Zaorski analizuje naukę kardynała o celibacie (s. 227–284). Ks. M. Borzyszkowski w kolejnym artykule naświetla postać Erazma z Rotterdamu z okazji jego pięćsetnej rocznicy urodzin (s. 285–304).

W dziale „Materiały” ks. M. Borzyszkowski dokumentuje materiały do ukazania twórczości poetyckiej i działalności wydawniczej S. Hozjusza w latach 1522–1548 (s. 305–322) oraz jego epigramy do pism Walentyna Arnolda (1525) i Leonarda Coxa (1526) (s. 323–325). Z kolei bp Julian Wojtkowski zapoznaje czytelników z *Explicatio salutationis Angelicae* Hozjusza w jego *Confessio catholicae fidei christiana* (s. 327–340). Ks. Józef Sojka pisze o ustawodawstwie synodalnym biskupa Marcina Kromera (zm. 1589) (s. 341–359).

Na końcu tomu znajduje się recenzja artykułu S. Graciotti, *Il pensiero del polacco Hosius (1558) sull'uso liturgico del volgare slavo* wydanego w książce *Studi in onore di Arturo Cronia* (Padova 1967), napisana przez o. H.D. Wojtyskę, oraz skorowidze sporządzone przez ks. M. Borzyszkowskiego.

TOM VIII (1971)

Kolejny tom „Studiów Warmińskich” tworzy jedenaście rozpraw, dwa materiały i jedna recenzja. Bp Jan Obłąk przybliży odnaleziony rękopis Ignacego Krasickiego, *Prawdziwa powieść o kamienicy narożnej w Kukorowcach*, dołączając fototypiczną reprodukcję autografu (s. 5–48). Ks. Józef Sianko odkrywa barokowe organy z XVIII w. na terenie diecezji warmińskiej: w Pasłęku, Świętej Lipce i Młynarach (s. 49–83). Ks. Zygfryd Liedmann omawia wartości ziemskie w świetle apostołatu wiernych w świetle uchwał Soboru Watykańskiego II (s. 85–114). Również doku-

mentami soborowymi zajmuje się w swoim artykule ks. Adolf Setlak, wydobywając z nich naukę o ubóstwie ewangelicznym (s. 115–146). Ks. Jerzy Podolecki ukazuje obowiązki szafarza sakramentu chrztu od soboru trydenckiego do czasów najnowszych (s. 147–223). Ks. Tadeusz Pawluk porusza kilka kwestii kanonicznego postępowania karnego (s. 225–311). Ks. Mikołaj Lohr zajmuje się zagadnieniami z teorii sztuk wyzwolonych w pismach Kasjodora (s. 313–330), a ks. Marian Borzyszkowski przybliża filozofię i jej niektóre aspekty historiograficzne w poglądach Franza Ehrlego (1845–1934) (s. 331–334). Ks. Władysław Piwowarski prezentuje rozwój kierunków, problematykę i metody badań w polskiej socjologii religii (s. 345–387). Ks. Piotr Poręba bada wpływ konfliktów rodzinnych na rozwój osobowości dziecka (s. 389–403). Na zakończenie działu „Rozprawy” ks. Władysław Turek przybliża warunki i etapy zastosowania metody JOC w działalności apostołskiej wśród młodzieży pozaszkolnej s. 405–462).

W „Materiałach” ks. J. Sianko dokonuje menzuracji organów katedralnych we Fromborku (s. 463–491), zaś ks. T. Pawluk podaje strukturę rady kapłańskiej (s. 493–502). Tom kończy recenzja opracowania J. Třiški, *Přispěvky k středověké literární universitě* zamieszczonego w trzech tomach periodyku „Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis” w latach 1968–1969 autorstwa ks. M. Borzyszkowskiego.

TOM IX (1972)

Tom „Studiów Warmińskich” z 1972 r. jest poświęcony postaci Mikołaja Kopernika (1473–1543) i czasom, w których żył jako przygotowanie do obchodów jego 500. rocznicy urodzin i 430. rocznicy śmierci. Otwiera go fotografia toruńskiego portretu kanonika warmińskiego oraz podpis z *Articuli iurati* biskupa Maurycego Ferbera z 23 kwietnia 1523 r. Jest także dedykacja: „NICOLAO COPERNICO || VIRO CHRISTIANISSIMO || NATURAE UNIVERSI COGNITORI EXQUISITISSIMO || POLONIAE LUMINARI || WARMIENSI CANONICO”. Cały tom ubogacają liczne fotografie związane z epoką, w której działał wielki astronom. Dział „Rozpraw” rozpoczyna artykuł bp. Jana Obląka na temat Inwentarza dokumentów w skarbcu na zamku w Olsztynie roku Pańskiego 1520 oraz o innych zapisach archiwalnych autorstwa Mikołaja Kopernika (s. 7–85). Z kolei Eugeniusz Rybka opisuje życie i twórczość Kopernika (s. 87–108). Tadeusz Grygier omawia zarządzanie Warmią na przełomie XV i XVI w. (s. 109–174). Bp Julian Wojtkowski pisze o teologii Mikołaja Kopernika (s. 175–183). Ks. Marian Borzyszkowski przybliża naukowe

powiązania Kopernika z jego przyjacielem i kanonikiem warmińskim, a później biskupem, Tiedemannem Giesem (s. 185–204). Ks. Michał Heller wyjaśnia zasadę Kopernika we współczesnej kosmologii (s. 205–210). Stanisław Kempa prezentuje swoje uwagi o nieskończoności kopernikańskiego świata (s. 211–214). W dalszej części Zofia Włodek analizuje koncepcję metafizyki według Jana Burydana (s. 215–230). Ks. Tadeusz Pawluk przedstawia kilka uwag na marginesie klauzuli kościelnego urzędu cenzorskiego dotyczącej dzieła Mikołaja Kopernika *De revolutionibus* (s. 231–259). Barbara Bieńkowska dokumentuje recepcję heliocentryzmu w polskich szkołach katolickich od XVI do XVIII w. (s. 261–312). Stanisław Salmonowicz przybliży myśl Kopernika w Toruniu na przełomie XVII i XVIII w. (s. 313–338). Mieczysław Markowski charakteryzuje okresy rozwoju astronomii w Polsce w epoce przedkopernikańskiej (s. 339–378). Grażyna Rosińska, ukazując Kopernika w kontekście tradycji krakowskiej szkoły astronomicznej, skupia się na znajomości traktatów o instrumentach astronomicznych w Krakowie w XV w. (s. 379–404). Marian Dorawa podejmuje próbę rekonstrukcji wyposażenia kościoła św. Jana w Toruniu w czasach Kopernika (s. 405–430), zaś Barbara Kuczala analizuje osiemnastowieczną kopię portretu Kopernika ze zbiorów Domu Jana Matejki w Krakowie (s. 431–440). Edward Łepkowski rozważa studia nad postacią i pracą astronoma w artystycznej działalności Jana Matejki (s. 441–451). Marian Gumowski ukazuje medaliony, medale, medaliki i monety, na których pojawiają się motywy związane z Kopernikiem, dołączając liczne fotografie (s. 453–518).

W dziale „Materiały” bp J. Obląk toczy rozważania nad autorstwem dwóch listów z Archiwum Diecezji Warmińskiej, zastanawiając się czy są one skreślone ręką Mikołaja Kopernika czy Jana Scultetiego? (s. 519–522). Maria Kowalczyk, analizując wypominki Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1431/1432, 1453 i 1458, odnajduje w nich ducha uczelni i w ten sposób także dokumentuje jej rozwój (s. 523–534).

W dziale „Recenzje i omówienia” zamieszczono dwie recenzje książek: *Lokacje łanów opuszczonych* Mikołaja Kopernika, które wydał prof. Marian Biskup (Olsztyn 1970) i ks. Bogdana Bolza, *Najdawniejszy kalendarz gnieźnieński według kodeksu MS 1* (Poznań 1971).

TOM X (1973)

Dział „Rozpraw” w kolejnym tomie „Studiów Warmińskich” rozpoczyna artykuł ks. Ludwika Nadolskiego przybliżający naukę kardynała Stanisława Hozjusza o jedności Kościoła (s. 5–37). Ks. Józef Sianko SDB opisuje barokowe organy w Węgorzewie i Łabędniku (s. 39–57), zaś

Marian Dorawa – późnobarokowe organy w kaplicy zamkowej w Lidzbarku Warmińskim (s. 59–74). Bp Jan Obląk ukazuje bp. Ignacego Krasickiego jako organizatora poczty na Warmii (s. 75–86). Ks. Maksymilian Falk przybliży warmińskie losiery jako przejaw religijności na przykładzie parafii Sętań koło Olsztyna (s. 87–113). W kolejnym artykule ks. Wojciech Ziemia zajmuje się literacko-historyczną problematyką Psalmu 62 (s. 115–132). Ks. Edward Michoń odsłania znaczenie i teologiczną interpretację logionu J 1,51 (s. 133–191). Ks. Władysław Nowak analizuje teologię sakramentów w polskim duszpasterstwie parafialnym doby przedtrydenckiej (s. 193–216). Ks. Jerzy Sekulski przybliży zagadnienie bóstw jakuckich w badaniach Waclawa Sieroszewskiego (s. 217–258). Ks. Edmund Przekop zaznacza z wyborem patriarchów wschodnich w pierwszym tysiącleciu Kościoła (s. 259–275). Ks. Tadeusz Pawluk tłumaczy kanoniczne sprawy małżeńskie w świetle posoborowego prawa procesowego (s. 277–349). Ks. Henryk Kamiński przedstawia charakterystykę uzasadnień występujących w filozofii bytu, dokonując próby ich typologii (s. 351–376). Z kolei ks. Kazimierz Torla dokonuje analizy preferencji ideałów kapłaństwa u kleryków na podstawie badań niektórych seminariów polskich i niemieckich (dawnej NRD) (s. 377–400). Ks. Władysław Piwowarski ukazuje religijność miejską w warunkach uprzemysłowienia na przykładzie Puław (s. 401–450).

Dział „Materiałów” rozpoczyna przedruk listu, jaki bp Józef Drzazga otrzymał od kard. Gabriela M. Garonne, prefekta Kongregacji ds. Nauki Katolickiej, po przesłaniu mu tomów „Studiów Warmińskich”. Następnym tekstem jest przemówienie ks. M. Borzyszkowskiego, jakie wygłosił 13 stycznia 1973 r. w Lublinie podczas jubileuszowej akademii zorganizowanej przez Katolicki Uniwersytet Lubelski z okazji 80-lecia urodzin i 55-lecia pracy naukowej prof. dr. Andrzeja Wojtkowskiego. Ks. Stefan Tomaszewicz omawia konserwację elbląskiego pacyfikału z kościoła św. Mikołaja (s. 455–462). Józefa Piskorska dokumentuje zabytki ruchome w kościołach i niektórych kaplicach Olsztyna według stanu z 1973 r. (s. 463–488).

W dziale „Recenzje i omówienia” znajdują się recenzje trzech książek. Ks. Władysław Turek przybliży pracę ks. Władysława Piwowarskiego, *Religijność wiejska w warunkach urbanizacji. Studium socjologiczne* (Warszawa 1971). Ks. M. Borzyszkowski omawia książkę Bronisława Bilińskiego, *Najstarszy życiorys Mikołaja Kopernika z roku 1588 pióra Bernardina Baldiego* (Wrocław 1973). Zaś ks. Zygfryd Liedmann pisze o książce niemieckich autorów A. Bengscha, M. Schmausa i E. Gössmanna, *Haben wir noch Grundsätze?* (München 1969).

TOM XI (1974)

Tom XI otwiera artykuł ks. Mariana Borzyszkowskiego ukazujący rękopis *De exortu heresis lutherane* z 1527 r. na tle polemiki religijnej na Warmii (s. 5–52). Ks. Tadeusz Pawluk rozważa wpływ środowiska kościelnego na powstanie i ukazanie się dzieła *De revolutionibus* Mikołaja Kopernika (s. 53–92). Ks. Henryk Madej prezentuje późnogotycki ołtarz cechu piwowarów w kościele św. Mikołaja w Elblągu, ubogacając tekst wieloma ilustracjami (s. 93–159). Tadeusz Grygier zajmuje się zagadnieniami szkolnymi na Warmii i Mazurach w okresie Kulturkampfu (s. 161–199). Z kolei ks. Władysław Turek omawia praktyki duszpasterskie kleryków na przykładzie Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” (s. 201–247). Ks. Edward Michoń kontynuuje rozpoczęte w poprzednim tomie rozważania nad znaczeniem i teologiczną interpretacją logionu J 1,51 (s. 249–307). Ks. Jan Jerzy Górny wyjaśnia zagadnienie niewolnictwa w świetle pism św. Hieronima (s. 309–374). Ks. Edmund Przekop nakreśla problem wyboru patriarchów w świetle prawa dla katolickich Kościołów Wschodnich (s. 375–403). Ks. Władysław Piwowarski bada przemiany religijnej funkcji rodziny (s. 405–453). Na zakończenie działu „Rozpraw” ks. Zygfryd Liedmann przybliży poglądy teologiczno-moralne Jürgena Moltmanna (s. 455–464).

Dział „Materiałów” rozpoczyna tekst Stefana Świerzewskiego na temat 400. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika w świetle korespondencji Ignacego Polkowskiego z Józefem Ignacym Kraszewskim (s. 465–489). Ks. M. Borzyszkowski dokumentuje kościelne obchody 500. rocznicy urodzin Kopernika w diecezji warmińskiej (s. 491–510). Bp Jan Obląk opisuje życie i działalność najbardziej znanego kanonika warmińskiego (s. 511–518). Następnie Stefan Swieżawski przybliży myśl chrześcijańską w czasach Kopernika (s. 519–526). Ponownie ks. M. Borzyszkowski analizuje postawę Kościoła wobec *De revolutionibus* (s. 527–535). Bp J. Obląk prezentuje kościelne uroczystości w Polsce z okazji 500. rocznicy urodzin Kopernika (s. 537–548). Ten sam autor przedstawia nowe uzupełnienie wykazu polskich druków na Warmii za lata 1800–1939 (s. 549–562). Ks. Henryk Madej zapoznaje czytelników z Kaplicą Jerozolimską w Olsztynie, dodając do tekstu fotografie (s. 563–577). Józefa Piskorska omawia zabytki ruchome w domu biskupim, kurii i seminarium duchownym w Olsztynie według stanu z 1974 r. (s. 579–599). Ks. Władysław Piwowarski przybliży życie i twórczość francuskiego prawnika i socjologa Gabriela Le Brasa (s. 601–604). Na zakończenie działu ks. Władysław Turek pisze o twórczym wykorzystaniu wolnego czasu (s. 605–608).

Rocznik kończą trzy recenzje. Ks. Tadeusz Pawluk prezentuje tom I *Encyklopedii katolickiej* (Lublin 1973). Ks. Henryk Kamiński omawia książkę Zdzisława Kraszewskiego, *Metodologia filozofii. Logiczne aspekty ontologicznego sporu materializmu z idealizmem* (Warszawa 1972). Ks. Z. Liedmann recenzuje książkę Ladislausa Borosa, *Aus der Hoffnung leben. Zukunftserwartung in christlichem Dasein* (Olten und Freiburg im Breisgau 1968).

TOM XII (1975)

Dział „Rozpraw” w tomie z roku 1975 rozpoczyna materiał bp. Jana Obląka na temat kapitulacji wyborczych biskupów warmińskich, czyli artykułów uchwalonych i zaprzysiężonych przez kanoników, do których zachowania musiał się zobowiązać wybrany przez nich biskup (s. 5–27). Ks. Władysław Nowak nakreśla znaczenie agendy biskupa Marcina Kromera w dziele ujednoczenia liturgii sakramentów w Polsce po soborze trydenckim (s. 29–91). S. Irena J. Krause CSC przybliży religijność melodii polskich pieśni religijnych na Warmii w pierwszej połowie XIX w., podając przykłady nutowe (s. 93–137). Tadeusz Grygier charakteryzuje diecezję warmińską w latach 1933–1944 w świetle raportów władz nazistowskich Prus Wschodnich (s. 139–193). Ks. Jan Suwała ukazuje religijność dwóch pokoleń wiernych na przykładzie Faryn (s. 195–222). Z kolei ks. Henryk Kacperski analizuje wpływ środowiska rodzinnego na religijność dzieci na przykładzie parafii Paślęk (s. 223–255), zaś ks. Ryszard Sztychmiller – religijność katolickiej młodzieży dojeżdżającej do szkół zawodowych i średnich na przykładzie parafii Węgorzewo (s. 257–279). Ks. Seweryn Rosik pisze o naśladowaniu Chrystusa jako zbawczym normatywie chrześcijańskiego życia w doktrynie Grzegorza Wielkiego (s. 281–302). Ks. Bronisław Tomczyk CM ukazuje model kapłana w świetle dokumentów Soboru Watykańskiego II (s. 303–351).

Kolejny dział nosi tytuł: „XIII Sympozjum Biblistów Polskich – Olsztyn 2–4 IX 1975”. Rozpoczyna go sprawozdanie z tego sympozjum autorstwa ks. Wojciecha Ziemy (s. 353–355). Kolejne artykuły są drukowaną wersją ogłoszonych referatów. Ks. Jan Łach zajmuje się ustaleniem celu ksiąg Kronik (s. 357–359). Ks. Wojciech Ziemia wyjaśnia problematykę wyznań ufnościowych w lamentacjach indywidualnych Psalterza (s. 361–386). S. Emilia Ehrlich OSU dokonuje analizy literackiej Psalmu 29 (s. 387–394). Ks. Stanisław Łach podejmuje próbę nowej interpretacji hymnów o Syjonie (s. 395–405). Ks. Józef Kudasiewicz prezentuje zagadnienie alegorycznej interpretacji *Pieśni nad pieśniami* i analizuje jej styl

(s. 407–418). Ks. Edward Zawiszewski przybliży zagadnienie synów niewdzięcznych (Iz 1,2-20) (s. 419–421). Ks. Feliks Gryglewicz zgłębia słownictwo Nowego Testamentu o pochodzeniu Jezusa Chrystusa (s. 423–431). O. Hugolin Langkammer OFM bada nowotestamentowe tytuły chrystologiczne o charakterze efemerycznym (s. 433–444). Ks. Feliks Szreder CR zastanawia się czy Ostatnia Wieczerza ma bardziej postać uczty czy ofiary (s. 445–448). Ks. Michał Bednarz zajmuje się analizą literacką opisu modlitwy na Górze Oliwnej i pojmania Jezusa (Łk 22,39-53) (s. 449–462). Ks. Edward Szymanek TChr przekonuje, że zesłanie Ducha Świętego jest spełnieniem obietnicy (J 20,19-23) (s. 463–466). Ks. Andrzej Suski komentuje fragment Ef 2,11-22 w świetle współczesnych metod biblijnych (s. 467–478). Ks. Jan Szłaga przedstawia charakterystykę przybytku starotestamentowego w Liście do Hebrajczyków 9,1-5 (s. 479–487). Tomasz Jelonek zapoznaje czytelników z obrazem Syjonu w Apokalipsie i Liście do Hebrajczyków (s. 489–494).

W dzieł „Materiały” pomieszczono trzy teksty. Ks. Henryk Madej prezentuje średniowieczne tabernakulum ścienne w kościele św. Jakuba w Olsztynie (s. 495–502). Ks. Stanisław Kozakiewicz uzasadnia wiarę w rzeczywistą obecność Chrystusa w Najświętszym Sakramencie w świetle cudów eucharystycznych opisanych w rękopisach z XIII w. z opactw cysterskich w Paradyżu i Pelplinie (s. 503–539). Ks. Tadeusz Pawluk przybliży źródła poznania prawa kanonicznego (s. 541–619).

Tom zamyka recenzja książki ks. Romualda Raka, *Wychowanie eucharystyczne w diecezji katowickiej (1922–1972). Studium historyczno-pastoralne* (Lublin 1974) autorstwa ks. Władysława Turka.

TOM XIII (1976)

W tym tomie „Studiów Warmińskich” zamieszczono korespondencję kard. Stanisława Hozjusza z roku 1564, opracowaną przez ks. Alojzego Szorca. Na korespondencję składa się 450 listów pisanych do lub przez Hozjusza oraz dwadzieścia dokumentów uzupełniających. Jest to piąty tom obejmujący korespondencję warmińskiego kardynała. Jest to kontynuacja dzieła rozpoczętego w 1879 r. przez dwóch historyków: ks. Franciszka Hiplera i ks. Wincentego Zakrzewskiego. Wydali oni dwa tomy obejmujące korespondencję Hozjusza z lat 1525–1558. Okres od 17 maja 1558 do 31 grudnia 1563 r. jest opracowywany przez o. Henryka Damiana Wojtyskę CP. Tom „Studiów” z 1976 r. opatrzony jest wstępem ks. Alojzego Szorca, który uzasadnia wznowienie publikacji korespondencji kard. S. Hozjusza, tekst opatrzony jest bibliografią, zawiera także wykaz pism biskupa warmińskiego. Ponadto w całości umieszczono sie-

demnaście ilustracji, a tom zamyka indeks osób, nazw geograficznych, a także indeks rzeczowy, indeks cytatów biblijnych i rękopisów.

TOM XIV (1977)

Tom XIV prawie w całości jest poświęcony setnej rocznicy objawień Matki Bożej w Gietrzwałdzie. Otwiera go ilustracja wizerunku Pani Gietrzwałdzkiej oraz dekret biskupa warmińskiego Józefa Drzazgi z 11 września 1977 r. o zatwierdzeniu objawień w warmińskim sanktuarium jako niesprzeciwiających się wierze i moralności chrześcijańskiej, opartych na wiarygodnych faktach, których nadprzyrodzonego i Bożego charakteru nie da się wykluczyć.

„Rozprawy” rozpoczyna artykuł bp. Jana Obląka o treści objawień Matki Boskiej w Gietrzwałdzie i ich autentyczności w opinii współczesnych. Do tekstu dołączone zostały materiały źródłowe, m.in.: sprawozdanie z objawień sporządzone przez ks. Augustyna Weichsela i przesłane biskupowi Filipowi Krementzowi, dokument powołujący komisję do zbadania sprawy objawień, sprawozdanie komisji biskupiej, relacja o objawieniach wicerektora seminarium duchownego w Braniewie (s. 7–73). Ks. Tadeusz Pawluk opisuje stosunek Kościoła do objawień prywatnych, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń w Gietrzwałdzie (s. 75–107). Ks. Władysław Nowak przedstawia historię obrazu i kultu Matki Boskiej Gietrzwałdzkiej (s. 109–136). Ks. Bronisław Tomczyk CM prezentuje postać wizjonerki Barbary Samulowskiej (zm. 1950), siostry miłosierdzia (s. 137–145), zaś ks. Zbigniew Jakubowski CRL – osobę ks. Augustyna Weichsela, proboszcza gietrzwałdzkiego w czasie objawień (s. 147–152). Ks. Władysław Piwowarski przybliży łośiery, czyli pielgrzymki do Gietrzwałdu (s. 153–175). Ks. Józef Kowalewski dokumentuje echa objawień i ruch pielgrzymkowy do Gietrzwałdu w świetle korespondencji „Gazety Olsztyńskiej” w latach 1886–1913 (s. 177–214). Natomiast ks. Edmund Piszcz komentuje echa objawień gietrzwałdzkich w pelplińskim „Pielgrzymie” (s. 215–223). Tadeusz Grygier zgłębia aspekt katolicki oraz polski uroczystości gietrzwałdzkich w latach 1877–1944 w świetle akt władz wschodniopruskich (s. 225–323). Ks. Marian Borzyszkowski charakteryzuje sanktuarium maryjne w Gietrzwałdzie w okresie międzywojennym (s. 325–348). O. Gabriel Bartoszewski OFM Cap zapoznaje czytelników z niepublikowanym rękopisem o. Honorata Koźmińskiego, kapucyna – *Chwała Jezusowi przez Maryję Niepokalanie Poczętą* (s. 349–363). Maria Wójcik bada wpływ objawień Matki Bożej w Gietrzwałdzie na Zgromadzenie Sióstr Służek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej z Marianówki (s. 365–377). Ks. Henryk Madej omawia sanktuaria ma-

ryjne na Warmii (Święta Lipka, Stoczek, Krosno, Gietrzwałd) w aspekcie historii sztuki (s. 379–385). S. Irena J. Krause CSC opisuje w aspekcie muzykologicznym pieśni maryjne w diecezji warmińskiej w XIX w., podając ich przykłady z zapisami nutowymi (s. 387–418). Ks. Wiesław Wilk przedstawia Matkę Boską w warmińskiej poezji regionalnej (s. 419–426). Józefa Piskorska naświetla rozwój sanktuarium gietrzwałdzkiego (s. 427–444).

Dział „Materiały” otwiera przygotowana przez Bolesława Żyndę bibliografia stulecia objawień i kultu Najświętszej Maryi Panny w Gietrzwałdzie (s. 445–466). Ks. M. Borzyszkowski prezentuje wystawę *Gietrzwałd 1877–1977* zorganizowaną staraniem Biblioteki Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” (s. 467–484). Ks. Michael Schmaus przybliży mariologię na Soborze Watykańskim II i jej rozwój (s. 485–490). Ks. Tadeusz Pawluk komentuje kanoniczne prawo małżeńskie okresu posoborowego (s. 491–497). Ks. Seweryn Rosik bada wspólnotowy wymiar życia chrześcijańskiego w pismach Ojców Apostolskich (s. 499–516). Ks. M. Borzyszkowski przybliży postać bł. Doroty w Małtowów i jej drogę na ołtarze (s. 517–537). Ten sam autor w kolejnym materiale zajmuje się tekstem i problematyką listu Jana z Kwidzyna (zm. 1417) do księcia Austrii Albrechta na temat apostołatu modlitwy i uczynków zasługujących (s. 539–549). J. Piskorska dokumentuje zabytki ruchome w kościołach i kaplicach dekanatów Olsztyn Południe i Olsztyn Północ według stanu z 1975 r. (s. 551–630).

W dziale „Recenzje” zostały omówione dwie książki i jeden artykuł. Ks. M. Borzyszkowski recenzuje zrecenzował książkę o bł. Dorocie z Małtowów (Richard Stachnik, Anneliese Triller, *Dorothea von Montau. Eine preussische Heilige des 14. Jahrhunderts*, Münster 1976) oraz drugi tom *Encyklopedii katolickiej*. T. Grygier odniósł się do artykułu Gerharda Reifferscheida, *Das Bistum Ermland und das Dritt Reich* („Zeitschrift für die Geschichte und Altertumskunde Ermlands“ 1975).

TOM XV (1978)

Tom „Studiów Warmińskich” jest kontynuacją publikacji korespondencji kard. Stanisława Hozjusza. Zawiera 537 pism z 1565 r., które poprzedza wstęp autorstwa ks. Alojzego Szorca. „Studia” zamyka indeks osób i nazw geograficznych oraz indeks rzeczowy, cytatów biblijnych i rękopisów. Do tekstu włączono dziewiętnaście ilustracji.

TOM XVI (1979)

Kolejny tom „Studiów Warmińskich” również w dużej mierze jest poświęcony postaci kard. Stanisława Hozjusza. Bp Julian Wojtkowski dokumentuje kalendarium warmińskiego kardynała (s. 5–102). O. Henryk D. Wojtyska CP ukazuje sylwetkę Hozjusza w oczach swoich współczesnych w latach 1548–1563 (s. 103–162). Ks. Władysław Nowak przybliży rok liturgiczny w nauce kard. Hozjusza (s. 163–200). Ks. Tadeusz Pawluk zgłębia podstawy prawne objęcia biskupstwa warmińskiego przez Hozjusza (s. 201–302). W dalszej części ks. Roman Bodański analizuje początki hierarchii kościelnej w Prusach (s. 303–353). Ks. Kazimierz Wasilewski bada czynniki autonomii Kapituły Warmińskiej w średniowieczu (s. 355–380). Ks. Edmund Przekop analizuje stosunek prawodawcy kościelnego do ważniejszych problemów kanonicznego prawa wschodniego (s. 381–397). Ks. Walenty Szymański uzasadnia kompetencje konstantynopolitańskiego synodu endemousa (do XI w.) odnośnie do sakramentów (s. 399–432).

W dziale „Recenzje i materiały” o. H.D. Wojtyska dzieli się refleksjami na marginesie książki Amrose Joberta, *De Luther a Mohila. La Pologne dans la crise de la chrétienté, 1517–1648* (Paris 1974) (s. 433–436). Ks. Marian Borzyszkowski opisuje wystawę *Polonika katolickie z Warmii i Powiśla*, zorganizowaną staraniem Biblioteki Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” (s. 437–447). Ten sam autor przybliży podręcznik gramatyki łacińskiej *Moglossa* (1454) napisany przez Pawła Molnera z Fromborka (s. 449–457). Następnie prezentuje kolejną wystawę biblioteczną z okazji 900. rocznicy śmierci św. Stanisława ze Szczepanowa (s. 459–462). Z kolei ks. Jan J. Górny charakteryzuje modlitwę i Eucharystię w życiu wspólnot monastycznych z przełomu IV–V w. w świetle pism św. Hieronima (s. 463–475). Na zakończenie ks. Wiesław Więcek zapoznaje z założeniami i realizacją katechezy dorosłych według uchwał Soboru Watykańskiego II (s. 475–497).

TOM XVII (1980)

Tom z 1980 r. zawiera pierwszą część III tomu korespondencji kard. Stanisława Hozjusza, obejmującą pisma od 10 maja 1558 do 31 sierpnia 1560 r., czyli od jego wyjazdu z Lidzbarka Warmińskiego do Rzymu aż do objęcia funkcji legata papieskiego na soborze trydenckim. Opracował je i opatrzył wstępem o. Henryk D. Wojtyska CP. Zamieszczono 345 pism, wykaz 214 niezachowanych listów, o których wzmianki znajdują się w korespondencji, indeks rzeczowy, a także indeks biblijny, osób, nazw geograficznych oraz osiem ilustracji.

TOM XVIII (1981)

Kolejny tom w dużej części poświęcony jest postaci Stanisława Hozjusza jako podsumowanie sympozjum zorganizowanego 22–24 października 1978 r. Rozpoczyna go słowo wstępne wygłoszone przez bp. Jana Obląka na otwarciu sympozjum (s. 5–19). O. Hieronim Fokciński SJ omawia udział kard. S. Hozjusza w konsystorzach papieskich w latach 1569–1679, ubogacając swój tekst bogatym materiałem źródłowym (s. 21–98). Anna Sucheni-Grabowska ukazuje warmińskiego kardynała jako dyplomatę króla Zygmunta Augusta (s. 99–156). Ks. Władysław Nowak zgłębia niektóre przejawy ekumenicznej postawy Hozjusza (s. 157–180). S. Ambrozja J. Kalinowska OSB dokumentuje wyjazd kardynała do Rzymu w 1569 r. (s. 181–209). Tadeusz Grygier opisuje erygowanie „Hosianum” i „Albertyny” jako dwóch ośrodków kulturowych (s. 211–250). Ks. Marian Borzyszkowski bada zainteresowanie Hozjuszem wśród Polaków na Warmii w okresie międzywojennym (s. 251–265). Bp J. Obląk analizuje życie religijne polskiej ludności katolickiej w Olsztynie na przełomie XIX i XX w. (s. 267–284). Ks. Roman Bodański kontynuuje przedstawianie początków hierarchii kościelnej w Prusach (1206–1255) (s. 285–353). Ks. M. Borzyszkowski prezentuje wystawę biblioteczną o ks. Walentym Barczewskim (1856–1928) zorganizowaną w 50. rocznicę jego śmierci (s. 355–365). Ks. Edward Michoń dokonuje analizy struktury literackiej Mt 16,24–28 (s. 367–382). Z kolei ks. Tadeusz Pawluk przedstawia kilka uwag z kanonistycznych rozważań nad małżeństwem (s. 383–444), a następnie przybliży kanoniczne przestępstwo zniewagi i zniesławienia (s. 445–465). Ks. Józef Turek w ramach zgłębiania dziejów dogmatu Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w XV w. wyjaśnia kazanie *Tota pulchra* przypisywane Janowi Gersonowi oraz *Clipeus* Jana de Breitenbacha (s. 467–536). Ks. Jan J. Górny dowodzi udziału wspólnot monastycznych w rozwoju życia intelektualnego i ascetycznego Kościoła na przełomie IV i V w. w świetle pism św. Hieronima (s. 537–578). Ten sam autor rozważa aspekty społeczne synodów kartagińskich IV i V w. na tle istniejących w Afryce Północnej problemów społecznych (s. 579–592). Rocznik kończy recenzja trzeciego tomu *Encyklopedii katolickiej* autorstwa ks. M. Borzyszkowskiego.

TOM XIX (1982)

Tom „Studiów Warmińskich” z 1982 r. w dużej części jest poświęcony postaciom św. Wojciecha i św. Brunona z Kwerfurtu jako owoc sympozjum

zorganizowanego w czytelni Biblioteki „Hosianum” 6–8 maja 1981 r. Otwiera go sprawozdanie z sympozjum autorstwa ks. Mariana Ejsmonta (s. 5–17). Następnie Stanisław Mielczarski omawia przyczyny śmierci św. Wojciecha (s. 19–30). Teresa Dunin-Wąsowicz analizuje wezwanie św. Wojciecha w Europie Zachodniej ok. 1000 r. (s. 31–43). Ks. Witold Jemielity przybliży sylwetkę św. Brunona z Kwerfurtu (s. 45–54). Bp Julian Wojtkowski wyjaśnia *Credo* św. Wojciecha i św. Brunona w świetle Żywota drugiego (s. 55–60). Ks. Władysław Nowak naświetla kult św. Brunona z Kwerfurtu w diecezji warmińskiej (s. 61–93). Z kolei bp Jan Obląk zaznajamia czytelników z dokumentami ogłoszonymi i wydanymi przez bp. Ignacego Krasickiego oraz innymi zapisami mającymi związek z jego osobą, a zachowanymi w Archiwum Diecezji Warmińskiej (s. 95–121). Ks. Roman Bodański dokumentuje walkę diecezji warmińskiej o niezależność od metropolii ryskiej i gnieźnieńskiej od 1426 do 1566 r., dołączając teksty źródłowe (s. 123–145). Ten sam autor kontynuuje wątek zmagania diecezji warmińskiej o niezależność, tym razem od synodów metropolii gnieźnieńskiej w latach 1563–1728 (s. 147–184). Ks. Stanisław Zinkiewicz zajmuje się przedmiotem kultu Matki Boskiej w rękopiśmiennym brewiarzu dominikańskim z Elbląga z XIII–XV w., przechowywanym w Muzeum Elbląskim (s. 185–214). Ks. Tadeusz Pawluk tłumaczy prawnoorganizacyjne aspekty misji w średniowieczu (s. 215–230). Ks. Stanisław Kozakiewicz odkrywa personalizm soteriologii Piotra Abelarda (s. 231–338). Józefa Piskorska prezentuje inwentarz ruchomych zabytków sztuki kościelnej w Lidzbarku Warmińskim według stanu z 1980 r. (s. 339–405). Ks. M. Ejsmont komentuje blaski i cienie etyki Starego Testamentu (s. 407–419). Ks. Józef Turek uzasadnia historyczne tło filozofii Georges’a Lemaître’a (s. 421–433). W ostatnim artykule ten sam autor zajmuje się relacją między osobliwością początkową a kreacjonizmem w ujęciu G. Lemaître’a (s. 435–448).

TOM XX (1983)

Tom XX składa się z trzech części. Pierwsza zawiera teksty z Sympozjum Hozjańskiego, druga – teksty z Sympozjów Ekumenicznych, a trzecia – listy Stanisława Reszki do Marcina Kromera. Całość została opatrzona wstępem ks. Alojzego Szorca.

Część dotycząca postaci kard. Stanisława Hozjusza otwiera słowo wstępne bp. Jana Obląka na rozpoczęcie II Sympozjum Hozjańskiego, które odbyło się 25–26 października 1983 r. w Olsztynie (s. 15–16). Następnie ks. Tadeusz Pawluk przybliży urząd penitencjarza papieskiego, zwanego wielkim, w czasach Hozjusza (s. 17–22). Ks. Jan J. Górny tłu-

maczy czynności warmińskiego kardynała na stanowisku wielkiego penitencjarza (s. 23–30). Jerzy Starnawski opisuje dzieje sławy Hozjusza jako pisarza i jego biografa Stanisława Reszki (s. 31–46). Henryk Barycz ukazuje Hozjusza jako historyka (s. 47–62). Jerzy Axer dokumentuje szesnastowieczne źródła historyczne jako tekst literacki (s. 63–69). Ks. Władysław Turek analizuje kazania Hozjusza (s. 70–77). Bp Edward Ozorowski wskazuje miejsce kardynała wśród teologów polskich XVI w. (s. 78–88). Ks. Władysław Nowak odkrywa Hozjusza jako liturgistę (s. 89–107). Józef Włodarski prezentuje inwestycje kulturalne biskupa warmińskiego w Braniewie (s. 108–114). Bp Edmund Piszcz przedstawia koncepcje duszpasterskie Hozjusza na podstawie jego działalności w diecezji chełmińskiej (s. 115–136), zaś ks. Marian Borzyszkowski – w diecezji warmińskiej (s. 137–145). Ks. Mieczysław Józefczyk odsłania motywy i metody postępowania biskupa w Elblągu (s. 146–152). Stanisław Cynarski bada udział kard. Hozjusza w staraniach dworu królewskiego o odzyskanie spadku po królowej Bonie w latach 1558–1572 (s. 153–162). Wacław Odyniec zapoznaje czytelników z poglądami pedagogicznymi Hozjusza (s. 163–168). W ostatnim artykule tej części ks. Alojzy Szorc kreśli obraz kardynała jako rzecznika interesów polskich i katolickich w Prusach (s. 169–187). Tom zamyka krótkie podsumowanie obrad sympozjum autorstwa bp. Jana Obląka (s. 188).

Część zatytułowana „Sympozja Ekumeniczne w Olsztynie” rozpoczyna tekst ks. M. Borzyszkowskiego o sympozjum „Kult maryjny ewangelików i katolików na Mazurach”, które odbyło się 20 stycznia 1983 r. (s. 191–192). Następnie opisuje II Sympozjum Ekumeniczne poświęcone poezji religijnej Michała Kajki i Andrzeja Samulowskiego, które miało miejsce 18 stycznia 1984 r. (s. 193–195). Janusz Jasiński analizuje problematykę religijną i kościelną w życiu i twórczości A. Samulowskiego (s. 196–211). Erwin Kruk zastanawia się nad genezą poezji religijnej M. Kajki (s. 212–225). Na zakończenie tej części ks. Andrzej Lesiński przedstawia sprawozdanie z działalności Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie za rok akademicki 1983/1984 (s. 226–231).

Po indeksie osób, nazw geograficznych, rzeczowym i cytatów biblijnych opublikowano listy Stanisława Reszki do Marcina Kromera z lat 1568–1588, opracowane przez s. Ambroję J. Kalinowską OSB. Ona też jest autorką wstępu, wykazu skrótów, zestawiała także bibliografię oraz sporządziła indeks listów (s. 247–270). W tomie zamieszczono 235 pism (s. 271–541), a także wykaz niezachowanych listów Kromera do Reszki, o których są wzmianki w drukowanych pismach, i wykaz zachowanej korespondencji oraz spuścizny piśmienniczej Stanisława Reszki.

TOM XXI (1984)

Układ tekstów w tomie „Studiów Warmińskich” z 1984 r. został podzielony na „Warmiensia”, „Varia” oraz „Materiały i recenzje”.

Na początku ks. Alojzy Szorc opisuje wilkierze, czyli uchwały rad miejskich na Warmii (s. 5–76). Następnie ks. Władysław Nowak przybliża kult maryjny na ewangelickich Mazurach w XVIII i XIX w. (s. 77–99). Ks. Konrad Sarwa charakteryzuje kult Najświętszej Maryi Panny Matki Pokoju w Stoczku Warmińskim do 1920 r. (s. 100–159). Ks. Jacek Jezierski zajmuje się zagadnieniem tolerancji, zjednoczenia oraz społeczności w pismach Stanisława Hozjusza (s. 160–169). Ks. Ryszard Kotowski rozważa poznanie i naturę Boga w wypowiedziach bł. Doroty z Małotów (s. 170–188). Janusz Jasiński analizuje przeszłość szkolnictwa wiejskiego w pierwszej połowie XIX w. na polskiej Warmii (s. 189–200).

Dział „Varia” otwiera artykuł ks. A. Szorca o wiktorii wiedeńskiej i jej echem na Warmii na podstawie dołączonego materiału źródłowego (s. 201–234). Stanisław Achremczyk przedstawia odsiecz wiedeńską od strony problematyki wojskowej (s. 235–247). Ks. Edmund Przekop wyjaśnia sprawę synodu unicko-prawosławnego we Lwowie w 1629 r. (s. 248–264). Ks. Ryszard Szytchmiller naświetla cele małżeństwa w prawodawstwie Kościoła od promulgacji Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 do 1960 r. (s. 265–316). Ks. Zenon Pniewski publikuje fragment swojej rozprawy doktorskiej na temat nieadekwatnych sposobów wyjaśniania prywatności (s. 317–341). Ks. Andrzej F. Dziuba odkrywa postać Mikołaja z Mościsk, pisarza ascetycznego z pierwszej połowy XVII w. (s. 342–358).

W dziale „Materiały i recenzje” bp Wojciech Ziemba wyjaśnia problem niewolnictwa w czasach przedkrólewskich w świetle Kodeksu Przymierza (Wj 20,22-23,13) (s. 359–368). Ks. Edmund Przekop dzieli się uwagami i refleksjami nad nowym prawem małżeńskim (s. 369–392). Ks. Władysław Turek na podstawie książki R. Bärenza, *Das Sonntagsgebot. Gewicht und Anspruch eines kirchlichen Leitbildes* (München 1982) wyjaśnia na czym polega odpoczynek świąteczny i uczestnictwo w Eucharystii (s. 393–394). Ks. Andrzej F. Dziuba omawia akta sympozjum „Chrystus – Syn Boży i Odkupiciel człowieka”, które zorganizował Wydział Teologiczny Uniwersytetu Nawarry 22–24 kwietnia 1981 r. (s. 395–403). Ks. Franciszek Wieczyński recenzuje dwie książki: ks. Stanisława Olejnika, *Jedność Kościoła a pluralizm życia chrześcijańskiego* (Warszawa 1982) (s. 404–407) oraz ks. Piotra Niteckiego, *Ksiądz Eugeniusz Dąbrowski. Apostoł Pisma Świętego 1901–1970* (Warszawa 1982) (s. 408–410). Całość wieńczy sprawozdanie z działalności WSD „Hosianum” za rok akademicki 1984/1985 opracowane przez ks. Andrzeja Lesińskiego (s. 411–416).

TOM XXII–XXIII (1985–1986)

Kolejny tom „Studiów Warmińskich” jest podwójny i obejmuje lata 1985–1986. W dużej części jest poświęcony 400. rocznicy istnienia Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny. Otwiera go krótkie sprawozdanie z sesji naukowej, zorganizowanej z tej okazji 31 maja 1983 r. w Braniewie, którego autorem jest ks. Marian Borzyszkowski (s. 7–8). Następnie zamieszczono tekst błogosławieństwa papieża Jana Pawła II (s. 9). W dalszej kolejności zamieszczono trzy teksty rozpoczynające i kończące sympozjum: słowa powitania s. Marii Magdaleny Krebs CSC, przełożonej prowincjalnej sióstr katarzynek (s. 10) i bp. Jana Obląka (s. 11) oraz słowa na zakończenie – kard. Józefa Glempa, prymasa Polski (s. 12–14). S. M. Joanna Staniszevska CSC przybliży postać Reginy Protmann (1552–1613), założycielki Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny (s. 15–24). S. Barbara Gerarda Śliwińska CSC ukazuje genezę i rozwój norm prawnych zgromadzenia sióstr katarzynek w minionym czterechsetleciu (1583–1983) (s. 25–38), a następnie podaje przekład I i II reguły zgromadzenia (s. 39–57). Bp Julian Wojtkowski przybliży duchowość sióstr katarzynek (s. 59–69). Ks. Kazimierz Pączkowski publikuje tekst swojej pracy dyplomowej, napisanej pod kierunkiem ks. dr. A. Szorca – *Zgromadzenie Sióstr św. Katarzyny na Warmii w latach 1583–1613* (s. 71–111). S. Maria Waleria Kilian CSC prezentuje pracę wychowawczą sióstr katarzynek w latach 1571–1772 (s. 113–134).

W dziele „Varmiensia” Anneliese Triller zapoznaje czytelników z postacią św. Wojciecha w ujęciu historyków niemieckich (s. 135–141). Ks. Bolesław Przybyszewski zajmuje się kwestią stosunku Bronona z Kwerfurtu do zagadnienia drugiej metropolii polskiej za czasów Bolesława Chrobrego (s. 143–153). Krystyna Stasiewicz komentuje wybrane listy Tomasza Płazy do Marcina Kromera z lat 1569–1578, dodając materiał źródłowy oraz jego polskie tłumaczenie (s. 155–195). Ta sama autorka pisze o Ignacym Krasickim jako „księciu poetów” (s. 197–207). Ks. M. Borzyszkowski dokumentuje wystawę biblioteczną z okazji 250. rocznicy urodzin Krasickiego (s. 209–216). Ks. Władysław Nowak wyjaśnia problem kultu naśladowania św. Józefa, przybranego ojca Jezusa Chrystusa, u ewangelików na Mazurach w XVII w. (s. 217–232). Ks. Jacek Jezierski drukuje fragment swojej rozprawy doktorskiej, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Czesława S. Bartnika, *Nauka Stanisława Hozjusza o słowie Bożym* (s. 233–294).

W dziale „Varia” ks. Władysław Łydka przybliży przełomowe znaczenie Vaticanum II dla współczesnej teologii katolickiej (s. 295–308). Ks. Edmund Przekop charakteryzuje pozycję rodziny w prawie kanonicz-

nym (s. 309–325). Ks. Zenon Pniewski prezentuje formy niesienia pomocy krajom ubogim jako realizację powinności moralnej (s. 327–350).

Tom kończą dwie recenzje. Maria J. Żmichrowska komentuje książkę Tadeusza Filipkowskiego, *W obronie polskiego trwania. Nauczyciele polscy na Warmii, Mazurach i Powiślu w latach międzywojennych* (Olsztyn 1989), a ks. Andrzej F. Dziuba – książkę ks. Jerzego Lewandowskiego, *Naród w nauczaniu Kardynała Stefana Wyszyńskiego* (Warszawa 1989).

TOM XXIV (1987)

W kolejnym tomie „Studiów Warmińskich” w dziale „Rozprawy”, liczącym sześć artykułów, pierwszym tekstem jest dokończenie rozprawy doktorskiej ks. Jacka Jezierskiego dotyczącej nauki kard. Stanisława Hozjusza o słowie Bożym (s. 7–53). Ks. Wiesław Więcek bada świadomość i realizację odnowy katechetycznej Soboru Watykańskiego II w diecezji warmińskiej. Jest to również rozprawa doktorska, pisana pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Mieczysława Majewskiego (s. 55–238). Janusz Jasiński zajmuje się problematyką wyznaniową i narodową „Gazety Olsztyńskiej” w latach 1886–1914 (s. 239–250). Ks. Ryszard Sztymmler przybliżył cele małżeństwa według Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II (s. 251–281). Ks. Zenon Pniewski ukazuje prywatność jako fakt moralny (s. 283–308). Ks. Andrzej F. Dziuba tłumaczy dynamikę moralną wnętrza człowieka z perspektywy etosu Nowego Testamentu (s. 309–322).

W dziale „Materiały, sprawozdania, recenzje” bp Wojciech Ziemia zapoznaje czytelników z zasadami formacji kapłańskiej w seminariach duchownych w dwudziestolecu posoborowym (s. 323–337). Zamieszczono także recenzje trzech książek: ks. Edmund Przekop zajął się analizą pracy *Église locale et Église universelle* (Chambesy 1981) oraz Johna Meyendorfa, *Byzantium and the Rise of Russia. A study of Byzantino-Russian Relations in the Fourteenth Century* (Combridge – London 1981), a ks. Józef Turek – Thaddaeusa Kuci, *Filozofia biogenezy* (London 1981). Tom zamykają dwa sprawozdania ks. Andrzeja Lesińskiego z działalności Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” za rok akademicki 1985/1986 i 1986/1987.

TOM XXV (1988)

Tom „Studiów Warmińskich” z 1988 r. został dedykowany bp. Julianowi Wojtkowskiemu. Rozpoczyna go zdjęcie biskupa oraz dedykacja: „Księdzu Biskupowi dr. hab. Julianowi Wojtkowskiemu, profesorowi teologii dogmatycznej w Wyższym Seminarium Duchownym Metropolii

Warmińskiej »Hosianum« i w Instytucie Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II w Olsztynie oraz na Wydziale Teologii Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie z okazji 60. rocznicy urodzin tom »Studiów Warmińskich«: dedykują profesorowie »Hosianum« oraz uczniowie”.

Dział „Rozpraw” rozpoczyna biogram naukowy bp. Juliana Wojtkowskiego przygotowany przez ks. Jacka Jezierskiego (s. 5–23). Następnie Tadeusz Grygier naświetla uroczystości gietrzwałdzkie z punktu widzenia władz wschodniopruskich (s. 25–105). Ks. Jan Szymko prezentuje naukę kard. Stanisława Hozjusza dotyczącą Komunii świętej pod dwiema postaciami (s. 107–139). Regina Domachowska opisuje młodzięcą twórczość poetycką S. Hozjusza (s. 141–223). Ks. Jan Wiśniewski przybliży kancelarię biskupią Marcina Kromera (s. 225–325). Ks. Zygmunt Klimczuk zajmuje się postawami wobec religii i postawami wobec pracy inteligencji technicznej na podstawie badań wybranych grup z Zakładów Mechanicznych im. gen. Świerczewskiego w Elblągu (s. 327–463). Bp Jan Kulik ukazuje stan prawny Kościoła rzymskokatolickiego w Królestwie Polskim w latach 1815–1830 (s. 465–528).

Na koniec zamieszczono nekrolog ks. dr. Jerzego Podoleckiego (1936–1987) opracowany przez ks. J. Jezierskiego.

TOM XXVI (1989)

Kolejny tom „Studiów Warmińskich” w dużej części jest poświęcony postaci biskupa warmińskiego Marcina Kromera. Otwierają go teksty z sympozjum kromeriańskiego, które odbyło się 23–24 maja 1989 r. S. Ambrozja J. Kalinowska przedstawia sprawozdanie z tej konferencji (s. 5–7). Następnie Jerzy Rawa-Grabowiecki ukazuje M. Kromera jako Polaka i patriotę (s. 9–21). Jerzy Starnawski dzieli się uwagami historyka literatury w odniesieniu do źródeł rękopiśmiennych dotyczących poselstwa morskiego, jakiego się podjął koadiutor warmiński w latach 1569–1571 (s. 23–34). Bp Julian Wojtkowski analizuje mowy synodalne i katechezy Kromera (s. 35–46). Mirosław Korolko opiewa sztukę retoryczną M. Kromera w *Rozmowach Dworzanina z Mniczem* (s. 47–68). Marta Polańska bada język tego utworu jako przykład dydaktycznej polemiki religijnej (s. 69–77). Tadeusz Ślawnicki ujawnia związki Kromera z rodzinnym Bieczem (s. 79–86). Anna Sucheni-Grabowska przybliży podstawy ustroju Rzeczypospolitej w Kromerowej *Polonii* (s. 87–103). Jakub Z. Lichański dokonuje rekonesansu dzieł Marcina Kromera i Stanisława Hozjusza w bibliotekach szwedzkich (s. 105–112). Kazimierz Puchowski omawia recepcję dzieł Kromera w polskich kolegiach jezuickich do 1773 r. (s. 113–120). S. Barbara Gerarda Śliwińska CSC relacjo-

nuje rolę biskupa warmińskiego w kształtowaniu się Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny (s. 121–128). S. Ambrozja J. Kalinowska OSB charakteryzuje korespondencję Walentego Kuczborskiego z Marcinem Kromerem (s. 129–138). Jerzy Sikorski dowodzi roli biskupa w tworzeniu się tradycji kopernikańskiej na Warmii (s. 139–148). Na koniec tej części przytoczono przemówienie J. Starnawskiego na zamknięcie obrad sympozjum kromeriańskiego (s. 149–155).

Dział „Kromeriańskie teksty źródłowe i materiały” otwiera siedem listów Marcina Kromera związanych z poselstwem morskim w opracowaniu J. Starnawskiego (s. 157–164). Alicja Dybkowska prezentuje niektóre kromeriana ze zbiorów watykańskich na podstawie kwerendy przeprowadzonej w 1988 r. (s. 165–193). S. A.J. Kalinowska OSB przedstawia diariusz podróży i korespondencję Stanisława Reszki z lat 1583–1589 (s. 195–220). Ks. Marian Borzyszkowski opisuje wystawę archiwalną i biblioteczną na temat Marcina Kromera (s. 221–224). Julia Radziszewska dokumentuje źródła Kromera do dzieła *De origine et rebus gestis Polonorum libri XXX* (s. 225–234). Ks. Roman Bodański ujawnia stosunek biskupa do egzemplcji diecezji warmińskiej (s. 235–238).

W dziale „Materiały i sprawozdania” ks. Władysław Nowak wspomina postać ks. Stanisława Zdanowicza (1906–1978) (s. 239–242), zaś ks. M. Borzyszkowski wylicza stare druki przekazane po jego śmierci Bibliotece WSD „Hosianum” (s. 243–248). Ks. Jacek Jezierski wyjaśnia rozumienie Sakramentu Ołtarza w katechizmach Marcina Lutra (s. 249–254). Ks. M. Borzyszkowski omawia sympozja ekumeniczne w Olsztynie w latach 1985–1987 (s. 255–257). Tadeusz Chrzanowski przybliżył manieryzm w kościołach Warmii i Mazur (s. 259–268). Bp Alfons Nossol ukazuje dialog teologiczny między Kościołem rzymskokatolickim a Kościołem prawosławnym (s. 269–272). Ks. Edmund Przekop przekonuje, że dialog katolicko-prawosławny nie zanika (s. 273–276). Ks. Wacław Świerzawski dokonuje analizy twórczości Ernsta Wiecherta (1887–1950) (s. 277–284). Ks. Jan Roslan odsłania motywy biblijne w *Dzieciach Jeronimów* E. Wiecherta (s. 285–297). Na zakończenie ks. W. Nowak publikuje sprawozdanie z sesji naukowych rady pedagogicznej WSD „Hosianum” za okres 1987–1989 (s. 299–300). Przed spisem treści zamieszczono trzydzieści fotografii związanych z życiem i działalnością bp. Marcina Kromera.

TOM XXVII (1990)

Tom z 1990 r. obejmuje głównie materiały z odbytych w Olsztynie *Colloquia Mediaevalia*, konferencji dotyczącej 400 lat drukarstwa na Warmii i sympozjum ekumenicznego.

Bp Julian Wojtkowski wprowadza w tematykę *Colloquia Mediaevalia* z 1987 r. (s. 5–6). Następnie Karol Górski pisze o dziejach duchowości polskiej i krzyżackiej (s. 7–11). Ks. Wojciech Góralski dzieli się stanem badań nad średniowiecznym polskim ustawodawstwem synodalnym (s. 13–36). Władysław Kuraszkiwicz przybliża zmiany redakcyjne w tekstach staropolskich (s. 37–49). Wojciech R. Rzepka i Wiesław Wydra omawiają nowsze źródła i opracowania języka staropolskiego (s. 51–65). Ks. Marek T. Zahajkiwicz zgłębia źródła i badania dziejów średniowiecznej liturgii w Polsce (s. 67–88), zaś Mieczysław Markowski – średniowiecznej filozofii w Polsce (s. 89–109). Na zakończenie tej części ks. Mariusz Szram dołącza sprawozdanie z pierwszego sympozjum *Colloquia Mediaevalia* (s. 111–120).

W dalszej części ks. Marian Borzyszkowski wprowadza w tematykę II *Colloquia Mediaevalia* z 1989 r. (s. 121–123). Mieczysław Markowski podejmuje temat – Bóg a determinizm w polskich dziełach astrologicznych doby przedkopernikańskiej (s. 125–146). Bp J. Wojtkowski zaznajał czytelników z rozumieniem Boga przez dominikanów Jakuba Sprengera i Henryka Kraemera (s. 147–156). Anna Kozłowska przedstawia przykłady słownictwa i frazeologii dotyczące spraw boskich w żywotach św. Wojciecha (s. 157–165). Ks. W. Góralski analizuje obraz Boga w statutach synodu legata Filipa z Fermo z 1279 r. (s. 167–172). Następnie ks. M. Borzyszkowski uzasadnia potrzebę opracowań naukowych związanych z 400. rocznicą założenia pierwszej drukarni w Braniewie w 1598 r. (s. 173). Halina Keferstein dokumentuje wydawnicze związki drukarzy braniewskich z Koroną i biskupstwem od 1589 do 1777 r. (s. 175–195). Jan Chłosta zgłębia wydawnictwa zwarte „Gazety Olsztyńskiej” w latach 1918–1939 (s. 197–203). Andrzej Wakar relacjonuje dzieje ruchu wydawniczego na Warmii i Mazurach w latach powojennych (s. 205–217). Ks. M. Borzyszkowski omawia VII i VIII sympozjum ekumeniczne w Olsztynie (s. 219–221). Bp Edmund Piszcz tłumaczy, że dialog jest jednym ze składników dążeń ekumenicznych (s. 223–224). Ks. Janusz S. Pasierb charakteryzuje ikonę jako znak ekumeniczny (s. 225–233).

Kolejna część tomu nosi tytuł „Z dziejów Warmii i Mazur”. W niej s. Jadwiga A. Kalinowska OSB przedstawia Stanisława Reszkę (1544–1600) jako humanistę i pisarza (s. 235–244). Bp J. Wojtkowski tłumaczy kult Eucharystii w Głotowie w XVII i XVIII w. według dobromiejskich kanoników Jana Leo i Franciszka I. Herra (s. 245–256). Ks. Władysław Nowak komentuje życie liturgiczne na Warmii na przełomie XVII i XVIII w. w świetle rytuału kard. Michała Radziejowskiego z 1682 r. (s. 257–279). Bp J. Wojtkowski przybliża cześć św. Józefa w drukach braniewskich w XVIII w. (s. 281–291). Ks. W. Nowak prezentuje miejsce

św. Józefa w życiu religijnym wiernych Kościoła ewangelicko-augsburskiego na Mazurach w XVIII w. (s. 293–308).

W dziale „Materiały i recenzje” Jakub Z. Lichański podejmuje próbę charakterystyki biblioteki *Collegium Societatis Iesu* w Braniewie (s. 309–324). Ks. M. Borzyszkowski przybliży wystawę biblioteczną poświęconą dziejom Świętej Lipki (s. 325–329). Bp J. Wojtkowski recenzuje książkę Andrzeja Saksona, *Mazurzy – społeczność pogranicza* (Poznań 1990), zaś ks. Władysław Turek prezentuje księgę jubileuszową, poświęconą ks. prof. Władysławowi Piwowarskiemu z okazji jego 60. Urodzin – *Kościół w służbie człowieka* (red. W. Turek, J. Mariański, Olsztyn 1990).

TOM XXVIII (1991)

Jan Paweł II przybył z pielgrzymką do Olsztyna 5–6 czerwca 1991 r., stąd tom „Studiów Warmińskich” w dużej części jest poświęcony temu wydarzeniu. Rozpoczyna go dedykacja: „SANCTISSIMO DOMINO || IOANNI PAULO II || PONTIFICI MAXIMO || VISITATIONIS SANCTAE WARMIAE || ANNO MCMXCI || ATQUE || QUINDECIM LUSTRORUM AETATIS || ANNO MCMXCV || ERGO || RECTOR PROFESSORESQUE || MAIORIS SEMINARII || METROPOLIAE WARMIENSIS || „HOSIANI” || HUMILI HOMAGIO || OFFERUNT” i fotografia papieża.

W części „Ojciec św. Jan Paweł II w Olsztynie 5–6 VI 1991” pomieszczono słowa papieża wygłoszone podczas poświęcenia nowego budynku Wyższego Seminarium Duchownego „Hosianum” (s. 11), przemówienie wygłoszone w szpitalu dziecięcym do chorych i służby zdrowia (s. 13–16), homilię wygłoszoną podczas Mszy św. na placu przy stadionie (s. 19–24) i słowo na zakończenie Eucharystii (s. 25–27) oraz przemówienie wygłoszone w konkatedrze św. Jakuba podczas spotkania z laikatem katolickim (s. 31–36). Do tego dołączono przemówienia bp. Edmunda Piszczka: na rozpoczęcie Mszy św. (s. 17–18) i w konkatedrze św. Jakuba (s. 29–30). Tę część zamyka dwadzieścia jeden zdjęć dokumentujących pobyt Jana Pawła II w Olsztynie oraz jedenaście zdjęć budynków WSD „Hosianum” od lat międzywojennych do teraźniejszości.

Następnie bp Julian Wojtkowski opisuje pobyt Karola Wojtyły na Warmii i Mazurach (s. 37–45). Ten sam autor rozważa cześć Najświętszej Maryi Panny w encyklice Jana Pawła II *Redemptoris Mater* (s. 47–51). Ks. Władysław Nowak przybliży celebrację liturgii pod przewodnictwem Jana Pawła II w Olsztynie (s. 53–72). Ks. Władysław Piwowarski analizuje kierunki społecznego nauczania Jana Pawła II (s. 73–84). Halina Wistuba prezentuje podstawy i konsekwencje antropocentryzmu papieża

(s. 85–93). Ks. Ryszard Szytchmiller omawia prawo do życia w nauczaniu Jana Pawła II (s. 95–108). Maria Z. Pierechod wyjaśnia wychowanie do poszanowania życia dzieci nienarodzonych w świetle nauczania papieńskiego (s. 109–119). Halina Kiejdo tłumaczy wychowanie do istotnych wartości życia ludzkiego w ujęciu adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio* (s. 121–128). Ks. Marian Borzyszkowski dokumentuje publikacje z okazji wizyty Jana Pawła II w Olsztynie (s. 129–137). Ks. Mirosław Kalinowski prezentuje bibliografię wypowiedzi papieża z Polski na temat służby zdrowia z lat 1978–1988 (s. 139–147).

Dalsza część tomu jest poświęcona Warmińskiemu Seminarium Duchownemu „Hosianum”. Bp J. Wojtkowski przybliży kalendarium budowy i rozbudowy budynków seminaryjnych w Braniewie i Olsztynie w latach 1565–1961 (s. 149–152). Ks. Andrzej Lesiński omawia budowę seminarium duchownego w Braniewie w 1932 r. (s. 153–164), zaś ks. Kazimierz Torla – budowę nowego obiektu w Olsztynie-Redykajnach (s. 165–179). Ks. Jan Guzowski prezentuje listę 795 absolwentów WSD „Hosianum” w latach 1949/1950–1993/1994 (s. 181–216).

Na koniec tomu dołączono artykuł ks. Józefa Turka o wszechświecie czasowo nieskończonym i stworzonym (s. 217–233) i Grażyny M. Widzie-wicz o działalności Instytutu Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II – Studium Teologii dla Świeckich w Olsztynie w latach 1979–1990 (s. 235–252).

TOM XXIX (1992)

Tom „Studiów Warmińskich” z 1992 r. rozpoczynają artykuły z konferencji *III Colloquia Mediaevalia*, która odbyła się w Braniewie i we Fromborku 14 i 15 września 1991 r. Ks. Marian Borzyszkowski wprowadza w tematykę sesji naukowej, która dotyczyła człowieka w średniowieczu (s. 7–10). Następnie dołączono homilię wygłoszoną przez bp. Edmunda Piszczę w kościele św. Katarzyny w Braniewie (s. 11–12). Ks. M. Borzyszkowski prezentuje ludzi nauki na średniowiecznej Warmii (s. 13–31). Mieczysław Markowski dokonuje analizy doktryny *homo felicitabilis* na tle późnośredniowiecznych tendencji filozoficznych (s. 33–60). Alicja Karłowska-Kamzowa ukazuje odpowiedzialność indywidualną na Sądzie Ostatecznym w sztuce Kościoła łacińskiego od XII do XV w. (s. 61–74). Bp Julian Wojtkowski omawia pierwiastek ludzki w Kościele w świetle *Epistola de miseria curatorum* (s. 75–81). Anna Kozłowska przybliży średniowieczne traktaty *De natura corporis humani* (s. 83–91). Władysław Kuraszkiwicz i Zdzisława Krażyńska wyjaśniają znaczenie etymologiczne, potoczne, przenośne i frazeologiczne hasła „człowiek” (s. 93–97).

Edward Skibiński opisuje człowieka jako społeczność i człowieka poza społecznością w *Kronice polskiej* Mistrza Wincentego (s. 99–102).

Dalsza część „Studiów” zawiera artykuły z dwóch sympozjów ekumenicznych, które odbyły się w Olsztynie 23 stycznia 1992 i 21 stycznia 1993 r. W tematykę wprowadzają relacje ks. M. Borzyszkowskiego (s. 105–107 i s. 131–133). Jan Chłosta odkrywa motywację moralno-religijną w twórczości niemieckich pisarzy, którzy po 1945 r. opuścili Prusy Wschodnie (s. 109–118). S. Adriana Teresa Gronkiewicz przybliży działalność bł. Bolesławy Lament, założycielki Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Świętej Rodziny, na rzecz jedności Kościoła (s. 119–129). Zoja Jaroszewicz-Pieresławcew prezentuje staroobrzędowców w Polsce (s. 135–141). S. Ambrozja J. Kalinowska OSB omawia działalność opiekuńczo-ekumeniczną Jadwigi Józefy Kuleszy OSB (1859–1931) i jej zgromadzenia (s. 143–152).

Dział „Materiały i recenzje” otwiera opracowanie ks. Sławomira Ropiaka o katolickich śpiewnikach polskich drukowanych dla diecezji warmińskiej w latach 1856–1924 (s. 155–195). Teresa Podgórska odsłania burzliwe dzieje doczesnych szczątków Reginy Protmann, założycielki Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny (s. 197–206). Urszula Niemirowa przedstawia z działalnością pedagogiczną, kulturalną i religijną dr. Władysława Gębika w okresie kwidzyńskim od 1937 do 1939 r. (s. 207–257). Bp J. Wojtkowski dokumentuje kalendarium starań o uprawnienia akademickie dla Warmii po II wojnie światowej (s. 259–267). Ks. M. Borzyszkowski zamieszcza kilka uwag na marginesie wystawy bibliotecznej zorganizowanej z okazji 500. rocznicy odkrycia i ewangelizacji Ameryki (s. 269–276). Ks. Andrzej Lesiński dołącza sprawozdanie z działalności Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” w roku akademickim 1990/1991 (s. 277–280). Na koniec Janusz Jasiński recenzuje książkę Aloysa Sommfelda, *Juden im Ermland. Ihr Schicksal nach 1933* (Osnabrück 1991).

TOM XXX (1993)

W kolejnym tomie „Studiów Warmińskich” zamieszczono referaty z sympozjum *IV Colloquia Mediaevalia*, z sympozjum dobromiejskiego i sympozjum *Kapłan jutra – Operari in persona Christi*.

Czwarte *Colloquia Mediaevalia*, które odbyły się 26–27 kwietnia 1993 r., były poświęcone postaci św. Wojciecha. Ks. Marian Borzyszkowski przedstawia sprawozdanie z przebiegu sympozjum (s. 7–8). S. Urszula Borkowska OSU przybliży duchowość św. Wojciecha i środowisko, które ją kształtowało (s. 9–21). Gerard Labuda opisuje świętość biskupa

Wojciecha w wyobrażeniach hagiologicznych i praktykach hagiograficznych wczesnego średniowiecza (s. 23–35). Pavel Spunar relacjonuje zagadnienie stosunku św. Wojciecha do Pragi (s. 37–44). Mieczysław Rokosz naświetla animowanie kultu świętego przez Ottona III i krąg związanych z nim osobistości (s. 45–60). Helena Chłopocka analizuje żywoty św. Wojciecha w świetle nowszych badań (s. 61–79). Stanisław Mielczarski zajmuje się itinerarium pruskim biskupa jako problemem historiograficznym (s. 81–88). Łucja i Jerzy Okulicz-Kozarynowie ukazują tło osadnicze wyprawy św. Wojciecha do Prus, skupiając się na realiach archeologicznych i perspektywach badawczych (s. 89–106). Ks. Ryszard Knapiński wyjaśnia technologię i ikonografię Drzwi Gnieźnieńskich (s. 107–115). Maria Kasprzycka zastanawia się, czy wczesnośredniowieczna osada handlowa w Janowie Pomorskim nad jeziorem Drużno jest poszukiwanym Truso (s. 117–119). Bp Julian Wojtkowski krótko podsumowuje konferencję (s. 121–122). Natomiast ks. Grzegorz Kurnatowski wskazuje na aktualność postaci św. Wojciecha dla współczesnej duchowości w świetle polskiej literatury hagiograficznej po 1945 r. (s. 123–147). Ostatnim opracowaniem tej części jest tekst Ryszarda Grzesika na temat misji pomorskiej św. Wojciecha w świetle żywotu *Tempore illo* z XII w. (s. 149–157).

Symposium dobromiejskie odbyło się 12–13 października 1989 r. z okazji sześćsetlecia Kolegiaty Dobromiejskiej. W jego tematykę krótko wprowadza ks. Emil Rzeszutek (s. 161–162). Ks. Alojzy Szorc przybliżył statuty Kapituły Kolegiackiej w Dobrym Mieście z 1583 r., dołączając również ich tekst w języku łacińskim (s. 163–193). Jan Powierski odkrywa początki kapituły na tle stosunków politycznych (s. 195–252). Mirosław Hoffmann ukazuje osadę w Cerkiewniku w świetle wykopalisk archeologicznych (s. 253–261). Ks. Władysław Nowak relacjonuje służbę Bożą kapituły dobromiejskiej (s. 263–273). Ks. M. Borzyszkowski dokumentuje piśmiennictwo na temat kolegiaty i parafii w Dobrym Mieście z lat 1689–1989 (s. 275–287). Janusz Jasiński bada niektóre zagadnienia kościelne i religijne parafii dobromiejskiej w pierwszej połowie XIX w. (s. 289–300). Halina Keferstein podejmuje próbę charakterystyki zbiorów biblioteki kolegiackiej od początków do 1814 r. (s. 301–334).

W opracowaniach z symposium *Kapłan jutra – Operari in persona Christi*, które odbyło się w 1991 r., kard. Henryk Gulbinowicz dzieli się wspomnieniami z VIII Zwyczajnego Synodu Biskupów w Rzymie (s. 337–343). Bp Henryk Muszyński na kanwie synodu poświęconego formacji kapłańskiej prezentuje refleksje na temat tożsamości i duchowości kapłana jutra (s. 345–352). Bp Stanisław Nowak przybliży posługę kapłana w nauczaniu Jana Pawła II (s. 353–360). Ks. Stanisław Czerwik

przekonuje, że liturgia jest szkołą formacji kapłańskiej (s. 361–376). Ks. Marian Rusecki ukazuje wiarygodność Kościoła w Polsce jako rzeczywistość personalistyczną i dynamiczną (s. 377–390). Na zakończenie Jacek Wojtkowski omawia dyskusję, która toczyła się w grupach problemowych podczas sympozjum (s. 391–393).

TOM XXXI (1994)

Kolejny tom „Studiów Warmińskich” został wydany z okazji 65. urodzin ks. prof. dr. hab. Tadeusza Pawluka. Ks. Ryszard Sztymmler prezentuje biogram naukowy jubilata (s. 9–12). Następnie zamieszczono cztery listy gratulacyjne oraz wykaz publikacji i tytuły prac magisterskich napisanych pod jego kierunkiem.

Z kolei bp Julian Wojtkowski omawia maryjny mszał papieża Jana Pawła II w świetle historii dogmatów (s. 27–45). Bp Jacek Jezierski przybliży Eucharystię w *Artykułach szmalkaldzkich* z XVI w. (s. 47–57). Ks. Tadeusz Pawluk przedstawia niektóre uwagi na tle stosunków Kościół – państwo (s. 59–64). Ks. Remigiusz Sobański analizuje relacje między charyzmatem a normą kanoniczną (s. 65–79). Ks. Władysław Piwoński zajmuje się państwem w społecznym nauczaniu Jana Pawła II (s. 81–90). Ks. Romuald Jakub Weksler-Waszkinel zaprasza czytelników na drogi bergsonizmu (s. 91–112). Ks. R. Sztymmler porusza aspekty prawne rodzenia dzieci w rodzinie w świetle dokumentów roboczych Soboru Watykańskiego II (s. 113–132). Ks. Henryk Stawniak SDB tłumaczy udział małżonków – rodziców w kościelnej posłudze uświęcania (s. 133–148). Ks. Konrad Keler SVD nakreśla rozwój teologii w świetle specyfiki kontekstu azjatyckiego (s. 149–168). Ks. Władysław Nowak zagłębia się w tradycję świętowania niedzieli we wspólnocie Kościoła ewangelicko-luterańskiego (s. 169–176). Ks. Bogdan W. Matysiak porusza problem ubóstwa i ubogich na Bliskim Wschodzie w czasach starożytnych (s. 177–186). Ks. Mariusz Szram uzasadnia przywilej paliusza biskupów warmińskich (s. 187–211). Ks. Roman Wiśniowiecki rozważa chrystologiczną pełnię objawienia (s. 213–224). Ks. Mirosław Kalinowski wydobywa aspekt pastoralny udziału Maryi w dziele odkupienia (s. 225–232). Ks. Bolesław Bieniek odkrywa mało znanego filozofa Benedykta Bornsteina (1880–1948) (s. 233–250). Na koniec ks. Jarosław Michalski ukazuje wychowanie do życia w rodzinie trwałej w aspekcie prawnoduszpasterskim (s. 251–262).

TOM XXXII (1995)

Kolejny tom został wydany z okazji 10. rocznicy pobytu na Warmii abp. Edmunda Piszczka, metropolity warmińskiego. Pod portretem arcybiskupa umieszczono dedykację: „EXCELLENTISSIMO DOMINO || ARCHIEPISCOPO || METROPOLITAE WARMIENSI || EDMUNDO MICHAELI PISZCZ || SACRAE THEOLOGIAE DOCTORI || SEXAGESIMO QUINTO AETATIS || QUADRAGESIMO SACERDOTII || DECIMO TERTIO EPISCOPATUS || DECIMO SERVITII IN WARMIA || ANNO ELAPSO || RECTOR PROFESSORESQUE || MAIORIS SEMINARII || METROPOLIAE WARMIENSIS || DILECTIONIS OBSEQUIO || DANT DICANT DEDICANT || MCMXCV”. Następnie bp Julian Wojtkowski prezentuje sylwetkę jubilata wraz z bibliografią jego publikacji (s. 9–24). Do tekstu dołączone są kopie dokumentów Stolicy Apostolskiej oraz czterdzieści dwa zdjęcia abp. E. Piszczka (s. A–G, s. I–XVI). I dalej bp J. Wojtkowski dokumentuje dzieje kapituły warmińskiej w latach 1772–1945 (s. 25–92), natomiast ks. Andrzej Kopiczko opisuje działalność społeczną kapituły dobromiejskiej (s. 93–102). Ks. Marian Borzyszkowski przybliży Świętą Lipkę w latach 1920–1940 (s. 103–117). Ks. Romuald Jakub Weksler-Waszkinel dokonuje rozróżnienia między tomizmem a filozofią św. Tomasza z Akwinu (s. 119–128). Ks. Alojzy Szorc zgłębia dzieje parafii katolickiej w Królewcu w latach 1614–1650 (s. 129–183). Stanisław Achremczyk zajmuje się obecnością emigrantów polskich w Królewcu w XVIII w. (s. 185–198). Ks. Ryszard Szytchmiller tłumaczy odpowiedzialność za przygotowanie do wypełniania obowiązków małżeńskich i rodzinnych (s. 199–213). Ks. Antoni Tomkiewicz i Monika Nerlo przekonują, że rodzina jest podstawowym środowiskiem przygotowania do życia małżeńsko-rodzinnego w świetle publikacji ks. Piotra Poręby (s. 215–236). Ks. Cyprian Rogowski twierdzi, że szkoła jest naturalnym miejscem dla katechezy (s. 237–253). Ks. Wiesław Więcek analizuje katechizację w diecezji warmińskiej w latach 1945–1985 (s. 255–271). Ks. Kazimierz Żuchowski przedstawia grupy i wspólnoty parafialne diecezji warmińskiej (s. 273–289). S. M. Magdalena Krebs CSC omawia dzieje Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny w diecezji warmińskiej w latach 1933–1993 (s. 291–327), zaś s. Jadwiga Ambrozja Kalinowska OSB – dzieje Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Misjonarek w diecezji warmińskiej w latach 1945–1992 (s. 329–341). Bp Wojciech Ziemba charakteryzuje augustowsko-suwalską część diecezji ełckiej (s. 343–364). Jan Chłosta odkrywa niezwykłą posługę ks. Jana Hanowskiego (1873–1968) (s. 365–377). Ks. A. Kopiczko prezentuje objęcie urzędu wikariusza kapitulnego diecezji warmińskiej przez ks. prof.

Stefana Biskupskiego i charakteryzuje jego pracę na tym stanowisku w latach 1953–1956 (s. 379–388). Tom kończy recenzja książki Roberta Trały, *Niemcy – Warmiacy – Polacy 1871–1914. Z dziejów niemieckiego ruchu katolickiego i stosunków polsko-niemieckich w Prusach* (Olsztyn 1994), którą napisał Janusz Jasiński.

TOM XXXIII (1996)

Tom „Studiów Warmińskich” z 1996 r. otwiera artykuł ks. Ireneusza Klimkowskiego o polskich przekładach Psalterza (s. 5–43). Następnie ks. Bogdan W. Matysiak wyjaśnia terminologię Starego Testamentu na oznaczenie pojęcia ubóstwa (s. 45–49). Ks. Ryszard Szytchmiller i Małgorzata Lisiecka przybliżają istotne obowiązki małżeńskie według uchwał Soboru Watykańskiego II (s. 51–74). Ks. Władysław Nowak tłumaczy znaczenie pastoralne liturgii błogosławieństw zaręczyn i jubileuszy małżeńskich (s. 75–84). Ks. Antoni Tomkiewicz i Elżbieta Drozd badają wpływ oddziaływań wychowawczych rodziców na poziom samoakceptacji młodzieży (s. 85–101). Ks. Mirosław Kalinowski zajmuje się formacją religijną pracowników służby zdrowia (s. 103–119). Ks. Cyprian Rogowski analizuje proces przekazu wiary w wymiarze interdyscyplinarnym (s. 121–134). Ks. Wiesław Więcek ujmuje katechizację dorosłych w Polsce w aspekcie historycznym i uzasadnia jej potrzebę (s. 135–157). Ks. W. Nowak próbuje ukazać drogę do pełnej i widzialnej jedności chrześcijan w świetle encykliki Jana Pawła II *Ut unum sint* (s. 159–170). Ks. Krzysztof Kowalik SDB apeluje o ekumeniczną lekturę Marcina Lutra na przykładzie *Komentarza do Magnificat* z 1521 r. (s. 171–197). Ks. Józef Turek pyta o pozycję człowieka we Wszechświecie (s. 199–216). Ks. Zdzisław Kunicki, opierając się na filozofii Etienne Gilsona, zastanawia się jak powrócić do Tomasza z Akwinu (s. 217–227). Ks. Andrzej Kopiczko prezentuje duchowieństwo diecezji warmińskiej w latach 1525–1772 (s. 229–237).

W dziale „Materiały i sprawozdania” ks. Marian Borzyszkowski porusza tematykę relacji Polaków i Niemców w historii i współczesności (s. 241–249). Janusz Jasiński zajmuje się wysiedleniami Polaków i Niemców z perspektywy półwiecza (s. 251–258). Ks. Romuald Jakub Weksler-Waszkinel analizuje wypowiedzi Jana Pawła II o Żydach i judaizmie (s. 259–272). S. Barbara Gerarda Śliwińska CSC pisze o pracy Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny na Litwie w latach 1645–1995 (s. 273–293). Ks. Władysław Piwowarski przybliży reaktywowanie zlikwidowanego Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (s. 295–297). Ks. Henryk Skorowski bada relacje rodziny i społeczności terytorialnej w kontekście samorządu

(s. 299–309). Maria Lubera wskazuje na szanse i zagrożenia dotyczące rodziny w świetle konferencji „Ludność i rozwój” w Kairze (s. 311–317), a następnie prezentuje rodzinę na tle sytuacji demograficznej Polski (s. 319–322). Adam Mackiewicz dokumentuje historię badań archeologicznych na terenie Starego Miasta w Olsztynie prowadzonych do 1995 r. (s. 323–353). Ks. Jan Guzowski przedstawia sprawozdanie z sesji naukowych profesorów i wykładowców Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie za lata 1989–1996 (s. 355–360). Ks. Jan Roslan opisuje dwie sesje naukowe, które odbyły się w seminarium duchownym: pierwsza miała miejsce 5 maja 1994 r., a dotyczyła Królewca, druga zaś, z 10 listopada 1994 r., była poświęcona prawu kanonicznemu (s. 361–366). Ks. M. Borzyszkowski zrelacjonował XVI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej (4–11 maja 1995 r.), którego tematem było zachowanie piękna Bożego świata (s. 367–368).

W dziele „Recenzje” omówione zostały trzy książki. Autorem pierwszej recenzji jest Janusz Jasiński – I.F. Behrendt, *Zerrissen ist das Netz... und wir sind frei. Tanzerin in Ostpreussen – Ordensfrau in Brasilien* (Paderborn 1995); bp Jacek Jezierski zrecenzował publikację T. Węclawskiego, *Chrystus nasze wiary* (Poznań 1994), natomiast Anita Borawska omówiła pracę S. Siekierskiego, *Kulturotwórcze funkcje parafii katolickich w społecznościach lokalnych* (Warszawa 1995).

TOM XXXIV (1997)

Pierwsza część tomu z 1997 r. poświęcona jest sympozjum *V Colloquia Mediaevalia*, które odbyło się 23 września 1995 r. Ks. Marian Borzyszkowski omawia przebieg konferencji (s. 7–8). Bp Edward Ozorowski prezentuje eklezjologię w komentarzy Benedykta Hessego (ok. 1389–1456) do Mt 16,13-19 (s. 9–27). Zofia Włodek przybliży eklezjologię krakowską w XV w. (s. 29–30). Alicja Karłowska-Kamzowa ukazuje wizję Kościoła w dekoracjach późnośredniowiecznych modlitewników w Polsce na tle europejskim (s. 31–37). Marek Misiorny wyjaśnia pojęcie *ordo episcoporum*, które oznaczało wczesnośredniowieczny episkopat jako odrębną grupę społeczną obejmującą wyższe duchowieństwo (s. 39–51). Zdzisława Krażyńska i Tomasz Mika analizują pieśń *Bogurodzicę* jako jeden z najstarszych polskich tekstów (s. 53–62). Bp Julian Wojtkowski przedstawia stany Kościoła w świetle *Promptuarium exemplorum* Marcina Polaka z XIII w. (s. 63–86). Brygida Kürbis odkrywa eklezjologię kazań krakowskich spisanych pod koniec VIII w. (s. 87–110).

Druga część jest poświęcona 430. rocznicy istnienia Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum”. Stanisław Achremczyk opisuje

model kształcenia księży w braniewskim „Hosianum” (s. 113–122). Ks. Kazimierz Leń SJ wykazuje, że Sodalicje Mariańskie i bursy w szkołach jezuickich były źródłem powołań kapłańskich (s. 123–130). Ks. Henryk Damian Wojtyśka CP porusza niektóre zagadnienia dotyczące genezy i organizacji Papieskiego Kolegium Misyjnego w Braniewie (s. 131–149). Ks. Alojzy Szorc rozważa kondycję warmińskiego seminarium diecezjalnego w trudnym stuleciu 1772–1872 (s. 151–176). Ks. Andrzej Lesiński omawia kształcenie alumnów warmińskich w czasach bp. Maksymiliana Kallera w latach 1930–1945 (s. 177–200). Ks. Andrzej Kopiczko przedstawia zarys powojennych dziejów seminarium „Hosianum” (s. 201–208). Do artykułów dołączono homilię wygłoszoną podczas Mszy św. z okazji rocznicy 430-lecia istnienia seminarium 25 listopada 1995 r., którą wygłosił abp Józef Kowalczyk, nuncjusz apostolski w Polsce (s. 209–212).

Dział „Artykuły i materiały” otwiera publikacja Piotra Gutowskiego na temat koncepcji Boga w filozofii procesu (s. 215–232). Ks. Zdzisław Kunicki w perspektywie „metafizyki Księgi Wyjścia” próbuje odpowiedzieć na pytanie: Bóg filozofii czy Bóg religii? (s. 233–245). Ks. Józef Turek przybliży ewolucyjny charakter procesów kosmicznych (s. 247–260). Henryk Kiereś zajmuje się związkiem sztuki z religią (s. 261–272). Włodzimierz Dłubacz przybliży postać i myśl św. Tomasza z Akwinu (s. 273–278). Bp J. Wojtkowski dokumentuje procesy informacyjne biskupów chełmińskich Leona Rednera (1886–1898) i Augustyna Rosentretera (1899–1926) (s. 279–301). S. Jadwiga Ambrozja Kalinowska OSB odkrywa anonimowy rękopis średniowieczny nr 20 – *Sermones quadragesimales* – ze zbiorów Biblioteki Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie (s. 303–310). Ks. Władysław Nowak zgłębia problematykę ekumeniczną w dziejach diecezji warmińskiej (s. 311–328). Ks. Ryszard Sztymmler opisuje obowiązki małżeńskie według adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio* i innych okołokodeksowych dokumentów Kościoła (s. 329–339). Ks. Tadeusz Płoski naświetla powstanie i organizację sądu biskupiego diecezji warmińskiej do roku 1971 (s. 341–364). Ks. Mirosław Kalinowski rozważa rolę i miejsce małych wspólnot religijnych w parafii (s. 365–373). Ks. Marian Zdzisław Stepulak bada postawy młodzieży wobec Kościoła w świetle psychologii religii (s. 375–384). Ks. Zygmunt Klimczuk zachęca do budzenia aktywności społecznej obywatela w świetle katolickiej nauki społecznej (s. 385–392). Ks. Cyprian Rogowski uzasadnia znaczenie Soboru Watykańskiego II dla dydaktyki katechetycznej (s. 393–403). Katarzyna Parzych wyjaśnia, dlaczego ważne jest wychowanie do odbioru środków masowego przekazu (s. 405–422).

TOM XXXV (1998)

Tom „Studiów Warmińskich” z 1998 r. składa się z dwóch osobnych części. Pierwsza część obejmuje materiały z sympozjum *VI Colloquia Mediaevalia*, „Materiały i sprawozdania” oraz „Recenzje”, zaś druga część zawiera „Rozprawy”.

Część pierwszą otwiera tekst ks. Mariana Borzyszkowskiego, w którym relacjonuje on przebieg konferencji *VI Colloquia Mediaevalia* z 13 września 1997 r., poświęconej tematyce świętej kobiety w średniowieczu (s. 7–11). Następnie ten sam autor ukazuje historyczne i teologiczne powiązania średniowiecznej rekluzji ze starożytnym anachoretyzmem na przykładach św. Wiborady z St. Gallen i bł. Doroty z Małtów (s. 13–29). Zdzisława Krażyńska i Tomasz Mika konstruuje wizerunek Maryi w największym polskim apokryfie – *Rozmyślaniu przemyskim* – prawdopodobnie z połowy XV w. (s. 31–46). Mieczysław Markowski ujawnia stosunek świętej królowej Jadwigi do Uniwersytetu Krakowskiego (s. 47–60). S. Aleksandra Witkowska OSU omawia święte kobiety średniowiecza w patrociniach kościelnych metropolii warmińskiej, dołączając do tekstu fotografie (s. 61–77). Ks. Ryszard Knapiński analizuje ikonografię patronek kościołów parafialnych archidiecezji warmińskiej: św. Anny, św. Marii Magdaleny, św. Małgorzaty, św. Katarzyny Aleksandryjskiej, św. Barbary, św. Rozalii i św. Elżbiety z Turyngii (s. 79–94). Bp Julian Wojtkowski rozważa teologię świętości kobiecej w *Złotej legendzie* dominikanina Jakuba de Voragine (s. 95–120). Anna Z. Kozłowska przekonuje, że kobieta była instytucją sprawczą księgi rękopiśmiennej w średniowieczu (s. 121–128). Ks. Marek T. Zahajkiewicz przybliży wzór świętej kobiety prezentowany w *Kronice* Jana Długosza (s. 129–135). Maciej Michalski zajmuje się św. Jadwigą Śląską i jej małżeństwem z Henrykiem Brodatym (s. 137–144). Katarzyna Krzak ukazuje wizerunki świętych kobiet w malarstwie europejskim od XIV do pierwszej połowy XVI w. (s. 145–152). Karolina Prymas zestawia motywy kobiety i ogrodu w malarstwie europejskim XV w. (s. 153–164).

W dziale „Materiały i sprawozdania” Zenona Rondońska opisuje dwa osiemnastowieczne śpiewniki kościelne z drukarni Kantera w Kwidzynie (s. 167–172), a następnie królewskie druki polskich śpiewników religijnych Kantera (s. 173–183). Ks. Eugeniusz Śliwka dokumentuje 78 lat klasztoru werbistów w Pieniężnie (s. 185–190). Ks. Władysław Nowak wskazuje na teologiczny i pastoralny wymiar VII Międzynarodowego Sympozjum Józefologicznego na Malcie w 1997 r. (s. 191–195). Ks. Edward Wiszowaty tłumaczy etykę policji w świetle III Europejskiego

Symposium Policji, Kościołów i Państw, któremu przyświecało hasło: *Europa jutra, jaka etyka policjanta?* (s. 197–204).

W dziale „Recenzje” omówiono pięć książek: E. Gilson, *Bóg i ateizm* (ks. Z. Kunicki); *Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie. Wydział Teologiczny w Krakowie 1397–1997* (ks. A.F. Dziuba); W. Piwowarski, *Socjologia religii* (ks. W. Turek); W. Wilczyński, *Idea przyrody w historii myśli geograficznej* (J. Hochleitner) i R. Godula, T. Węclawowicz, *Polska legenda świętego Wojciecha. Spojrzenie antropologiczne* (J. Hochleitner).

W drugiej części tomu XXXV ks. Bogdan W. Matysiak rozwija problem ubogich w tradycji mądrościowej Starego Testamentu (s. 227–233). Ks. Marek Pyc podejmuje refleksję nad Duchem Świętym w nauczaniu *Katechizmu Kościoła Katolickiego* (s. 235–245). Ks. Andrzej F. Dziuba przekonuje, że człowiek jest orędem moralnym (s. 247–264). Ks. Zygmunt Klimczuk opisuje kategorie dobra i zła w ujęciu teologicznym (s. 265–276). Ks. M. Pyc w świetle nowych dokumentów Kościoła ukazuje powołanie kapłańskie jako specyficzną drogę realizacji powołania chrześcijańskiego (s. 277–293). Ks. Jerzy Lewandowski zajmuje się zagadnieniem ateizmu w encyklikach Jana Pawła II (s. 295–313). Ks. Zdzisław Kunicki podejmuje problematykę relacji chrześcijaństwa wobec innych religii (s. 315–333). W kolejnym artykule ten sam autor wyjaśnia fakt religii w „lubelskiej szkole filozoficznej” (s. 335–353). Ks. Władysław Piwowarski bada przemiany religijności wsi polskiej na płaszczyźnie ogólnonarodowej i codziennej (s. 355–364). Z kolei ten sam autor wraz z Teresą Podgórką prezentują kierunki i orientacje teoretyczno-metodologiczne w badaniach nad religijnością ludową (s. 365–378). Ks. Mirosław Kalinowski zwraca uwagę na pastoralny aspekt aborcji (s. 379–395). Ks. Lucjan Świto uzasadnia osobowość prawną *nasciturusa* w prawie kanonicznym i polskim (s. 397–409). Ks. Jan Cymbała charakteryzuje wyroki rotalne wydane z kan. 1095 nr 3 do roku 1992 w aspekcie obowiązków małżeńskich (s. 411–427). S. Elżbieta Faustyna Szlendak CSC wykazuje efektywność nauczania religii w szkołach o różnych profilach (s. 429–448). Ewa Żebrowska prezentuje dialekty niemieckie na terenie Warmii (s. 449–459). S. Ambrozja Jadwiga Kalinowska OSB ukazuje kard. Stanisława Hozjusza w świetle spuścizny piśmienniczej ks. Stanisława Reszki (s. 461–467). Ks. Władysław Nowak przybliży obraz liturgii kościoła św. Mikołaja w Elblągu na podstawie dokumentów wizytacyjnych z 1683 r. (s. 469–488). Janusz Hochleitner ukazuje działalność bp. Adama Stanisława Grabowskiego w kontekście kultu św. Jana Nepomucena, patrona dobrego imienia (s. 489–502). S. M. Anna Irmgarda Mozoła CSC prezentuje pracę wychowawczą siostr katarzynek wśród dzieci i młodzieży w diecezji warmińskiej w latach 1772–1870 (s. 503–546).

Na zakończenie bp J. Wojtkowski omawia cześć św. Józefa na Warmii w XX w. (s. 547–571).

TOM XXXVI (1999)

Tom z 1999 r. składa się z następujących części zatytułowanych: „Symposium z okazji 20-lecia wyboru Jana Pawła II na Stolicę Piotrową 16 X 1998”, „Rozprawy”, „Materiały i sprawozdania” oraz „Recenzje”.

Pierwszą część otwiera wprowadzenie autorstwa ks. Mariana Borzyszkowskiego, w którym Jana Pawła II jako pasterza i nauczyciela (s. 7–9). Halina Radzewicz przybliży „liturgię dziejów” w trzech poematach Karola Wojtyły: *Stanisław, Myśląc Ojczyzna...* i *Wigilia wielkanocna 1966* (s. 11–20). Anna Kołakowska omawia zasadę przyjęcia liczniejszego potomstwa w nauczaniu papieża (s. 21–28). Wioletta Wykręt charakteryzuje wychowawcze zadania rodziców i nauczycieli w świetle wypowiedzi Jana Pawła II (s. 29–41). Grażyna Widziewicz dokumentuje spotkania Instytutu Kultury Chrześcijańskiej z papieżem (s. 43–47). Halina Wistuba opowiada o Karolu Wojtyle jako swoim profesorem na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (s. 49–54).

„Rozprawy” rozpoczyna artykuł ks. Bogdana W. Matysiaka o geografii krajów „Żyźnego Półksiężycza” (s. 57–69). Ks. Mieczysław Mikołajczak analizuje dar synostwa Dawidowego Jezusa (s. 71–77). Ks. M. Borzyszkowski na przykładzie dziejów kościelnych bibliotek warmińskich mówi o pomocy książki i przemocy wobec książki jako przejawach dobra i zła w działaniu człowieka (s. 79–94). Janusz Hochleitner przybliży zadania wspólnot parafialnych ze szczególnym uwzględnieniem funkcji proboszczów i rad parafialnych w dobie odnowy potrydenckiej na Warmii na przełomie XVI i XVII w. (s. 95–114). Bp Jacek Jezierski rozważa kryzysy i zagrożenia chrześcijaństwa na ziemiach pruskich (s. 115–123). Tadeusz Fitych wprowadza w źródła do badań nuncjatury Giovanniego Battisty Lancellottiego w Polsce w latach 1622–1627 (s. 125–140). Izabela Lewandowska kreśli sylwetkę biskupa warmińskiego Jana Stefana Wydźgi (1659–1679) jako dostojnika kościelnego i prezesa ziem pruskich (s. 141–154). Ks. Sławomir Ropiak komentuje pieśni kościelne związane z rokiem liturgicznym, śpiewane na Warmii na przełomie XIX i XX w. (s. 155–176), a następnie msze, nieszpory i nabożeństwa w warmińskich śpiewnikach drukowanych w języku polskim w latach 1858–1924 (s. 177–201). Ks. Roman Forycki SAC w świetle filozofii zajmuje się relacją między wiarą i rozumem (s. 203–212). Halina Wistuba rozważa myśli Jana Pawła II w encyklice *Fides et ratio* (s. 213–219). Bp J. Jezierski zgłębia stosunek Kościoła do uniwersytetu (s. 221–226). Urszula Niemi

zaznajamia czytelników z mariologią kazań św. Wawrzyńca z Brindisi (s. 227–248). Ks. Marek Pyc prezentuje objawienie chwały Bożej w tajemnicy krzyża Jezusa Chrystusa w ujęciu Hansa Ursa von Balthasara (s. 249–270). Ks. Władysław Nowak ukazuje ruchy odnowy religijnej Kościoła w perspektywie Jubileuszu Roku 2000 (s. 271–299). Ks. Tadeusz Płoski opisuje rodzinę zastępczą i rodzinę adopcyjną w świetle międzynarodowych standardów praw człowieka (s. 301–344). Z kolei ks. Ryszard Szttychmiller prezentuje kompetencje trybunałów kościelnych (s. 345–358). Ks. Marian Z. Stepulak bada świadomość etyczną młodzieży szkół średnich dotyczącą udziału Kościoła w życiu społeczno-politycznym Polski (s. 359–376). Jan Zenobiusz Nałęcz przekonuje, że – zgodnie z nauką społeczną Kościoła – praca jest aktem doskonalenia osoby ludzkiej i świata (s. 377–397). Anna Zellma wykazuje rozwój naukowy katechetyki: od metodyki katechetycznej do katechetyki integralnej (s. 399–408).

W „Materiałach i sprawozdaniach” bp Jan Kopiec dowodzi aktualności życia i nauczania bł. Marceliny Darowskiej (1827–1911) (s. 411–415). Janusz Jasiński podąża żołnierskim szlakiem gen. Władysława Andersa do końca września 1939 r. (s. 417–428). Ks. Piotr Duksa przedstawia sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w roku akademickim 1998/1999 (s. 429–436).

W dziale „Recenzje” omówione zostały trzy książki: S. Urbański, *Teologia życia mistycznego. Studium polskiej mistyki (1914–1939)* (o. Piotr Piasecki OMI); M. Toso, *Perspektywy rozwiązania kryzysu państwa dobrobytu w świetle nauki społecznej Kościoła* (ks. Piotr Sroga) oraz pracy zbiorowej pod red. W. Zdaniewicza i T. Zembrzuskiego, *Polacy o Papieżu. Z socjologii pielgrzymek Jana Pawła II do Ojczyzny* (ks. P. Sroga).

TOM XXXVII (2000)

Tom z roku 2000, ze względu na objętość materiału, wydano w dwóch osobnych częściach.

Część I rozpoczynają artykuły dotyczące sympozjum *VII Colloquia Mediaevalia* (18–19 września 1999 r.), które nosiło tytuł: *Trwałe wartości średniowiecza*. W tematykę konferencji wprowadza ks. Marian Borzyszkowski (s. 7–10). Mieczysław Markowski dowodzi trwałości średniowiecznej idei uniwersyteckiej (s. 11–20). Helmut Kohlenberger wskazuje na relacje między soborem i uniwersytetem pod koniec średniowiecza (s. 21–26). Adam Fijałkowski dokonuje oceny wartości i przydatności pracy intelektualnej w połowie XIII w. na podstawie pism Wincentego z Beauvais OP (ok. 1194–1264) (s. 27–47). O. Stanisław Bafia CSSP prezentuje doktrynę papieża Sylwestra II (999–1003) o wartości natury

(s. 49–59). Ks. Marek T. Zahajkiewicz wykazuje trwałe wartości średnio-wiecznej liturgii (s. 61–68). Thomas Wunsch, porównując Święte Imperium Rzymskie i unię polsko-litewską, przedstawia średniowieczne początki dziejów parlamentarnych (s. 69–88). Bp Julian Wojtkowski ukazuje średniowiecze w *Katechizmie Kościoła Katolickiego* (s. 89–106). Ks. M. Borzyszkowski wyszukuje idei filozofii średniowiecznej w encyklice Jana Pawła II *Fides et ratio* (s. 107–128). Elżbieta Jung-Palczewska widzi średniowiecze jako pośrednika w recepcji matematyki greckiej na potrzeby fizyki (s. 129–139). Marek Gensler zajmuje się relacjami wiary i rozumu w dysputach *de quodlibet* (*Kwodlibetach*) Henryka z Gandawy z XIII w. (s. 141–150). Brygida Kürbis wskazuje na rolę słowa w kulturze średniowiecznej (s. 151–155). Robert Podkoński kreśli ujęcia nieskończoności w komentarzu do *Sentencji* Ryszarda Kilvintona (s. 157–164). Z kolei Adam Gogacz przybliży kryteria naukowości u Rogera Bacona i Francisa Bacona (s. 165–169). Rafał Kępa próbuje rozwiązać problem różnicy pomiędzy istotą i istnieniem u Idziego Rzymianina (s. 171–178). Janusz Hochleitner charakteryzuje funkcje średniowiecznych dzwonów jako przejaw procesu sakralizacji przestrzeni kulturowej (s. 179–192).

Dział „Materiały i sympozja” otwiera tekst bp. Jacka Jezierskiego o luterancko-katolickim porozumieniu na temat usprawiedliwienia z 31 października 1999 r. (s. 195–200). Ks. Tomasz Garwoliński wskazuje na zadania ruchów katolickich w przeżywaniu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 (s. 201–209). Ks. Sławomir Ropiak przedstawia warmińskich kompozytorów na tle polskich twórców symfonii w stylu klasycznym w XVIII w. (s. 211–217). Bp J. Wojtkowski relacjonuje przebieg XX Kongresu Mariologiczno-Maryjnego, który odbył się w Rzymie i trwał od 15 do 24 września 2000 r. (s. 219–222), zaś Krzysztof Gładkowski omawia konferencję naukową *Mazurski tygiel – o zróżnicowaniu kulturowym i religijnym Mazur*, która w Giżycku trwała od 25 do 28 maja 2000 r. (s. 223–229). Ks. Piotr Duksa publikuje sprawozdanie z działalności WSDMW „Hosianum” w roku akademickim 1999/2000 (s. 231–235).

W dziale „Recenzje i omówienia” zaprezentowano jedenaście książek. Przygotowali je: bp J. Wojtkowski, ks. Marian Machinek MSF, ks. Zdzisław Kunicki, ks. Mirosław Kalinowski, ks. Piotr Sroga, ks. Włodzimierz Wieczorek i ks. Kazimierz Żuchowski.

Część II składa się z 21 rozpraw. Ks. Bogdan W. Matysiak zapoznaje czytelnika z naukami mędrca Syracha o dobrych manierach (s. 279–287). Ks. Mieczysław Mikołajczak analizuje królewskie wkroczenie Jezusa do Jerozolimy na podstawie Łk 19,28-44 (s. 289–296). Ks. Zbigniew Kiernikowski tłumaczy, że Eucharystia jest pokarmem Kościoła – pokornej

Oblubienicy (s. 297–311). Ks. Krzysztof Sarzała prezentuje *Teologię Psalmów* Hansa-Joachima Krausa (s. 313–327). Janusz Hochleitner przybliża ikonografię religijną Warmiaków w dobie reformy trydenckiej (s. 329–345). Ks. Sławomir Ropiak omawia pieśni o świętych oraz rozmaite i przygodne w polskich śpiewnikach na Warmii, drukowanych w latach 1858–1924 (s. 347–370). S. M. Magdalena Łucja Krebs CSC przybliża działalność sióstr katarzynek w Krynicy Morskiej w latach 1920–2000 (s. 371–382). Ks. M. Borzyszkowski dokumentuje odbudowę kościoła w Pierzchałach (s. 383–393). Ks. Zdzisław Kunicki zastanawia się nad postawą *homo religiosus* wobec dialogu o religii (s. 395–411). Ks. Roman Forycki SAC postuluje o większą dokładność w posługiwaniu się terminem „wolność” (s. 413–423). Ks. Zbigniew Kępa wyjaśnia studium przyrody ks. Stefana Pawlickiego (1839–1916) (s. 425–460). Ks. Władysław Płowowski opisuje grzechy społeczne i struktury grzechu w nauczaniu Jana Pawła II (s. 461–469). Ks. Piotr Sroga ukazuje etyczne podstawy podejmowania decyzji politycznych (s. 471–481). Ks. Marian Machinek MSF zastanawia się, czy inżynieria genetyczna jest błogosławieństwem czy przekleństwem (s. 483–494). Marek Melnyk przedstawia zarys wybranych zagadnień soteriologii prawosławnej (s. 495–522). Anton Ziegenaus odsłania szczególnie związek Maryi z Trójcą Świętą w pierwszej mariologii dogmatycznej XIX w. napisanej przez J.H. Oswalda (1817–1903), który był profesorem w Paderborn i w Braniewie (s. 523–533). Gilbert Schmidt przekonuje, że zdrowie duchowe jest siłą do tego, by być człowiekiem (s. 535–550). Ks. Jacek Jan Pawlik SVD omawia problem społecznego wsparcia w sytuacji śmiertelnej choroby (s. 551–560). Ks. Mirosław Kalinowski relacjonuje posługę kapelanów hospicyjnych wśród chorych w terminalnym stadium choroby nowotworowej (s. 561–577). Ks. Tadeusz Płoski prezentuje duszpasterstwo wojskowe w Polsce w świetle stosunków Państwo – Kościół (s. 579–596). Na koniec Anna Zellma charakteryzuje relacje zachodzące między katechezą a liturgią w czasach katechumenatu wczesnochrześcijańskiego (s. 597–604).

TOM XXXVIII (2001)

Dział „Artykułów” tomu z 2001 r. rozpoczyna tekst ks. Krzysztofa Sarzały o historii wyroczni Judy Esseńczyka, którą włączył do swojego dzieła Józef Flawiusz (s. 7–46). Ks. Zdzisław Żywica przekonuje, że List Jakuba jest wezwaniem do odroczenia doskonałej wiary w Boga i Pana Jezusa Chrystusa (s. 47–58). Ten sam autor w kolejnym artykule pisze o wierze i moralności wczesnych Kościołów chrześcijańskich w świetle Listu Jakuba (s. 59–69), a następnie omawia strukturę literacką i argu-

mentację teologiczną Jk 1,2-27 (s. 71–79). Ks. Jacek Neumann zapoznaje czytelników z ideą panowania Boga w świetle Jezusowego orędzia o królestwie Bożym (s. 81–95). Ks. Jan Wiśniewski prezentuje elekcje biskupów pomezzańskich w średniowieczu (s. 97–116). Ks. Tadeusz Fitych dokumentuje włoską działalność Giovanniego Battisty Lancellottiego (1576–1656) (s. 117–138). Izabela Lewandowska opisuje relacje między biskupem Janem Stefanem Wydźgą i kapitułą warmińską w drugiej połowie XVII w. (s. 139–153). S. Barbara Gerarda Śliwińska CSC przybliży osobowość i dzieło bł. Reginy Protmann (1552–1613) (s. 155–166). Ks. Alojzy Szorc charakteryzuje Warmię za czasów R. Protmann – w drugiej połowie XVI i na początku XVII w. (s. 167–177). O. Henryk Damian Wojtyska CP komentuje potrydenckie przemiany w koncepcji żeńskiego życia zakonnego (s. 179–184). S. M. Magdalena Łucja Krebs CSC analizuje współczesną działalność Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny (s. 185–194). Ks. Władysław Nowak odkrywa eklezjalny i liturgiczny wymiar rytu beatyfikacji (s. 195–206). Ks. Andrzej Miotk SVD naświetla udział Polaków w dziele ewangelizacji w latach 1000–2000 (s. 207–219). Bp Bronisław Dembowski zajmuje się problemem niewiary w perspektywie duszpasterstwa (s. 221–230). Ks. Jacek Bramorski bada symbolikę „środką świata” i mit tęsknoty za rajem w ujęciu Mircei Eliadego (s. 231–238). Ks. Piotr Sroga relacjonuje początek sporu Kościoła z liberalizmem (s. 239–251). Ks. Wiesław Łużyński dokonuje analizy nauczania Jana Pawła II dotyczącego troski społeczności politycznej o rozwój kultury (s. 253–262). Ks. Stanisław Józwiak stara się wyjaśnić nieporozumienia wokół pojęcia neutralności i tolerancji (s. 263–271). Barbara Rozen przekonuje, że Jan Paweł II jest pierwszym katechetą Kościoła, który uczy, jak żyć (s. 273–282). Danuta Stankiewicz podaje doktrynalne podstawy formacji świeckich do apostołstwa (s. 283–293). Anna Zellma analizuje edukację regionalną, odnosząc ją do *Podstaw programowych nauki religii* (s. 295–309). Ewa Zarębska zgłębia postawy katechety jako nauczyciela religii, wychowawcy chrześcijańskiego oraz świadka Chrystusa i Kościoła (s. 311–318). Danuta Krystyna Zamora przedstawia Kościół domowy w rodzinie w ujęciu *Katechizmu Kościoła Katolickiego* (s. 319–338). Ks. Marek Dziewiecki odsłania pedagogikę miłości (s. 339–346). Ks. Sławomir Ropiak rozważa teologię odpoczynku według Stefana Kardynała Wyszyńskiego i w świetle listu apostołskiego *Dies Domini* Jana Pawła II (s. 347–358). Ks. J. Neumann przekonuje, że Chrystus jest drogą, prawdą i życiem w myśli teologicznej św. Klary (359–370).

W dziale „Materiały” znajdują się cztery teksty. Ks. Zygmunt Klimczuk porównuje religijność Polaków w czasach Władysława Reymonta i w czasach obecnych (s. 373–381). Ks. Paweł Rabczyński przybliży teolo-

gię Marie-Dominique Chenu OP (1895–1990) (s. 383–390). Bp Jacek Jezierski podaje dane dotyczące kondycji Kościoła katolickiego w Obwodzie Kaliningradzkim w połowie 2000 r. (s. 391–393). Ks. Piotr Duksa prezentuje sprawozdanie z działalności WSDMW „Hosianum” w roku akademickim 2000/2001 (s. 395–400).

Dział „Recenzje i omówienia” otwiera tekst ks. Mariana Borzyszkowskiego o pomniku św. Jana Nepomucena w Olsztynie (s. 403–407). Z kolei ks. M. Borzyszkowski, ks. M. Machinek, ks. Z. Klimczuk, ks. T. Płoski i ks. A. Szorc omawiają dziewięć nowości książkowych.

TOM XXXIX (2002)

Tom „Studiów Warmińskich” z 2002 r. rozpoczyna wspomnienie o śp. ks. prof. dr. hab. Marianie Borzyszkowskim (1936–2001). Mieczysław Markowski przedstawia biografię zmarłego księdza profesora i wykaz jego publikacji z lat 1964–2001 (s. 5–29). Z kolei Katarzyna Parzych prezentuje listę prac magisterskich, licencjackich i doktorskich promowanych przez ks. M. Borzyszkowskiego (s. 31–36).

Kolejna część poświęcona jest symposium *VIII Colloquia Mediaevalia*, które odbyło się 15–16 września 2001 r., a jego tematem było *Przemijanie albo przemiana*. O. Stanisław Bafia CSSR wprowadza w tematykę konferencji (s. 39–40). Francesco D’Elia przybliży naukę Jana Szkota Eriugeny o pierwotnym stanie natury i jej przemianach (s. 41–53). Mieczysław Markowski tłumaczy przemianę struktury Uniwersytetu Krakowskiego w 1400 r. (s. 55–70). Elisabeth Reinhardt omawia dynamikę i stabilność obrazu Boga w człowieku według św. Tomasza z Akwinu (s. 71–84). Marek Gensler ukazuje jak Jan Kanonik w pierwszej połowie XIV w. komentuje kategorie czasu i miejsca w rozumieniu wczesnych szkotystów (s. 85–103). Monika Michałowska i Robert Podkoński prezentują koncepcję nieprzemijalności (*aevum*) trzynastowiecznego myśliciela Roberta Kilwardby’ego (s. 105–113). Rafał Wójcik pisze o krakowskim traktacie o prawidłach mnemotechniki *Opusculum de arte memorativa* z 1504 r. (s. 115–130). Ks. Ryszard Knapieński naświetla przeobrażenia motywu ikonograficznego *Mater Misericordiae*, dołączając do tekstu materiał ilustratorski (s. 131–160). Ks. Andrzej Miotk SVD zapoznaje z ideą pielgrzymowania związanego z życiem i śmiercią Chrystusa we wczesnym średniowieczu (s. 161–168). Zofia Włodek tłumaczy zmartwychwstanie jako przemianę ciał w ujęciu średniowiecznych teologów krakowskich (s. 169–175). Henryk Anzulewicz prezentuje antropologiczny aspekt przygodności w systemie Alberta Wielkiego (s. 177–196).

Dział „Artykułów” rozpoczyna wspomnienie o śp. ks. prof. dr. hab. Władysławie Piwowarskim (1929–2001) autorstwa bp. Juliana Wojtkowskiego, z bibliografią jego publikacji począwszy od 1960 r. (s. 199–217). Ks. Bogdan W. Matysiak omawia Księgę Jozuego i jej perykopy z gestami pokutnymi (s. 219–229). Ks. Jerzy Kułaczkowski przybliża zadania rodzinne idealnej kobiety w świetle Prz 31,10-31 (s. 231–257). Ks. Mariusz Rosik poddaje analizie egzegetycznej i interpretacji teologicznej perykopę o Syrofenicjance z Mk 7,24-30 (s. 259–279). Janusz Hochleitner prezentuje sakrament chrztu na Warmii w potrydenckiej liturgii i zwyczajach (s. 281–295). Anna Korzeniewska przedstawia prawo rodzinne w Kodeksie Napoleona z 1804 r. (s. 297–307). Ks. Marian Machinek MSF wprowadza w etyczne aspekty wykorzystywania embrionów we współczesnej biotechnologii (s. 309–322). Ks. Andrzej Pryba MSF przekonuje, że mentalność przeciw życiu jest źródłem przemocy wobec rodziny (s. 323–332). Bp Adam Lepa zastanawia się, jak ewangelizować areopag mediów (s. 333–345). Ks. Tadeusz Płoski opisuje kodyfikację prawa kanonicznego katolickich Kościołów Wschodnich (s. 347–370). W kolejnym artykule ten sam autor uzasadnia prawo do uprawnionej obrony z użyciem siły militarnej (s. 371–383). Ks. Edward Wiszowaty pokazuje drogę od kazania tematycznego do homilii (s. 385–394). Danuta Stankiewicz przybliża duchową formację świeckich do apostołstwa w funkcji kapłańskiej (s. 395–405). Anna Leniec odsłania cel pracy ludzkiej w świetle *Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym* Soboru Watykańskiego II i encykliki Jana Pawła II *Laborem exercens* (s. 407–417). Anna Zellma relacjonuje, na czym polega kształtowanie tożsamości regionalnej młodzieży w toku interakcji katechetycznych (s. 419–431). Ewa Zarebska zastanawia się nad rolą szkolnej katechezy biblijnej w wychowaniu uczniów do wiary (s. 433–439). Bp J. Wojtkowski opisuje powołany do istnienia w 1999 r. Wydział Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, śledząc dzieje jego powstania i dołączając ważniejsze dokumenty (s. 441–470).

W dziale „Materiały i sprawozdania” ks. Zygmunt Klimczuk charakteryzuje parafię św. Katarzyny w Kętrzynie w świetle wizytacji kanonicznej w 2002 r. (s. 473–486). Piotr Majer zachowuje w pamięci polskich duchownych w obozach zagłady ZSRR w latach II wojny światowej (s. 487–494). Włodzimierz Skukowski prezentuje świętych Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej: Sergiusza z Radoneża i Serafima z Sorowa (s. 495–498). Bp J. Wojtkowski relacjonuje przebieg VIII Międzynarodowego Sympozjum Józefologicznego, które odbyło się w El Salvador i trwało od 16 do 23 września 2001 r. (s. 499–501). Ks. Piotr Duksa przedstawia sprawozdanie z działalności WSDMW „Hosianum” w roku akademickim 2001/2002 (s. 503–506).

Na koniec załączono trzy recenzje książek autorstwa ks. Z. Kępy, ks. T. Płoskiego i ks. J. Neumanna.

TOM XL (2003)

Dział „Artykułów” tomu z 2003 r. zawiera dwadzieścia cztery teksty. Otwiera je tekst ks. Romana Krawczyka, który omawia typy Chrystusa Pana w Starym Testamencie (s. 7–14). Ks. Stefan Ewertowski stara się uchwycić różnice i podobieństwa między mityczną opowieścią a teologiczną narracją (s. 15–29). Ks. Roman Forycki SAC przybliży zagadnienie rozumności człowieka (s. 31–50). Ks. Zbigniew Waleszczuk krytycznie przedstawia problem polityka – przedsiębiorcy (s. 51–74). Ks. Joachim Piegsa MSF zastanawia się na tym, w czym tkwi osobliwość moralności chrześcijańskiej (s. 75–81). Ks. Marian Machinek MSF opisuje typy argumentacji etycznej w dyskusji o dopuszczalności eksperymentów na ludzkich embrionach (s. 83–105). Piotr Krajewski i Małgorzata Suszko-Każarnowicz podejmą tematykę uporczywej terapii w kontekście postępu medycyny (s. 107–116). Ks. Ryszard Szytchmiller zaznajamia czytelników z instancją sporu w procesie kanonicznym (s. 117–127). Alicja Chryń zwraca uwagę na relacje Kościoła i państwa w prawosławiu opartą na zasadzie symfonii (s. 129–140). Ks. Tadeusz Płoski ukazuje gwarancje wolności sumienia i religii w Polsce (s. 141–157). Ks. Ireneusz Celary wskazuje na liturgiczny wymiar katechezy (s. 159–172). Danuta Stankiewicz tłumaczy apostolską formację świeckich na podstawie zbawczych zadań Chrystusa (s. 173–181). Anna Zellma charakteryzuje wychowanie patriotyczne współczesnej młodzieży polskiej w szkolnym nauczaniu religii (s. 183–197). Ks. Cezary Opalach bada jakość relacji małżeńskiej osób zaangażowanych w Domowy Kościół, rodzinną gałąź Ruchu Światło – Życie (s. 199–219). Ks. Dominik Kubicki wskazuje na udział świeckich katechetów w katechezie Kościoła Chrystusowego (s. 221–239). Ks. Radosław Chałupniak przedstawia koncepcję katechezy egzystencjalnej w ujęciu Klemensa Tilmanna (1904–1984) (s. 241–251). Ewelina Weber zgłębia źródła patrystyczne dzieła Stanisława Hozjusza *Księga o Jasnym a Szczyrym Słowie Bożym* z 1558 r. (s. 253–276). Ks. Tadeusz Rogalewski MIC analizuje myśl o Stanisława Papczyńskiego (1631–1701), założyciela Zgromadzenia Księży Marianów: „miłosierdzie gwiazdą przewodnią dla świata” (s. 277–287). Barbara Rozen rozważa inspiracje duszpasterskie ks. Józefa Wojtukiewicza (1901–1989) w zakresie formacji dorosłych katolików (s. 289–300). Ks. Sławomir Ropiak przybliży teologiczne refleksje Stefana Kardynała Wyszyńskiego dotyczące muzyki religijnej (s. 301–311). Ks. Jacek Neumann ukazuje

miejsce życia konsekrowanego w przesłaniu Kościoła na progu trzeciego tysiąclecia (s. 313–324). Arkadiusz Wagner odkrywa sylwetkę artystyczną Mistrza Figur Dobromiejskich – nieznannej indywidualności barokowej plastyki Warmii i Prus Książęcych – dołączając do tekstu fotografię jego dzieł (s. 325–354). Ks. Krzysztof Bielawny ukazuje życie i dzieło ks. Wojciecha Mondrego (1887–1969) na tle epoki, dziejów Warmii i diecezji częstochowskiej (s. 355–367). S. M. Ewelina Gabriela Kobiela CSC dokumentuje pracę wychowawczą siostr katarzynek w latach 1939–1945 (s. 369–392).

Dział „Materiały i sprawozdania” otwiera tekst Stanisława Achremczyka o Braniewie i jego mieszkańcach w czasach nowożytnych (s. 395–405). S. Barbara Gerarda Śliwińska CSC wskazuje na 400. rocznicę papieskiej aprobaty reguły Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny (s. 407–416). Teresa P. Podgórska przekonuje, że Regina Protmann jest wzorem mądrości oraz ofiarnej służby wypływającej z miłości Boga i człowieka (s. 417–427). S. M. Magdalena Łucja Krebs CSC przybliżyła kult założycielski zgromadzenia sióstr katarzynek na przestrzeni wieków (s. 429–440). Bp Julian Wojtkowski ukazuje trzydzieści jeden parafii utworzonych w dziesięcioleciu archidiecezji warmińskiej w latach 1992–2002 (s. 441–470), a następnie przytacza krótkie biogramy 65 księży archidiecezji warmińskiej zmarłych w latach 1992–2002 (s. 471–511). Bogumiła Stankiewicz prezentuje odbicie działalności kulturalnej Polaków na Warmii, Mazurach i Powiślu na łamach „Życia Młodzieży” w latach 1924–1930 (s. 513–521). Ks. Zygmunt Klimczuk przypomina o 20. rocznicy beatyfikacji bł. Adolfa Kolpinga (s. 523–527). Izabela Mirkowska opisuje kafle z zamku kapituły warmińskiej w Olsztynie, dołączając materiał ilustratorski (s. 529–535).

W dziale „Recenzje” Anna Rzymska omawia dwa tomiki poezji Wiesławy Bogaczewicz-Biedy: *Prawdziwa treść bez nazwy żyje* i *Życie mówi – wdzięczność śpiewa*, zaś ks. Bolesław Bieniek – książkę Jeana Zieglera *Les nouveaux maitres du monde et ceux qui leur resistant* (Paris 2002).

TOM XLI–XLII (2004–2005)

Podwójny tom „Studiów Warmińskich” rozpoczyna część poświęconą nadaniu doktoratu honoris causa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie abp. Józefowi Kowalczykowi, nuncjuszowi apostolskiemu w Polsce. Po zdjęciu nuncjusza zamieszczono kopię dokumentu nadającego mu zaszczytny tytuł i kopię telegramu z Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej. Następnie opublikowano przemówienie prof. dr. hab. Tadeusza Korniaaka – promotora, a po nim wykład abp. J. Kowalczyka o działalności dyplomatycznej Stolicy Apostolskiej w świecie i w Polsce.

Kolejną część stanowią materiały z sympozjum *Colloquia Mediaevalia*, które odbyło się w 2003 r. Mieczysław Markowski przybliży teoretyczne podstawy dialogu filozoficznego i teologicznego na średniowiecznych uniwersytetach (s. 33–40). Marek Gensler zastanawia się czy kwestia średniowieczna jest formą sprzyjającą dialogowi (s. 41–49). Ks. Jan Grzeszczak rozważa wolność Kościoła i jej granice według Joachima z Fiore (s. 51–62). O. Zdzisław J. Kijas OFM Conv ukazuje Piotra Jana Oliviego (1248–1298) w polemice z biblijną egzegezą żydowską (s. 63–75). Krystyna Krauze-Błachowicz omawia dialog Jana z Głogowa (ok. 1445–1507) z tradycją gramatyki spekulatywnej (s. 77–86). Monika Michałowska zajmuje się sporami w renesansie karolińskim, a przede wszystkim dyskusją wokół zagadnienia podwójnej predestynacji (s. 87–96). Ks. Andrzej Miotk SVD odkrywa Rajmunda Lulla jako prekursora metody dialogu w misyjnej działalności Kościoła katolickiego w średniowieczu (s. 97–112). Robert Podkoński przytacza dowody matematyczne w filozofii oksfordzkiej XIV w. (s. 113–123). Ks. Jarosław Stoś analizuje dialog człowieka z własną duszą w ujęciu Jakuba z Paradyża (s. 125–133). Lech Szyndler zgłębia teorię intelektu ludzkiego Ibn Roszdy (1126–1198), nazywanego przez łacińskich scholastyków Awerroesem (s. 135–152). Bartosz Wieczorek odsłania mistykę i dialog międzyreligijny w filozofii Mikołaja z Kuzy (1401–1464) (s. 153–180). Bp Julian Wojtkowski rozważa kanoniczne podstawy dialogu Maryi z szatanem w *Procesie szatana przeciwko rodzajowi ludzkiemu* Bartola z Sassoferrato (1313–1357/1359) (s. 181–189).

Dział „Artykuły” rozpoczyna tekst ks. Bogdana W. Matysiaka na temat historiozbowczego charakteru izraelskich świąt pielgrzymkowych (s. 193–204). Ks. Roman Krawczyk przekonuje, że Ps 51 jest dobrą nowiną o Bożym miłosierdziu (s. 205–214). Ks. Jerzy Kułaczkowski podaje rodzaje grzechów naruszających świętość życia małżeńskiego i rodzinnego w ujęciu „Kodeksu Świętości” zawartym w Księdze Kapłańskiej (s. 215–232). Ks. Marek Karczewski przedstawia teologiczną wizję szatana w Ap 12,3-17 (s. 233–246). Ks. Krzysztof Bielawny zgłębia historię indywidualną i uniwersalną Gietrzwałdu (s. 247–267). Janusz Hochleitner przybliży działalność jezuitów w dominium warmińskim na przełomie XVI i XVII w. (s. 269–280). Jan Chłosta dokumentuje starania Związku Polaków o utrzymanie języka polskiego w kościołach katolickich w diecezji warmińskiej w latach 1923–1939 (s. 281–294). Marek Melnyk naświetla publikacje źródeł do dziejów Kościoła greckokatolickiego w Polsce w latach 1945–1989 (s. 295–305). Ks. Włodzimierz Wieczorek prezentuje studium teologicznomoralne na temat natury języka teologicznego w świetle dokumentów *Konferencji Lambeth* biskupów Kościoła

anglikańskiego (s. 307–326). Ks. Antoni Misiaszek wyjaśnia powstanie i rozwój historyczny parafii (s. 327–338). Bp Tadeusz Płoski analizuje sprawiedliwość, wojnę i pokój w nauczaniu Kościoła katolickiego (s. 339–364). Katarzyna Parzych analizuje rolę teologa świeckiego według „Biuletynu Instytutu Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II w Olsztynie” (s. 365–389). S. Ewelina Gabriela Kobiela CSC charakteryzuje patriotyzm polski i wychowanie patriotyczne (s. 391–399). Anna Zellma zwraca uwagę na edukację prozdrowotną dzieci i młodzieży w szkolnym nauczaniu religii (s. 401–414). Bp Julian Wojtkowski przybliży sylwetkę swojego ojca – prof. Andrzeja Wojtkowskiego (1891–1975) (s. 415–430).

TOM XLIII (2006)

Dział „Rozprawy i artykuły” tomu z 2006 r. otwiera tekst ks. Bogdana W. Matysiaka na temat imperium asyryjskiego w VII w. przed Chrystusem (s. 7–19). Aleksandra Nalewaj przybliży ideę *Memry* występującą w targumach i *Słowa* Janowego (s. 21–34). Ks. Robert Kaczorowski pisze o trosce św. Pawła o jedność Kościoła na podstawie 1 Kor 3,16-17 (s. 35–45). Ks. Krzysztof Bielawny charakteryzuje domy i miejsca rekollekcyjne w diecezji warmińskiej w latach 1869–1945 (s. 47–67). Anna Korzeniewska ukazuje relacje z Kościołem grekokatolickim na Warmii i Mazurach po II wojnie światowej (s. 69–89). Ks. Bolesław A. Bieniek zgłębia rolę ogólności i dyskursywności pojęć oraz indywidualności i intuicyjności wyobrażeń w procesie poznania według Benedykta Bornsteina (s. 91–102). Ks. Zdzisław Kunicki przybliży filozoficzne poglądy Emanuela Mouniera (s. 103–111), a następnie podaje swoje uwagi do koncepcji religii Jacquesa Derridy (s. 113–121). Ks. Michał Drożdż prezentuje koncepcję historycznej struktury czasu Carla Friedricha von Weizsäckera (s. 123–135). Ten sam autor przekonuje, że media są przestrzenią manifestacji ludzkiej racjonalności (s. 137–146). Joachim Piegsa, opierając się na przekazie wiary i zakorzenionej w chrześcijaństwie kultury, dowodzi, że Europa potrzebuje Chrystusa (s. 147–156). Ks. Stefan Ewertowski ukazuje modele jedności narodów Europy (s. 157–178). Ks. Zbigniew Waleszczuk zwraca uwagę na ważność i zasięg zasady subsydiarności w Kościele katolickim (s. 179–186). Ks. Grzegorz Kucza omawia eschatologię w teologii wyzwolenia (s. 187–200). Ks. Edward Wiszowaty wskazuje na agresję i przemoc jako na problem duszpasterski (s. 201–214). Anna Zellma odkrywa świadomość regionalną katechizowanej młodzieży w świetle badań empirycznych (s. 215–224). Ks. Waldemar Janiga prezentuje funkcje wartości w oso-

bowości (s. 225–236). Ks. Jerzy Kułaczkowski komentuje aspekty autorytetu rodziców wobec dziecka (s. 237–244). Ks. Józef Stala przybliży działania Kościoła tarnowskiego na rzecz zaangażowania rodziny w dzieło katechizacji przed II wojną światową (s. 245–252). Ks. Ireneusz Celary opisuje uczestnictwo wiernych świeckich w celebracji Eucharystii w świetle instrukcji *Redemptionis sacramentum* (s. 253–260). Jan Chłosta odsłania przeżywanie Wielkiego Postu i Wielkanocy w zwyczajach Warmiaków (s. 261–270).

Dział „Materiały i sprawozdania” rozpoczyna tekst Anny Skolimowskiej o *Confessio fidei* Stanisława Hozjusza jako podstawie katechizacji wiernych w hiszpańskich Niderlandach (s. 273–275). Paweł Błażewicz prezentuje katalog Biblioteki Kapituły Kolegiackiej w Dobrym Mieście jako źródło do badań nad księgozbiorami historycznymi na Warmii (s. 277–287). Ks. Paweł Rabczyński dołącza sprawozdanie z działalności WSDMW „Hosianum” za rok akademicki 2004/2005 (s. 289–295). Tę część kończą dwie recenzje książek: J. Mariańskiego, *Religijność społeczeństwa polskiego w perspektywie europejskiej. Próba syntezy socjologicznej* (Marcin Drewicz) oraz S. Bogdanowicza, *Bo przemoc widzę w mieście i niezgodę. Trudny początek Kościoła gdańskiego 1922–1945* (ks. Robert Kaczorowski).

TOM XLIV–XLV (2007–2008)

Dział „Rozprawy i artykuły” w podwójnym tomie „Studiów Warmińskich” rozpoczyna tekst ks. Romana Krawczyka, w którym autor dokonuje interpretacji mesjańskiej Psalmu 110 (s. 7–15). Ks. Jerzy Kułaczkowski pisze o następstwach grzechu pierworodnego dla relacji pomiędzy mężczyzną i kobietą w świetle Rdz 3 (s. 17–34). Małgorzata Chudzikowska-Wołoszyn dowodzi, że *Księgi Karlińskie (Libri Carolini)* są frankońską odpowiedzią na sobór nicejski z 787 r. (s. 35–46). Ks. Krzysztof Bielawny prezentuje dzieje parafii Nawiady w latach 1397–2000 (s. 47–60). Teresa P. Podgórska przybliży drogę do świętości bł. Reginy Protmann (s. 61–70). O. Mirosław Pawliszyn CSSR analizuje *Szóstą drogę* Jacquesa Maritaina (s. 71–83). O. Edward Torończak SJ przedstawia teologicznomoralną interpretację opcji fundamentalnej w posoborowym nauczaniu Kościoła (s. 85–97). Zdzisława Kobylińska charakteryzuje rolę cnoty roztropności w formacji życia moralnego człowieka na podstawie analizy filozoficznej artykułu „Utrum prudentia sit virtus specialis?” z *Sumy teologicznej* św. Tomasza z Akwinu (s. 99–111). S. M. Anna Ratajczyk CSC odkrywa *sacrum* w twórczości Johna Ronalda Reuela Tolkiena (s. 113–131). Ks. Sławomir Ropiak zgłębia treść teologiczną

wielkanocnych pieśni zastępujących hymny w Liturgii godzin (s. 133–154). Ks. Zygmunt Klimczuk zwraca uwagę na podstawowe zasady życia społecznego (s. 155–170). Ks. Piotr Duksa radzi, jak zastosować metodę socjometryczną w pracy wychowawczej i formacyjnej grup kościelnych (s. 171–184). Magdalena Stach-Hejosz omawia bariery komunikacyjne katechizowanego dziecka autystycznego (s. 185–194). Anna Zellma bada jak katechizowani ze szkół ponadgimnazjalnych postrzegają czasopisma młodzieżowe (s. 195–206). Ks. Jerzy Kostorz przekonuje o aktualności myśli pedagogicznej kard. Stefana Wyszyńskiego w wychowaniu współczesnej młodzieży (s. 207–218). Ks. Leon Szot wykazuje, że dobro wspólne jest podstawą społecznej aktywności hospicjum (s. 219–229). Ks. Paweł Rabczyński tłumaczy, że sobór diecezjalny jest odpowiedzią na znaki czasu (s. 231–241). Ten sam autor przedstawia sprawozdanie z działalności WSDMW „Hosianum” w roku akademickim 2005/2006 (s. 243–250) i 2006/2007 (s. 251–260).

W „Materiałach i recenzjach” zamieszczono omówienia pięciu książek. Z. Kobylińska recenzuje pracę zbiorową pod red. F. Adamskiego, *Wychowanie personalistyczne*, książkę A. Jucewicza, *Specyfika moralności chrześcijańskiej w świetle nauczania Jana Pawła II*, pracę zbiorową pod red. H. Skorowskiego *Zatroskany o człowieka i świat. Nauczanie etyczno-społeczne Jana Pawła II. Wybrane zagadnienia* oraz książkę S. Jasionka, *Wychowanie moralne*. Zaś ks. S. Ropiak omawia książkę *Przedziwna Matka Stworzyciela Swego. Antologia dawnej polskiej poezji maryjnej*, do której materiał zebrał R. Mazurkiewicz.

TOM XLVI (2009)

Kolejny tom „Studiów Warmińskich” składa się z dwóch działów: „Rozprawy i artykuły” oraz „Materiały i sprawozdania”.

Ks. Bogdan W. Matysiak odkrywa Asyrię w czasach biblijnych (s. 7–30). Ks. Roman Krawczyk przybliży zapowiedzi mesjańskie w Księdze Protoizajasza (s. 31–45). Dariusz Adamczyk dokonuje reinterpretacji cytatów z Księgi Rodzaju w Ewangeliach synoptycznych (s. 47–60). Ks. Tomasz Szałanda omawia przepowiednie perykopy o uzdrowieniu paralityka z Mk 2,1-12 (s. 61–67). Ks. Lucjan Świto prezentuje procesy beatyfikacyjne w Kościele warmińskim (s. 69–87). Ks. Zdzisław Kieliszek charakteryzuje filozoficzną spuściznę ks. Władysława Świtalskiego (1875–1945), który był wykładowcą w Liceum „Hosianum” w Braniewie i został zastrzelony przez młodocianego radzieckiego żołnierza po wkroczeniu Armii Czerwonej do Fromborka (s. 89–100). S. M. Magdalena Łucja Krebs CSC zapoznaje czytelników z działalnością sióstr katarzy-

nek w Królewcu (s. 101–117). Marek Melnyk ukazuje sylwetkę teologiczną i twórczość prawosławnego metropolity kijowskiego Piotra Mohyły (1596–1647) (s. 119–151). Ks. Roman Płoński opisuje tomosy, czyli uroczyste i oficjalne akty z 1924 i 1948 r., nadające status autokefaliczny Polskiemu Autokefalicznemu Kościołowi Prawosławnemu (s. 153–171). Ks. Krzysztof Bielawny naświetla katechizację dzieci i młodzieży w parafii św. Brunona w Bartoszycach w latach 1945–1990 (s. 173–193). Janusz Hochleitner bada kulturę ludową ziemi sztumskiej (s. 195–206). Anna Korzeniewska-Lasota zajmuje się stosunkiem władz państwowych do Kościoła greckokatolickiego na Warmii i Mazurach w latach 1956–1970 (s. 207–219). Ks. Leon Szot dokumentuje powstanie i rozwój ruchu hospicyjnego (s. 221–236). Ks. Tomasz Łukasiuk rozważa naukę o poznaniu Boga w mowach teologicznych św. Grzegorza z Nazjanzu (s. 237–254). Ks. Marian Rusecki odsłania współczesne ujęcie przedmiotu teologii fundamentalnej (s. 255–272). Paweł Cząstka przekonuje, że *sacrum* i wartości religijne są podstawą ładu społecznego w nauczaniu Jana Pawła II (s. 273–282). Ks. Tomasz Kraj na przykładzie adopcji prenatalnej analizuje wskazania moralne i kontrowersje wokół nich zawarte w Instrukcji Kongregacji Nauki Wiary *Dignitas personae* (s. 283–294). Marta Kowalczyk przedstawia cztery wielkie mistyczki średniowieczne, które zamieszkiwały w tym samym czasie w klasztorze w Helfcie w Saksonii: św. Gertrudę von Hackeborn, św. Gertrudę Wielką, św. Mechtyldę von Hackeborn i św. Mechtyldę z Magdeburga (s. 295–305).

„Materiały i sprawozdania” umieszczono relację bp. Jacka Jezierskiego o początkach filii Kolegium Teologicznego św. Tomasza w Kaliningradzie (s. 309–313) i sprawozdanie ks. Pawła Rabczyńskiego z działalności WSDMW „Hosianum” w roku akademickim 2007/2008 (s. 315–323).

TOM XLVII (2010)

Ostatni tom „Studiów Warmińskich” wydawany przez Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum” otwiera artykuł ks. Romana Krawczyka, który jest biblijną refleksją na temat prawa wpisanego w serca ludzkie (s. 5–12). Ks. Bogdan W. Matysiak charakteryzuje religię i kult w cywilizacjach mezopotamskich (s. 13–23). Dariusz Adamczyk przekonuje, że zepsucie moralne ludzkości stało się przyczyną biblijnego potopu (s. 25–36). Aleksandra Nalewaj przybliży dialog Nowego Testamentu ze Starym Testamentem w świetle opisu spotkania przy studni w J 4,1-42 (s. 37–47). Ks. Brunon Zgraja ukazuje Chrystusa – Boski Logos – jako wzór i mistrza cnót w ujęciu św. Klemensa Aleksandryjskiego (s. 49–69). Ks. Arkadiusz Jasiewicz naświetla problem cierpienia

i nieszczęścia w pismach św. Bazylego Wielkiego (s. 71–78). Maria Piechocka-Kłos omawia cesarskie ograniczenia swobód obywatelskich w ustawodawstwie państwowym względem pogan w IV–VI w. (s. 79–86). Ks. Marek Jodkowski dokumentuje troskę o stan materialny kościoła św. Katarzyny w Braniewie w XIX i w pierwszej połowie XX w. (s. 87–107). Ks. Stefan Ewertowski zwraca uwagę na kulturowy i gospodarczy wymiar miejsc świętych regionu Warmii i Mazur (s. 109–122). Joanna M. Domańska zaznajamia czytelników z problemami wychowawczymi i sytuacją szkół wychowanków domów dziecka z regionu Warmii i Mazur w latach 1945–1989 (s. 123–141). Krzysztof R. Prokop analizuje sakry i sukcesję święceń biskupich pasterzy diecezji oraz metropolii warmińskiej od końca XVIII do początku XXI w.: od Jana Karola Hohenzollerna do Wojciecha Ziemy (s. 143–168). Ks. Przemysław Nowak prezentuje sylwetkę ks. Bernharda Poschmanna (1878–1955), profesora akademii braniewskiej, i jego krytyczną ocenę uzasadnienia doktrynalnego wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (s. 169–180). Z kolei ks. Wojciech Zawadzki opisuje naukę B. Poschmanna o pokucie wczesnośredniowiecznej (s. 181–195). Adam Drozdek przedstawia myśl prawosławnego filozofa i teologa Eleazara Prokopowicza, żyjącego na przełomie XVII i XVIII w. (s. 197–213). O. Michał Lukoszek OSPPE odkrywa pochodzenie, misję i rolę, jaką kolegium biskupów odgrywa w urzeczywistnianiu się i trwaniu jedności Kościoła (s. 215–227). Ks. Jan Guzowski tłumaczy, że życie ludzkie jest darem i zadaniem (s. 229–246). Ks. Zygmunt Klimczuk komentuje ideologizację życia społecznego (s. 247–266). Ks. Mirosław Pawliszyn prezentuje „etykę solidarności” i „etykę miłości” w twórczości ks. Józefa Tischnera (s. 267–279). Ks. Waldemar Wesoly SVD ukazuje sprawiedliwość w nauczaniu Kościoła (s. 281–305). Ks. Piotr Duksa rozważa psychopedagogiczne uwarunkowania do przewodzenia małym grupom kościelnym (s. 307–315). Anna Zellma zaznajamia z zasadą łączenia teorii z praktyką w ujęciu autorów znowelizowanej w 2010 r. *Podstawy programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce* (s. 317–329). Barbara Rozen wyjaśnia na czym polega kształtowanie tożsamości dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w procesie dydaktyczno-wychowawczym (s. 331–344). Ks. Lucjan Świto zgłębia problem karcenia dzieci w świetle prawa międzynarodowego w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz w prawie polskim (s. 345–355). Do artykułów dołączono homilię abp. Józefa Życińskiego, metropolity lubelskiego, na powtórny pochówek kanonika warmińskiego Mikołaja Kopernika, który odbył się 22 maja 2010 r. we Fromborku (s. 357–361). Na koniec ks. Paweł Rabczyński relacjonuje obchody roku św. Brunona w województwie warmińsko-mazurskim i archi-

diecezji warmińskiej (s. 363–368), a następnie przedstawia sprawozdanie z działalności WSDMW „Hosianum” w roku akademickim 2008/2009 (s. 369–380).

TOM 48 (2011)

W pierwszym tomie „Studiów Warmińskich”, który od roku 2011 jest wydawany pod auspicjami Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, nastąpiła zmiana układu tekstów.

W dziale „Filozofia” Paweł Polaczuk pisze o racjonalności działania w ujęciu Maksa Webera (s. 9–21). Ks. Zdzisław Kieliszek ukazuje pozycję człowieka w przyrodzie (s. 23–50).

Dział „Teologia” zawiera siedem artykułów. Ks. Mieczysław Mikołajczak przybliży obraz życia społeczno-religijnego Maryi w Ewangelii Dzieciństwa Jezusa (Łk 1-2) (s. 51–61). Dominik Nowak zajmuje się teologią antropologiczną Apostoła Pawła (s. 63–79). Ks. Paweł Rabczyński na przykładzie wizyty Jana Pawła II w warmińskim „Hosianum” omawia troskę papieża o seminaria duchowne (s. 81–92). O. Adam Wojtczak OMI rozważa teologiczny sens maryjnego tytułu „Gwiazda Zaranna” (s. 93–115). O. Tomasz Szyszka SVD prezentuje wymiar ewangelizacyjny *Instrucción de la orden que se ha de tener en la doctrina de los naturales* z 1545 r., autorstwa biskupa limskiego Jerónimo de Loaysa (s. 117–136). Ks. Jerzy Kostorz zaznacza zasadę chrystocentryzmu w katechezie w świetle książki Benedykta XVI *Jezus z Nazaretu* (s. 137–148). O. Bogusław Kochaniewicz OP zgłębia pojęcie pokoju we współczesnych wypowiedziach Urzędu Nauczycielskiego Kościoła (s. 149–162).

W dziale „Nauki o rodzinie” znajdują się trzy artykuły. Ks. Marek Kluz porusza moralne aspekty naturalnych metod planowania rodziny (s. 163–177). Barbara Rozen uzupełnia swój materiał z tomu 47 (2010) na temat analizy kształtowania tożsamości dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w procesie dydaktyczno-wychowawczym (s. 179–196). Ks. Janusz Szulist dokonuje teologicznej interpretacji funkcji gospodarczej rodziny, przekonując, że dobra materialne mają służyć człowiekowi (s. 197–210).

W dziale „Prawo” zamieszczono trzy artykuły. Anna Korzeniewska-Lasota analizuje zakres wolności sumienia i wyznania (s. 211–226). Ks. Piotr Duksa i Małgorzata Tomkiewicz przybliżają zakres ochrony i odpowiedzialności nauczycieli w polskim prawie karnym (s. 227–248). Magdalena Sitek zapoznaje z reformą instytucji i organów Unii Europejskiej w świetle traktatu lizbońskiego z 2007 r. (s. 249–262).

W dziale „Historia” znajduje się pięć artykułów. Ks. Wojciech Zawadzki odkrywa mało znany epizod z dziejów Warmii, zapoczątkowany

10 lat po objawieniach gietrzwałdzkich, którego główną bohaterką była rzekoma wizjonerka Justyna Dargiel (1860–1926) (s. 263–273). Małgorzata Chudzikowska-Wołoszyn opisuje głosę do enigm anglosaskiego biskupa Aldhelma (ok. 639–709) (s. 275–289). Maria Piechocka-Kłos charakteryzuje sobory powszechne w epoce późnego cesarstwa od IV do VI w. (s. 291–305). Olga Cyrek dokonuje analizy wczesnego monastycyzmu w relacji do władzy biskupiej i papieskiej (s. 307–324). Ks. Marian Machinek MSF prezentuje krótką historię eutanazji (s. 325–337).

W dziale „Sprawozdania” bp Jacek Jezierski i Katarzyna Parzych-Blakiewicz relacjonują przebieg seminarium maryjnego i mariologicznego *Matka Boża w wierze, kulturze, teologii i sztuce. Perspektywa regionalna i uniwersalna*, które odbyło się 9 listopada 2010 r. (s. 339–341). Z kolei ks. Zdzisław Kieliszek referuje XI Dni Interdyscyplinarne *Rytułał: od etologii do teologii*, które miały miejsce 25–26 października 2010 r. (s. 341–345). Ks. Stanisław Kozakiewicz przedstawia sprawozdanie z konferencji i sympozjów zorganizowanych przez Instytut Kultury Chrześcijańskiej w Olsztynie (s. 345–347), zaś ks. Michał Tunkiewicz omawia konferencję *Postawy i wartości rodzinne wśród młodzieży. Szanse i zagrożenia*, która odbyła się 28 października 2010 r. (s. 348–350).

Tom zamykają recenzje trzech książek: A. Bielinowicz, *Katechizacja w diecezji i archidiecezji warmińskiej w latach 1945–2005* (ks. P. Duksa); A.J. Kalinowska (red. i oprac.), *Rok jubileuszowy 75-lecia śmierci Założycielki Matki Jadwigi Józefy Kuleszy OSB w Zgromadzeniu Sióstr Benedyktynek Misjonarek 2006/2007* (ks. J. Wiśniewski); B.W. Matysiak, *Obraz świata, bóstwa i człowieka w kulturze starożytnej Mezopotamii oraz Egiptu* (A. Nalewaj).

TOM 49 (2012)

Dział „Filozofia” tomu „Studiów Warmińskich” z 2012 r. otwiera artykuł ks. Zdzisława Kieliszka, w którym autor – odwołując się do hasła X Dnia Papieskiego: „Odwaga świętości” – zastanawia się nad związkiem męstwa ze świętością (s. 9–22). Ks. Mirosław Pawliszyn CSSR odwołuje się do źródeł filozofii religii Abrahama J. Heschela (1907–1972) (s. 23–40). Giulia Moiraghi zajmuje się filozofią Fryderyka Nietzschego i narodzinami ery ponowoczesnej (s. 41–53).

W dziale „Teologia” Katarzyna Parzych-Blakiewicz podkreśla spe-rancyjny aspekt teologii dialogu w encyklice *Spe salvi* Benedykta XVI (s. 55–65). Ks. Tomasz Szalanda przybliży zagadnienie grzechu i kary w nauczaniu ks. Józefa Stagraczyńskiego w świetle kazań „Biblioteki kaznodziejskiej” (s. 67–79). Ks. Marek Karczewski ukazuje Ducha Świę-

tego jako przewodnika w świetle J 16,12-15 (s. 81–92). Ks. Bogdan W. Matysiak uzasadnia, że Psalm 33 jest klasycznym hymnem (s. 93–105). Aleksandra Nalewaj dokonuje analizy porównawczej struktury literackiej i motywów teologicznych w J 2,1-12 i 20,1-18 (s. 107–121). Ks. Adam Bielinowicz omawia nowe programy i podręczniki nauczania religii w archidiecezji warmińskiej (s. 123–135). Ks. Marek Żmudziński przekazuje o możliwości religijnego doświadczenia w świeckim samorozumieniu człowieka (s. 137–149). Ks. Ryszard Hajduk CSSR pisze o głoszeniu Ewangelii i marketingu narracyjnym (s. 151–164).

W dziale „Nauki o rodzinie” ks. Wojśław Czupryński przybliży katechezę rodzinną według ks. Franciszka Blachnickiego i jej realizację w Kościele Domowym (s. 165–180). Anna Zellma wyjaśnia współpracę katechetów z rodzicami według założeń programowych nowych dokumentów katechetycznych (s. 181–195). Urszula Dudziak komentuje postawę Polaków wobec rozwodów, zwracając uwagę na przyczyny i skutki rozpadu rodziny oraz na wskazania profilaktyczne (s. 197–209). Ks. Cezary Opalach dowodzi, że religijność personalna małżonków ma wpływ na ich postawy małżeńskie (s. 211–225).

W dziale „Prawo” ks. Tomasz Komorski przedstawia przesłanki nieważności wyroku według kan. 1620 n. 4 jako podstawę *querela nullitatis* ze szczególnym uwzględnieniem procesów małżeńskich (s. 227–240). Krystyna Ziółkowska pisze o konsekwencjach naruszenia umowy o zakazie konkurencji w czasie trwania stosunku pracy (s. 241–254). Ks. Lucjan Świto zapoznaje z regulacjami prawnymi dotyczącymi prawa do rodziny i rozumienia go przez ideologię *gender* (s. 255–270). Małgorzata Tomkiewicz zgłębia bezpieczeństwo rodziny w świetle znowelizowanych przepisów prawa polskiego (s. 271–286). Anna Korzeniewska-Lasota uzasadnia odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego w stanie spoczynku (s. 287–302).

W dziale „Historia” ks. Roman Krawczyk zapoznaje czytelników z podbojem Kanaanu w świetle Księgi Jozuego (s. 303–312). Maria Piechocka-Kłós zaznacza udział biskupów w niszczeniu świątyń pogańskich na wschodzie Cesarstwa Rzymskiego w IV–V w. (s. 313–327). S. Jadwiga A. Kalinowska OSB w świetle zbiorów archiwalnych swojego zgromadzenia przedstawia działalność siostr benedyktynek misjonarek w Libii w latach 1976–1998 (s. 329–340). Małgorzata Chudzikowska-Wołoszyn prezentuje *Liber manualis* księżnej Dhuody z Septmanii (ok. 800–843) jako instrukcję i świadectwo kontemplacji Boga (s. 341–357). Barbara Rozen przypomina postaci ks. Józefa Wojtukiewicza (1901–1989) i Adeli Stefanowicz (1887–1961) oraz ich rolę w utworzeniu pierwszej wyższej szkoły teologicznej dla osób świeckich – Instytutu Katolickiego w Częstochowie (s. 359–376). Janusz Jasiński przedstawia historię przywłaszcze-

nia przez władze komunistyczne przedwojennej nazwy „Gazeta Olsztyńska” (s. 377–388). Ks. Brunon Zgraja ukazuje obraz moralny społeczeństwa chrześcijańskiego V w. w świetle *De gubernatione Dei* Salwiana z Marsylii (s. 389–400).

W „Sprawozdaniach” ks. Jacek Pawlik SVD relacjonuje przebieg konferencji naukowej *Współpraca międzynarodowa na rzecz ochrony zdrowia – szanse i zagrożenia*, która odbyła się 20–22 czerwca 2011 r. w Misyjnym Seminarium Duchownym Księży Werbistów w Pieniężnie (s. 401–403), zaś Michał Wojciechowski podsumowuje XII Dni Interdyscyplinarne *Rozpad małżeństwa i rodziny dzisiaj*, które miały miejsce na Wydziale Teologii UWM w Olsztynie 24–25 października 2011 r. (s. 404–405).

W dziale „Recenzje” omówiono pięć książek z dziedziny teologii.

TOM 50 (2013)

Dział „Filozofia” w pięćdziesiątym tomie „Studiów Warmińskich” rozpoczyna artykuł ks. Marcina Ferdynusa, który próbuje odpowiedzieć na pytanie, czy biomedyczne doskonalenie ludzkiej natury jest „zabawą w Boga”? (s. 9–22). Ks. Karol Jasiński wskazuje na fenomen religii w myśli Martina Bubera (1878–1965) (s. 23–40). Ks. Zdzisław Kieliszek przekonuje o aktualności historiozofii (s. 41–54). Ks. Wojciech Kotowicz, analizując ujęcie relacji nauka – wiara przez ks. Józefa Turka, podejmuje się teistycznej interpretacji wybranych aspektów kosmologii (s. 55–68).

W dziale „Teologia” ks. Adam Bielinowicz opisuje stan katechezy parafialnej w archidiecezji warmińskiej na październik 2012 r. i próbuje ustalić wyzwania na przyszłość (s. 69–78). Aleksandra Nalewaj komentuje spór o szabat w świetle perykopy o uzdrowieniu chromego przy sadzawce Betesda w J 5,1-18 (s. 79–91). Ks. Sławomir Ropiak przedstawia nową ewangelizację w doświadczeniu Wspólnoty Dobrego Pasterza w Olsztynie (s. 93–110).

W dziale „Nauki o rodzinie” Joanna M. Domańska przybliży organizację procesu opiekuńczo-wychowawczego w domach dziecka na Warmii i Mazurach w latach 1945–1989 (s. 111–138). Ks. Janusz Szulist omawia społeczny aspekt płci z perspektywy nauczania społecznego Kościoła (s. 139–154). Natomiast Anna Zellma z perspektywy katechetycznej charakteryzuje wychowanie młodzieży szkół ponadgimnazjalnych do życia w rodzinie (s. 155–167). Katarzyna Tracewicz bada uwarunkowania przestępstw seksualnych (s. 169–183).

W dziale „Prawo” Andrea Colorio zastanawia się nad możliwościami dostosowania prawa rzymskiego do prawa współczesnego w obliczu

wyzwań stawianych przez rozwój ekonomiczny na przykładzie Chin (s. 185–204). Kamil Frąckowiak i Hanna Frąckowiak prezentują społeczno-prawną sytuację muzułmanki w ujęciu islamu (s. 205–219). Ks. Ryszard Selejdak zwraca uwagę na formację intelektualną kandydatów do diakonatu stałego (s. 221–234).

W dziale „Historia” Olga Cyrek odkrywa wpływ chronobiologii odżywiania na zdrowie fizyczne i psychiczne oraz życie duchowe wczesnośredniowiecznych cenobitów na podstawie *Reguły* Benedykta z Nursji (s. 235–250). Ks. Marek Jodkowski dokumentuje genezę i powstanie katolickiej placówki duszpasterskiej w Suszu (s. 251–262). Anna Maria Lepacka naświetla początki Kolegium Polskiego w Rzymie (s. 263–270). Piotr Owsiniński bada ślady języka pruskiego w wybranych niemieckich nazwach polskich rzek oraz miejscowości Warmii i Mazur (s. 271–281). Maria Piechocka-Kłós zapoznaje czytelników z rozkładem sił w senacie rzymskim pod koniec IV w. (s. 283–293). Barbara Rozen odnotowuje jubileusz dwadziestu lat istnienia parafii Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Olsztynie (s. 295–314).

W „Sprawozdaniach” Mariagrazia Rizzi wspomina postać prof. Aldo Cenderelli (1937–2009) (s. 315–318). Ks. Karol Jasiński relacjonuje przebieg XIII Dni Interdyscyplinarnych *Mózg – umysł – dusza. Teologia, filozofia i nauki empiryczne w sporze o adekwatną antropologię*, które odbyły się na Wydziale Teologii UWM 12–13 listopada 2012 r. (s. 319–324). Bp Jacek Jezierski komentuje obchody pięćsetlecia urodzin bp. Marcina Kromera (s. 324–326). Anna Korzeniewska-Lasota przedstawia sprawozdanie z konferencji naukowej *Środki prawne kreowania wizerunku sądów w społeczeństwie*, która miała miejsce w Lublinie 4 grudnia 2012 r. (s. 326–328).

W dziale „Recenzje” omówiono cztery książki z dziedziny psychologii i prawa.

TOM 51 (2014)

Tom „Studiów Warmińskich” z 2014 r. rozpoczyna dział „Filozofia”. Adam Drozdek przybliży postać prawosławnego arcybiskupa białoruskiego Jerzego Konisskiego (1717–1795) i jego perypatetyczne poglądy na prawosławie (s. 9–25). Ryszard A. Podgórski przybliży aksjologię biskupa Tadeusza Płoskiego (1956–2010), który zginął w katastrofie smoleńskiej (s. 27–41). Denys Svyrydenko zajmuje się potencjałem transgresyjnej pedagogiki w procesach implementacji idei mobilności akademickiej (s. 43–51). Sergiusz Terepishchyi przedstawia opozycyjne zasady i argumenty antyglobalizmu (s. 53–63).

W dziale „Teologia” Dorota Brylla ukazuje erotyczny charakter poznania w kabale (s. 65–79). Ks. Radosław Czerwiński zgłębia metody stosowane przez złego ducha na podstawie konfrontacji Jezusa z szatanem w Mt 4,1-11 i w tekstach paralelnych (s. 81–93). Marta Kowalczyk zaznaja ją z doświadczeniami mistycznymi bł. Doroty z Małtów na podstawie historycznych źródeł autorstwa Mistrza Jana z Kwidzyna (s. 95–107). Aleksandra Nalewaj odsłania Jana Chrzciciela w ujęciu autora czwartej Ewangelii (s. 109–117). Ks. Dariusz Sonak analizuje ikonę bł. Reginy Protmann napisaną przez Grzegorza Prokopiuka jako formę przekazu wiary (s. 119–128). Bogusław Sygit i Damian Wąsik przybliżają symbolikę ognia w prawie karnym judaizmu (s. 129–138). Ks. Tomasz Szałanda podaje kilka uwag do tematyki homoseksualizmu poruszanego w kaznodziejstwie (s. 139–150). Michał Wojciechowski omawia czynności symboliczne Jezusa (s. 151–162).

W dziale „Nauki o rodzinie” ks. Zdzisław Kieliszek próbuje umiejscowić *gender studies* w ramach fundamentalnych metafizyczno-teoriopoznawczych nastawień do rzeczywistości (s. 163–181). Ks. Piotr Wójcik porusza temat przekazu wartości w rodzinie w kontekście nauki Kościoła na podstawie badań młodzieży z województwa warmińsko-mazurskiego (s. 183–201). Anna Zellma zastanawia się nad możliwościami współpracy policji z rodziną w przeciwdziałaniu cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży (s. 203–216).

W dziale „Prawo” Alessandro Hirata analizuje kontrakty nienazwane i tzw. kontrakt o uratowanie życia w prawie rzymskim (s. 217–224). Anna Korzeniewska-Lasota i Alina Sarnowska wyjaśniają pozaustawowe psychologiczne determinanty orzeczeń sądowych (s. 225–238). Bogna Orłowska-Zielińska i Krystyna Szczechowicz odsłaniają ograniczenia zasady bezpośredniości w polskim procesie karnym (s. 239–255). Małgorzata Tomkiewicz na przykładzie wypadku w szkole tłumaczy cywilnoprawny wymiar relacji szkoła – nauczyciel – uczeń (s. 257–272). Krystyna Ziółkowska na podstawie prawa polskiego oraz europejskiego zapoznaje czytelników z nowymi rozwiązaniami prorodzinnymi (s. 273–282).

W dziale „Historia” ks. Adam Bielinowicz dokumentuje działalność stowarzyszenia Centrum Ochotników Cierpienia Archidiecezji Warmińskiej (s. 283–296). Ilona Dulisz opisuje poglądy Feliksa Nowowiejskiego (1877–1946) na temat Szkoły Muzyki Kościelnej w Ratyźbonie (s. 297–308). Ks. Marek Jodkowski kreśli dzieje katolickiej parafii w Miłakowie w XIX w. (s. 309–322). Roman Kordonsky i Ewelina Mączka przedstawiają fenomen Zarwanicy na Ukrainie jako miejsca świętego, które jest ważnym ośrodkiem kultu maryjnego w Kościele greckokatolickim (s. 323–339). Maria Piechocka-Kłós naświetla śmierć Juliana Apo-

staty w wybranych źródłach chrześcijańskich i pogańskich z IV i V w. (s. 341–352).

W „Sprawozdaniach” Katarzyna Tracewicz relacjonuje przebieg międzynarodowej konferencji *Zagrozenia cyberprzestrzeni – nowe wyzwanie dla systemu pomocy społecznej*, która odbyła się 9–10 września 2014 r. w Warszawie (s. 353–357).

Tom kończy pięć recenzji książek z dziedziny filozofii i teologii.

TOM 52 (2015)

W pierwszym artykule działu „Filozofia” Sylwia Górzna zwraca uwagę na aspekty polityczne listów apostoelskich Jana Pawła II: *Redemptio-nis anno* i *Tertio millenio adveniente* (s. 11–22). Ks. Karol Jasiński rozważa naturę prawdy religijnej (s. 23–36). Paweł Polaczuk przedstawia kilka uwag o kontraktowym uzasadnieniu zasad sprawiedliwości u Johna Rawlsa (s. 37–50). Wadym Slusar porusza temat „tabletowej świadomości” jako subiektywnego elementu „racjonalnej przemocy” w dobie globalizacji (s. 51–61). Sergiusz Terepiszczy zajmuje się przeszłością jako przedmiotem badań filozofii społecznej (s. 63–74). Kateryna Kyrylenko omawia komplementarność jako zasadę epistemologii (s. 75–83). Sergiusz Rusakow zwraca uwagę na nowoczesny serial jako zjawisko kultury popularnej (s. 85–94). Olena Dolgochub prezentuje przejawy sekularyzacji w koncepcji Charlesa Taylora (s. 95–106). Oleg Potsyurko podejmuje rozważania o wolności w twórczości Tarasa Szewczenki (s. 107–117).

W dziale „Teologia” bp Andrzej F. Dziuba przekonuje, że człowiek jest istotą moralną (s. 119–136). Marcin Cielecki tłumaczy pojęcie soborowości w rozumieniu Mikołaja Bierdiajewa (s. 137–149). Ks. Adam Bielinowicz naświetla, jak ujmowane jest zagadnienie aborcji w założeniach programowych i wybranych podręcznikach do religii (s. 151–161). Ks. Tomasz Szałanda wyjaśnia, że obrzęd egzorcyzmu większego jest źródłem przepowiadania (s. 163–175). Paweł A. Makowski uzasadnia, że modlitwa o pokój jest troską o ład międzynarodowy w nauczaniu Jana Pawła II (s. 177–185).

W dziale „Nauki o rodzinie” ks. Marcin Niesporek analizuje przemiany cywilizacyjne rodziny w nauczaniu wielkopostnym biskupów polskich w latach 1979–2005 (s. 187–200). Anna Zellma przekonuje, że autoedukacja nauczyciela wychowania do życia w rodzinie jest pomocą wobec wyzwań społeczeństwa wiedzy (s. 201–213). Ks. Wojśław Czupryński wobec przeobrażeń socjokulturowych wskazuje na potrzebę przygotowania do małżeństwa (s. 215–225).

W dziale „Prawo” Krystyna Ziółkowska charakteryzuje zjawisko lobbingu w zakładzie pracy (s. 227–240), zaś Dorota Lis-Staranowicz opisuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 3 grudnia 2013 r. (sygn. akt P40/12), który otwiera drogę rolnikom – małżonkom do odrębnego umieszczenia ich w ewidencji producentów rolnych i samodzielnego ubiegania się o dopłaty (s. 241–255).

W dziale „Historia” ks. Marek Jodkowski omawia katolicką placówkę duszpasterską w Suszu w latach 1879–1884 (s. 257–270). Maria Piechoccka-Kłós bada zagadnienie prywatnych więzień (*privatus carcer*) w ustawodawstwie cesarza rzymskich z IV–VI w. (s. 271–280). Roman Kordoncki odkrywa problem likwidacji Kościoła greckokatolickiego na Ukrainie w latach 1939–1946 (s. 281–290). Aleksander Kravets na podstawie doświadczenia Kościoła Chrześcijan Baptystów analizuje stosunki pomiędzy państwem a religią w Niemczech w latach dwudziestych i trzydziestych XX w. (s. 291–301). Roman Puyda odnotowuje udział przedstawicieli Ukraińskiego Zjednoczenia Narodowo-Demokratycznego w działalności polskiego Sejmu i Senatu w latach 1935–1937 (s. 303–313). Sergiusz Trubczaninow bada wpływ archeologii na rozwój geografii historycznej jako dyscypliny naukowej i przedmiotu studiów od połowy XIX do początku XX w. (s. 315–326). Sergiusz Kutsenko charakteryzuje strukturę i treści stron internetowych muzeów (s. 327–338). Igor Brajlan przekonuje, że model westminsterski był typowym modelem rozwoju politycznego brytyjskich kolonii na Karaibach w latach 1931–1944 (s. 339–347). Andrzej Petrenko przybliży odnowienie szkolnictwa parafialnego przez metropolitę kijowskiego Platona Horodeckiego (s. 349–358).

Ks. Zdzisław Kieliszek publikuje sprawozdanie z XVI Dni Interdyscyplinarnych *Misja teologii w uniwersytecie*, które odbyły się na Wydziale Teologii UWM 9–10 czerwca 2015 r. (s. 359–362).

Tom zamykają recenzje czterech książek teologicznych.

TOM 53 (2016)

Dział „Filozofia” w tomie „Studiów Warmińskich” z 2016 r. rozpoczyna artykuł ks. Zdzisława Kieliszka o aktualności Kantowskiej wizji prawa autorskiego (s. 9–23). Ks. Jacek J. Pawlik SVD zauważa obecność tradycji w afrykańskiej nowoczesności (s. 25–38). Ryszard A. Podgórski omawia tomistyczno-fenomenologiczną filozofię osoby w personalizmie Karola Wojtyły (s. 39–53). Wiaczesław Artiuch przybliży światopoglądowe zasady badań historyczno-filozoficznych Dmytra Czyżewskiego (s. 55–65). Denys Svyrydenko komentuje plagiat w nauce i edukacji na Ukrainie (s. 67–75). Sergiusz Terepiszczy tłumaczy pojęcie „społeczeń-

stwo wiedzy” w kontekście ery informacyjnej (s. 77–84). Oksana Petinowa zgłębia wpływ na współczesne postrzeganie stosunków gospodarczych tych badaczy, którzy przedstawiają człowieka jako istotę rozumnie egoistyczną (s. 85–97). Paweł Dawidow przedstawia koncepcję kształcenia ustawicznego jako zjawiska filozoficzno-pedagogicznego (s. 99–112).

W dziale „Teologia” Adam Drozdek analizuje kazania Gedeona Krinowskiego, który był kaznodzieją na dworze cesarzowej Elżbiety i członkiem Synodu prawosławnego (s. 113–124). Ks. Jerzy Adamczyk charakteryzuje katechezę parafialną w świetle obowiązujących przepisów kościelnych (s. 125–144). O. Piotr Liszka CMF dowodzi oddziaływania hellenizmu na antropologię chrześcijańską (s. 145–160). Aleksandra Nalewaj ukazuje Kościół Janowy jako „antyspołeczność” w socjolingwistycznej perspektywie Bruce’a J. Maliny (s. 161–177). Ks. Lyubomyr Rzhyskyi i Oksana Volynets naświetlają wyzwania znaków czasu dla Kościoła grekokatolickiego na Ukrainie (s. 179–191). Ks. Adam Bieliniowicz przekonuje, że blog może być użytecznym narzędziem katechizacji (s. 193–204).

W dziale „Nauki o rodzinie” Anna Zellma odsłania rolę zawodową nauczyciela wychowania do życia w rodzinie (s. 205–217). Ks. Antoni Jucewicz SVD wskazuje na duchowo-moralne wyzwania starości (s. 219–232). Ks. Wojśław Czupryński zapoznaje z portalami społecznościowymi jako środowiskiem wychowawczym (s. 233–245). Barbara Rozen opisuje inspiracje metodyczne wychowania religijnego dziecka z głębszą niepełnosprawnością intelektualną (s. 247–266).

W dziale „Prawo” Krystyna Ziółkowska i Tomasz Ziółkowski komentują prawne aspekty autentyczności produktów mleczarskich na przykładzie masła i serów (s. 267–280). Adam Świętoń analizuje prawno-karne aspekty ochrony pieniądza w Cesarstwie Rzymskim w IV w. (s. 281–298). Aldona Rita Jurewicz zgłębia temat *voluntas – scientia – ignorantia* o odpowiedzialności dodatkowej zwierzchnika za zobowiązania kontraktowe podległych mu *alieni iuris* w prawie rzymskim (s. 299–317).

W dziale „Historia” Maria Piechocka-Kłos prowadzi rozważania o różnorodności kolorów i ich łacińskich oraz greckich nazwach w *Nocach attyckich* Aulusa Gelliusza (ok. 123–165) (s. 319–329). Ewelina Szarek odsłania romantyczne doświadczenie duchowości w liryce Juliusza Słowackiego (s. 331–347). Ruslan Demczyszak dokumentuje kwestię narodową w programowych dokumentach ukraińskich politycznych zjednoczeń klerykalno-konserwatywnego kierunku na Ukrainie Zachodniej (s. 349–356). Ks. Wojciech Zawadzki przedstawia historyczny i ideologiczny kontekst męczeństwa sióstr katarzynek na Warmii w 1945 r. (s. 357–390). Artur Babenko pisze o udziale organizacji charytatywnych

w finansowej i materialnej pomocy ukraińskim wojskowym internowanym w Polsce w latach 1920–1921 (s. 391–402). Barbara Sapała, omawiając model tożsamości warmińskiej promowanej na kartach „Warmińskiego Kalendarza Domowego”, wskazuje na miłość do ziemi rodzinnej i ojczyzny jako na podstawowe elementy tożsamości religijnego Warmiaka (s. 403–420). Yevgen Papenko bada udział ukraińskich „Sokołów” w wykształceniu wojskowo-patriotycznym w przededniu I wojny światowej (s. 421–430). Wiaczesław Magas analizuje stosunek do władzy Ognorosyjskiego Związku Chłopskiego podczas I rewolucji rosyjskiej na Ukrainie (s. 431–440).

W „Sprawozdaniach” Iwona Myśliwczyk i Marta Śliwa omawiają badania na temat doświadczenia „inności” w placówkach edukacyjnych, przeprowadzone na Litwie (s. 441–445), zaś ks. Michał Kuciński relacjonuje przebieg konferencji *Sacrum w mediach. Komunikacja – prowokacja – profanacja*, która odbyła się na Wydziale Teologii UWM 11 maja 2015 r. (s. 445–449).

Tom zamykają recenzje dwóch książek teologicznych.

TOM 54 (2017)

Dział „Filozofia” w „Studiach Warmińskich” z 2017 r. rozpoczyna tekst ks. Zdzisława Kieliszka, który zastanawia się, jak się ma ontyczno-funkcjonalny status narodu do podstawowych idei liberalizmu i komunitaryzmu (s. 9–20). Barbara Rozen wspomina Halinę Wistubę (1920–2013), której pasją była filozofia kultury (s. 21–42). Ks. Karol Jasiński prezentuje źródła i charakter demokracji deliberatywnej (s. 43–58). Ryszard Podgórski zapoznaje czytelników z nowożytną ideą postępu Jeana A. Condorceta (1743–1794) (s. 59–67). Anzhela Boiko przekonuje o prognostycznej roli filozofii edukacji (s. 69–78). Volodymyr Kovchak spogląda w nowy sposób na koncept znaku jako na czynnik społecznego projektowania w kontekście świadomości wcielonej i niewcielonej (s. 79–91). Olexander Horban i Ruslana Martych omawiają główne podejścia w określaniu istoty pojęcia „żywy” (s. 93–103). Vitali Turenko podejmuje próbę analizy filozoficznego rozumienia miłości w epoce starożytnej (s. 105–116). Sergii Rusakov czyni przedmiotem swoich badań ukraiński wymiar zjawiska kultury masowej (s. 117–129).

W dziale „Teologia” Aleksandra Nalewaj podejmuje temat chrztu Polski w świetle doświadczenia paschalnego narodu wybranego w reinterpretacji Apostoła Pawła według 1 Kor 10,1-13 (s. 131–142). Dawid Mielnik kreśli obraz celebransa na podstawie symboliki szat liturgicznych (s. 143–153). Ks. Marek Żmudziński przybliży eklezjalne implikacje

listu biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 r. (s. 155–168). Ks. Adam Bielinowicz bada recepcję dokumentu *Nauczanie i wychowanie chrześcijańskie w parafii – I (XIV) Synodu Archidiecezji Warmińskiej* wśród nauczycieli religii (s. 169–183). Agnieszka Zduniak opisuje motywacje uczestnictwa w Światowych Dniach Młodzieży w Krakowie i jego wpływ na życie religijno-społeczne uczestników na przykładzie pielgrzymów z archidiecezji warmińskiej (s. 185–203).

W dziale „Nauki o rodzinie” ks. Antoni Jucewicz SVD przedstawia akt małżeński jako poznanie w świetle *Katechez środowych* Jana Pawła II (s. 205–218). Anna Zellma charakteryzuje kształcenie na kierunku nauki o rodzinie w kontekście współczesnej polskiej polityki społecznej (s. 219–231). Małgorzata Chojara-Sobiecka i ks. Piotr Kroczek badają zgodność wewnętrznych regulacji niektórych międzynarodowych przedsiębiorstw działających w Polsce z tradycyjnym modelem rodziny (s. 233–247). Ks. Jerzy Adamczyk zwraca uwagę na konferencje dekanalne w aspekcie kanoniczno-duszpasterskim (s. 249–264). Anna Korzeniwska-Lasota komentuje polskie prace nad kodyfikacją zasad etyki sędziowskiej (s. 265–275).

W dziale „Historia” Maria Piechocka-Kłos opisuje historie o zwierzętach w *Nocach attyckich* Aulusa Gelliusza z II w. (s. 277–289). Agnieszka Brzostek dokumentuje proces tworzenia organów administracji terenowej w województwie białostockim w latach 1944–1945 (s. 291–310). Stanisław Gajewski przybliży działalność Jana Franciszka (bł. o. Michała) Czartoryskiego w ramach katolickich organizacji akademickich (s. 311–327). Ks. Marek Jodkowski nakreśla funkcjonowanie Akademickiego Związku św. Bonifacego w Braniewie w drugiej połowie XIX w. (s. 329–347). Anna N. Goroholinskaya odsłania wizerunki koni we wschodniej europejskiej tradycji malarstwa ikonowego (s. 349–360). Olga Kyvliuk i Denys Svyrydenko dowodzą, że mobilność akademicka jest fenomenem „drenażu mózgow” we współczesnym szkolnictwie wyższym (s. 361–371). Serhii Terepyschyi przedstawia krajobraz szkolnictwa jako wypadkową koncepcji edukacji (s. 373–383). Yurii Krashchenko, Halyna Sorokina i Iryna Degtyarova zajmują się problematyką adaptacji studentów „wewnętrznie przesiedlonych” (np. uciekinierów z obszarów objętych wojną) do środowiska akademickiego z pomocą samorządu studenckiego (s. 385–393).

Tom zamykają recenzje czterech książek z dziedziny teologii, historii Warmii i filozofii.

TOM 55 (2018)

Dział „Filozofia” tomu „Studiów Warmińskich” z 2018 r. otwiera artykuł Ewy Gocłowskiej i ks. Zdzisława Kieliszka na temat arystotelesowskiej koncepcji „terapeutycznej” funkcji tragedii na przykładzie trylogii tebańskiej, czyli *Króla Edypa*, *Edypa w Kolonie* i *Antygony* Sofoklesa (s. 7–23). Ks. Karol Jasiński wskazuje na duchowy fundament Europy, którym powinno być chrześcijaństwo (s. 25–41). Olena Aleksandrova, Yurii Omelchenko i Olena Popovich przekonują, że konkurencja jest czynnikiem rozwoju społecznego (s. 43–62). Oleg Bazaluk, Vasyl Fatkhutdinov i Denys Svyrydenko podkreślają, że usystematyzowanie teorii edukacji na podstawie odniesienia się do dwóch modeli, platońskiego i sokratejskiego, mogą być inspiracją do poszukiwania dróg przewyciężenia deferencyjności w ukraińskim systemie szkolnictwa wyższego (s. 63–79). Mykhgailo Boichenko, Olexander Polishchuk i Iryna Horokhova skupiają się na zjawisku krytyki społecznej jako potencjału do zbiorowego działania w różnych społecznych kontekstach (s. 81–92). Olexander Horban, Ruslana Martych prezentuje aksjologiczne determinanty rozumienia życia w nowoczesnym dyskursie bioetycznym (s. 93–106). Volodymyr Khmil i Anatolii Malivskyi analizują niedokończoną rozprawę *L'Homme* jako podstawę antropologii Kartezjusza (s. 107–117). Serhii Terepyschchy, Vasyl Dunets i Kalach Dmytro zauważają, że przy nawet najbardziej sprzyjających okolicznościach niemożliwa jest pełna integracja uczelni wyższej po przeniesieniu w nowe miejsce (s. 119–130). Oksana Petinova zajmuje się ustaleniem, w jaki sposób i czym się kieruje człowiek, dokonując poszczególnych wyborów, które mają na celu maksymalizowanie osiąganych zysków (s. 131–145).

W dziale „Teologia” Maryana Zdoroveha i Olga Ivasechko opisują oficjalne stanowisko Watykanu w kwestii odpowiedzialności za globalny problem zmiany klimatu (s. 147–157).

W dziale „Nauki o rodzinie” Barbara Rozen wykazuje, że bycie rodzicem jest sztuką w dobie pluralizmu wartości (s. 159–174). Ks. Jacek Pawlik SVD przedstawia zagadnienie relacji międzykulturowych w katolickiej rodzinie (s. 175–188). Ilona Urych prezentuje wyniki badań empirycznych na temat bezpieczeństwa we współczesnej rodzinie (s. 189–216).

W dziale „Prawo” ks. Lucjan Świto i Małgorzata Tomkiewicz na podstawie analizy regulacji normatywnych obowiązujących w prawie wewnętrznym Kościoła katolickiego oraz w prawie polskim ukazują, jakie są zasady używania w nazwach instytucji, stowarzyszeń, klubów itd. przymiotnika „katolicki” (s. 217–234). Yaryna Turchyn i Olga Ivasechko przedstawiają poglądy Rostisława Łaszczenki odnośnie do idei budowa-

nia państwa ukraińskiego (s. 235–246). Agnieszka Napiórkowska-Baryła wskazuje na potrzeby mieszkaniowe i prawo do mieszkania w regulacjach międzynarodowych, unijnych i krajowych (s. 247–264). Yurii Hotuliak i Natalia Opolska analizują, w jaki sposób w starożytności rozumiano zasadę sprawiedliwości (s. 265–278).

W dziale „Historia” Maria Piechocka-Kłos przybliżyła zagadnienie wstalek w *Nocach attyckich* Aulusa Gelliusza (s. 279–290). Ks. Marek Jodkowski charakteryzuje dom sierot w Braniewie za czasów ewangelickiego proboszcza Johannesa Loefflada (1869–1888) (s. 291–304). Svitlana Soroka opisuje nieoficjalne polityczne stowarzyszenia młodzieżowe na Ukrainie w latach 1950–1960 (s. 305–321). Halyna Lutsyshyn i Jan Matkowski ukazują postać Kazimierza hrabiego Szeptyckiego – o. Klemensa – jako pierwszego lobbystę interesów Galicji na początku XX w. (s. 323–334). Svitlana Kutsepal analizuje zyski i straty w porządku społeczeństwa informacyjnego (s. 335–341). Oksana Voitovska, Svitlana Tolochko i Nataliya Bordyug przybliżają kształcenie ustawiczne we współczesnych strategiach zrównoważonego rozwoju (s. 343–352).

Tom kończy przygotowane przez Krzysztofa Guzka sprawozdanie z konferencji naukowej *Ku wolności*, która odbyła się na Wydziale Teologii UWM 6 marca 2018 r.

Wykaz autorów i tekstów opublikowanych w „Studiach Warmińskich” w latach 1964–2018

- Achremczyk Stanisław – artykuły: 21 (1984), 32 (1995), 34 (1997); materiał: 40 (2003)
Adamczyk Dariusz – artykuły: 46 (2009), 47 (2010)
Adamczyk Jerzy – artykuły: 53 (2016), 54 (2017)
Aleksandrova Olena – artykuł: 55 (2018)
Anzulewicz Henryk – artykuł: 39 (2002)
Artiuch Wiaczesław – artykuł: 53 (2016)
Axe Jerzy – artykuł: 20 (1983)
Bazaluk Oleg – artykuł: 55 (2018)
Bebenko Artur – artykuł: 53 (2016)
Bafia Stanisław – artykuł: 37 (2000); wstęp: 39 (2002)
Bartoszewski Gabriel – artykuł: 14 (1977)
Barycz Henryk – artykuł: 20 (1983)
Bednarz Michał – artykuł: 12 (1975)
Bielawny Krzysztof – artykuły: 40 (2003), 41–42 (2004–2005), 43 (2006), 44–45 (2007–2008), 46 (2009)
Bielinowicz Adam – artykuły: 49 (2012), 50 (2013), 51 (2014), 52 (2015), 53 (2016), 54 (2017); recenzja: 52 (2015)

- Bieniek Bolesław – artykuły: 31 (1994), 43 (2006); recenzja: 40 (2003)
- Bieńkowska Barbara – artykuł: 9 (1972)
- Błażewicz Paweł – materiał: 43 (2006)
- Bodański Roman – artykuły: 16 (1979), 18 (1981), 19 (1982) – 2; materiał: 26 (1989)
- Boichenko Mykhailo – artykuł: 55 (2018)
- Boiko Anzhela – artykuł: 54 (2017)
- Borawska Anita – recenzja: 33 (1996)
- Bordyug Nataliya – artykuł: 55 (2018)
- Borkowska Urszula – artykuł: 30 (1993)
- Borzyszkowski Marian – artykuły: 1 (1964), 2 (1965), 3 (1966), 5 (1968), 6 (1969), 7 (1970) – 2, 8 (1971), 9 (1972), 11 (1974), 14 (1977), 18 (1981) – 3, 20 (1983) – 3, 22–23 (1985–1986), 29 (1992), 30 (1993), 32 (1995), 35 (1998), 36 (1999), 37 (2000) – 2; materiały: 5 (1968), 6 (1969), 7 (1970) – 2, 10 (1973), 11 (1974) – 2, 14 (1977) – 3, 16 (1979) – 3, 26 (1989) – 3, 27 (1990), 29 (1992), 33 (1996); omówienia: 3 (1966), 38 (2001); recenzje: 1 (1964), 3 (1966) – 3, 4 (1967) – 3, 5 (1968) – 3, 6 (1969) – 2, 8 (1971), 9 (1972), 10 (1973), 14 (1977) – 2, 18 (1981), 38 (2001) – 5; sprawozdania: 22–23 (1985–1986), 29 (1992) – 2, 33 (1996), 34 (1997), 35 (1998), 37 (2000)
- Brajlan Igor – artykuł: 52 (2015)
- Bramorski Jacek – artykuł: 38 (2001)
- Brylla Dorota – artykuł: 51 (2014)
- Brzostek Agnieszka – artykuł: 54 (2017)
- Celary Ireneusz – artykuły: 40 (2003), 43 (2006)
- Chałupniak Radosław – artykuł: 40 (2003)
- Chłopačka Helena – artykuł: 30 (1993)
- Chłosta Jan – artykuły: 27 (1990), 29 (1992), 32 (1995), 41–42 (2004–2005), 43 (2006)
- Chojara-Sobiecka Małgorzata – artykuł: 54 (2017)
- Chryń Alicja – artykuł: 40 (2003)
- Chrzanowski Tadeusz – materiał: 26 (1989)
- Chudzikowska-Wołoszyn Małgorzata – artykuły: 44–45 (2007–2008), 48 (2011), 49 (2012)
- Cielecki Marcin – artykuł: 52 (2015)
- Colorio Andrea – artykuł: 50 (2013)
- Cymbała Jan – artykuł: 35 (1998)
- Cynarski Stanisław – artykuł: 20 (1983)
- Cyrek Olga – artykuły: 48 (2011), 50 (2013)
- Cząstka Paweł – artykuł: 46 (2009)
- Czerwik Stanisław – artykuł: 30 (1993)
- Czerwiński Radosław – artykuł: 51 (2014)
- Czupryński Wojśław – artykuły: 49 (2012), 52 (2015), 53 (2016)
- D'Elia Francesco – artykuł: 39 (2002)
- Dawidow Paweł – artykuł: 53 (2016)
- Degtyarova Iryna – artykuł: 54 (2017)
- Dembowski Bronisław – artykuł: 38 (2001)

- Demczyszak Ruslan – artykuł: 53 (2016)
Dłubacz Włodzimierz – artykuł: 34 (1997)
Dmytro Kalach – artykuł: 55 (2018)
Dolgochub Olena – artykuł: 52 (2015)
Domachowska Regina – artykuł: 25 (1988)
Domańska Joanna – artykuły: 47 (2010), 50 (2013)
Dorawa Marian – artykuły: 9 (1972), 10 (1973)
Drewicz Marcin – recenzja: 43 (2006)
Drozd Elżbieta – artykuł: 33 (1996)
Drozdek Adam – artykuły: 47 (2010), 51 (2014), 53 (2016)
Drożdż Michał – artykuły: 43 (2006) – 2
Dudziak Urszula – artykuł: 49 (2012)
Duksa Piotr – artykuły: 44–45 (2007–2008), 47 (2010), 48 (2011); recenzja: 48 (2011); sprawozdania: 36 (1999), 37 (2000), 38 (2001), 39 (2002)
Dulisz Ilona – artykuł: 51 (2014)
Dunets Vasyl – artykuł: 55 (2018)
Dunin Wąsowicz Teresa – artykuł: 19 (1982)
Dybkowska Alicja – materiał: 26 (1989)
Dziewiecki Marek – artykuł: 38 (2001)
Dziuba Andrzej – artykuły: 21 (1984), 24 (1987), 35 (1998), 52 (2015); recenzje: 21 (1984), 22–23 (1985–1986), 35 (1998), 52 (2015)
Ehrlich Emilia – artykuł: 12 (1975)
Ejsmont Marian – artykuły: 19 (1982) – 2
Ewczyński Edward – artykuł: 2 (1965)
Ewertowski Stefan – artykuły: 40 (2003), 43 (2006), 47 (2010)
Falk Maksymilian – artykuł: 10 (1973)
Fatkhutdinov Vasyl – artykuł: 55 (2018)
Ferdynus Marcin – artykuł: 50 (2013); recenzja: 50 (2013)
Fijałkowski Adam – artykuł: 37 (2000)
Fitych Tadeusz – artykuły: 36 (1999), 38 (2001)
Fokciński Hieronim – artykuł: 18 (1981)
Forycki Roman – artykuły: 36 (1999), 37 (2000), 40 (2003)
Frąckowiak Hanna – artykuł: 50 (2013)
Frąckowiak Kamil – artykuł: 50 (2013)
Gajewski Stanisław – artykuł: 54 (2017)
Garwoliński Tomasz – materiał: 37 (2000)
Gensler Marek – artykuły: 37 (2000), 39 (2002), 41–42 (2004–2005)
Gładkowski Krzysztof – sprawozdanie: 37 (2000)
Gocłowska Ewa – artykuł: 55 (2018)
Gogacz Adam – artykuł: 37 (2000)
Goroholinskaya Anna – artykuł: 54 (2017)
Góralski Wojciech – artykuły: 27 (1990) – 2
Górny Jan Jerzy – artykuły: 11 (1974), 18 (1981) – 2, 20 (1983); materiał: 16 (1979)
Górski Karol – artykuł: 27 (1990)
Górzna Sylwia – artykuł: 52 (2015)

- Gronkiewicz Adriana Teresa – artykuł: 29 (1992)
- Grygier Tadeusz – artykuły: 9 (1972), 11 (1974), 12 (1975), 14 (1977), 18 (1981), 25 (1988); recenzja: 14 (1977)
- Gryglewicz Feliks – artykuł: 12 (1975)
- Grzesik Ryszard – artykuł: 30 (1993)
- Grzeszczak Jan – artykuł: 41–42 (2004–2005)
- Gulbinowicz Henryk – artykuły: 1 (1964), 2 (1965), 5 (1968), 6 (1969), 30 (1993)
- Gumowski Marian – artykuł: 9 (1972)
- Gutowski Piotr – artykuł: 34 (1997)
- Guzek Krzysztof – sprawozdanie: 55 (2018)
- Guzowski Jan – artykuł: 47 (2010); sprawozdanie: 33 (1996)
- Hajduk Ryszard – artykuł: 49 (2012)
- Heller Michał – artykuł: 9 (1972)
- Hirata Alessandro – artykuł: 51 (2014)
- Hochleitner Janusz – artykuły: 35 (1998), 36 (1999), 37 (2000) – 2, 39 (2002), 41–42 (2004–2005), 46 (2009); recenzje: 35 (1998) – 2
- Hoffmann Mirosław – artykuł: 30 (1993)
- Horban Olexander – artykuły: 54 (2017), 55 (2018)
- Horokhova Iryna – artykuł: 55 (2018)
- Hotsuliak Yurii – artykuł: 55 (2018)
- Ilwicky Piotr – recenzja: 5 (1968)
- Ivasechko Olga – artykuły: 55 (2018) – 2
- Jakubowski Zbigniew – artykuł: 14 (1977)
- Jan Paweł II – homilie i przemówienia: 28 (1991) – 5
- Janiga Waldemar – artykuł: 43 (2006)
- Jaroszewicz-Pieresaławcew Zoja – artykuł: 29 (1992)
- Jasiewicz Arkadiusz – artykuł: 47 (2010)
- Jasiński Janusz – artykuły: 20 (1983), 21 (1984), 24 (1987), 30 (1993), 49 (2012); materiały: 33 (1996), 36 (1999); recenzje: 32 (1995), 33 (1996); sprawozdanie: 29 (1992)
- Jasiński Karol – artykuły: 50 (2013), 52 (2015), 54 (2017), 55 (2018); recenzje: 49 (2012), 53 (2016), 54 (2017); sprawozdanie: 50 (2013)
- Jelonek Tomasz – artykuł: 12 (1975)
- Jemielity Witold – artykuł: 19 (1982)
- Jeziński Jacek – artykuły: 21 (1984), 22–23 (1985–1986), 24 (1987), 25 (1988), 31 (1994), 36 (1999) – 2; materiały: 26 (1989), 37 (2000), 38 (2001), 46 (2009); recenzja: 33 (1996); sprawozdania: 48 (2011), 50 (2013); nekrolog: 25 (1988)
- Jodkowski Marek – artykuły: 47 (2010), 50 (2013), 51 (2014), 52 (2015), 54 (2017), 55 (2018); recenzja: 53 (2016)
- Józefczyk Mieczysław – artykuł: 20 (1983)
- Józwiak Stanisław – artykuł: 38 (2001)
- Jucewicz Antoni – artykuły: 53 (2016), 54 (2017)
- Jung-Palczewska Elżbieta – artykuł: 37 (2000)
- Jurewicz Aldona R. – artykuł: 53 (2016); recenzja: 49 (2012)
- Kacperski Henryk – artykuł: 12 (1975)

- Kaczorowski Robert – artykuł: 43 (2006); recenzja: 43 (2006)
- Kalinowska Ambrozja Jadwiga – artykuły: 18 (1981), 26 (1989), 27 (1990), 29 (1992), 32 (1995), 34 (1997), 35 (1998), 49 (2012); materiał: 26 (1989); wstęp: 21 (1983); sprawozdanie: 26 (1989)
- Kalinowski Mirosław – artykuły: 31 (1994), 33 (1996), 34 (1997), 35 (1998), 37 (2000); recenzje: 37 (2000) – 3
- Kamiński Henryk – artykuł: 10 (1973); recenzja: 11 (1974)
- Kamiński Mikołaj – artykuł: 1 (1964); materiał: 4 (1967)
- Karczewski Marek – artykuły: 41–42 (2004–2005), 49 (2012); recenzja: 49 (2012)
- Karłowska-Kamzowa Alicja – artykuły: 29 (1992), 34 (1997)
- Kasprzycka Maria – artykuł: 30 (1993)
- Keferstein Halina – artykuły: 27 (1990), 30 (1993)
- Keler Konrad – artykuł: 31 (1994)
- Kempa Stanisław – artykuł: 9 (1972)
- Kępa Rafał – artykuł: 37 (2000)
- Kępa Zbigniew – artykuł: 37 (2000); recenzja: 39 (2002)
- Khmil Volodymyr – artykuł: 55 (2018)
- Kiejdo Halina – artykuł: 28 (1991)
- Kieliszek Zdzisław – artykuły: 46 (2009), 48 (2011), 49 (2012), 50 (2013), 51 (2014), 53 (2016), 54 (2017), 55 (2019); sprawozdania: 48 (2011), 52 (2015); recenzje: 51 (2014), 54 (2017)
- Kiereś Henryk – artykuł: 34 (1997)
- Kiernikowski Zbigniew – artykuł: 37 (2000)
- Kijas Zdzisław J. – artykuł: 41–42 (2004–2005)
- Kilian Waleria – artykuł: 22–23 (1985–1986)
- Klimczuk Zygmunt – artykuły: 25 (1988), 34 (1997), 35 (1998), 44–45 (2007–2008), 47 (2010); materiały: 38 (2001), 39 (2002), 40 (2003); recenzja: 38 (2001)
- Klimkowski Ireneusz – artykuł: 33 (1996)
- Kluz Marek – artykuł: 48 (2011)
- Knapiński Ryszard – artykuły: 30 (1993), 35 (1998), 39 (2002)
- Kobiela Ewelina Gabriela – artykuły: 40 (2003), 41–42 (2004–2005)
- Kobylińska Zdzisława – artykuł: 44–45 (2007–2008); recenzje: 44–45 (2007–2008) – 4
- Kochaniewicz Bogusław – artykuł: 48 (2011)
- Kohlenberger Helmut – artykuł: 37 (2000)
- Kolakowska Anna – artykuł: 36 (1999)
- Komorski Tomasz – artykuł: 49 (2012)
- Kopiczko Andrzej – artykuły: 32 (1995) – 2, 33 (1996), 34 (1997)
- Kopiec Jan – materiał: 36 (1999)
- Kordonskyy Roman – artykuły: 51 (2014), 52 (2015); recenzja: 51 (2014)
- Korewa Jan – artykuł: 5 (1968)
- Korniak Tadeusz – sprawozdanie: 41–42 (2004–2005)
- Korolko Mirosław – artykuł: 26 (1989)
- Korzeniewska-Lasota Anna – artykuły: 39 (2002), 43 (2006), 46 (2009), 48 (2011), 49 (2012), 51 (2014), 54 (2017); sprawozdanie: 50 (2013)
- Kostorz Jerzy – artykuły: 44–45 (2007–2008), 48 (2011)

- Kotowicz Wojciech – artykuł: 50 (2013)
Kotowski Ryszard – artykuł: 21 (1984)
Kovchak Volodymyr – artykuł: 54 (2017)
Kowalczyk Józef – artykuł: 41–42 (2004–2005); homilia: 34 (1997)
Kowalczyk Maria – materiał: 9 (1972)
Kowalczyk Marta – artykuły: 46 (2009), 51 (2014)
Kowalewski Józef – artykuł: 14 (1977)
Kowalik Krzysztof – artykuł: 33 (1996)
Kozakiewicz Stanisław – artykuł: 19 (1982); materiał: 12 (1975); sprawozdanie: 48 (2011)
Kozłowska Anna Z. – artykuły: 27 (1990), 29 (1992), 35 (1998)
Kraj Tomasz – artykuł: 46 (2009)
Krajewski Piotr – artykuł: 40 (2003)
Krause Irena Józefa – artykuły: 12 (1975), 14 (1977)
Krashchenko Yurii – artykuł: 54 (2017)
Krauze-Błachowicz Krystyna – artykuł: 41–42 (2004–2005)
Kravets Aleksander – artykuł: 52 (2015)
Krawczyk Roman – artykuły: 40 (2003), 41–42 (2004–2005), 44–45 (2007–2008), 46 (2009), 47 (2010), 49 (2012)
Krażyńska Zdzisława – artykuły: 29 (1992), 34 (1997), 35 (1998)
Krebs Magdalena – artykuły: 32 (1995), 37 (2000), 38 (2001), 46 (2009); materiał: 40 (2003)
Kroczek Piotr – artykuł: 54 (2017)
Kruk Erwin – artykuł: 20 (1983)
Krzak Katarzyna – artykuł: 35 (1998)
Kubicki Dominik – artykuł: 40 (2003)
Kuciński Michał – sprawozdanie: 53 (2016)
Kucza Grzegorz – artykuł: 43 (2006)
Kuczała Barbara – artykuł: 9 (1972)
Kudasiewicz Józef – artykuł: 12 (1975)
Kulik Jan – artykuł: 25 (1988)
Kułaczkowski Jerzy – artykuły: 39 (2002), 41–42 (2004–2005), 43 (2006), 44–45 (2007–2008)
Kunicki Zdzisław – artykuły: 33 (1996), 34 (1997), 35 (1998) – 2, 37 (2000), 43 (2006) – 2; recenzje: 35 (1998), 37 (2000) – 2
Kuraskiewicz Władysław – artykuły: 27 (1990), 29 (1992)
Kurnatowski Grzegorz – artykuł: 30 (1993)
Kutsenko Sergiusz – artykuł: 52 (2015)
Kutsepal Svitlana – artykuł: 55 (2018)
Kürbis Brygida – artykuły: 34 (1997), 37 (2000)
Kyrylenko Kateryna – artykuł: 52 (2015)
Kyvliuk Olga – artykuł: 54 (2017)
Labuda Gerard – artykuł: 30 (1993)
Langkammer Hugolin – artykuł: 12 (1975)
Leniec Anna – artykuł: 39 (2002)

- Leń Kazimierz – artykuł: 34 (1997)
- Lepa Adam – artykuł: 39 (2002)
- Lepacka Anna M. – artykuł: 50 (2013)
- Lesiński Andrzej – artykuły: 28 (1991), 34 (1997); sprawozdania: 20 (1983), 21 (1984), 24 (1987) – 2, 29 (1992)
- Lewandowska Izabela – artykuły: 36 (1999), 38 (2001); recenzja: 54 (2017)
- Lewandowski Jerzy – artykuł: 35 (1998)
- Lichański Jakub Z. – artykuł: 26 (1989); materiał: 27 (1990)
- Liedmann Zygfryd – artykuły: 8 (1971), 11 (1974); recenzje: 10 (1973), 11 (1974)
- Lis-Staranowicz Dorota – artykuł: 52 (2015)
- Lisiecka Małgorzata – artykuł: 33 (1996)
- Liszka Piotr – artykuł: 53 (2016)
- Lohr Mikołaj – artykuły: 1 (1964), 2 (1965), 3 (1966), 4 (1967), 6 (1969), 8 (1971)
- Lubera Maria – materiały: 33 (1996) – 2
- Lukoszek Michał – artykuł: 47 (2010)
- Lutsyshyn Halyna – artykuł: 55 (2018)
- Łach Jan – artykuł: 12 (1975)
- Łach Stanisław – artykuł: 12 (1975)
- Łepkowski Edward – artykuł: 9 (1972)
- Łukasiuk Tomasz – artykuł: 46 (2009)
- Łużyński Wiesław – artykuł: 38 (2001)
- Łydka Władysław – artykuł: 22–23 (1985–1986)
- Machinek Marian – artykuły: 37 (2000), 39 (2002), 40 (2003), 48 (2011); recenzje: 37 (2000), 38 (2001)
- Mackiewicz Adam – materiał: 33 (1996)
- Madej Henryk – artykuły: 11 (1974), 14 (1977); materiały: 11 (1974), 12 (1975)
- Magas Wiaczesław – artykuł: 53 (2016)
- Majer Piotr – materiał: 39 (2002)
- Makowski Paweł A. – artykuł: 52 (2015)
- Malivskiy Anatolii – artykuł: 55 (2018)
- Markowski Mieczysław – artykuły: 9 (1972), 27 (1990) – 2, 29 (1992), 35 (1998), 37 (2000), 39 (2002) – 2, 41–42 (2004–2005)
- Martych Ruslana – artykuły: 54 (2017), 55 (2018)
- Matkowski Jan – artykuł: 55 (2018)
- Matysiak Bogdan W. – artykuły: 31 (1994), 33 (1996), 35 (1998), 36 (1999), 37 (2000), 39 (2002), 41–42 (2004–2005), 43 (2006), 46 (2009), 47 (2010), 49 (2012)
- Mączka Ewelina – artykuł: 51 (2014)
- Melnyk Marek – artykuły: 37 (2000), 41–42 (2004–2005), 46 (2009)
- Michalski Jarosław – artykuł: 31 (1994)
- Michalski Maciej – artykuł: 35 (1998)
- Michałowska Monika – artykuły: 39 (2002), 41–42 (2004–2005)
- Michoń Edward – artykuły: 4 (1967), 10 (1973), 11 (1974), 18 (1981)
- Mielczarski Stanisław – artykuły: 19 (1982), 30 (1993)
- Mielnik Dawid – artykuł: 54 (2017)
- Mikołajczak Mieczysław – artykuły: 36 (1999), 37 (2000), 48 (2011)

- Miotk Andrzej – artykuły: 38 (2001), 39 (2002), 41–42 (2004–2005)
- Mirkowska Izabela – materiał: 40 (2003)
- Misiaszek Antoni – artykuł: 41–42 (2004–2005)
- Misiorny Marek – artykuł: 34 (1997)
- Moiraghi Giulia – artykuł: 49 (2012)
- Mozoła Anna Irmgarda – artykuł: 35 (1998)
- Muszyński Henryk – artykuł: 30 (1993)
- Myśków Józef – artykuły: 2 (1965), 3 (1966), 4 (1967), 5 (1968); sprawozdanie: 1 (1964)
- Myśliwczyk Iwona – sprawozdanie: 53 (2016)
- Nadolski Ludwik – artykuł: 10 (1973)
- Nalewaj Aleksandra – artykuły: 43 (2006), 47 (2010), 49 (2012), 50 (2013), 51 (2014), 53 (2016), 54 (2017); recenzja: 48 (2011)
- Nałęcz Jan Zenobiusz – artykuł: 36 (1999)
- Napiórkowska-Baryła Agnieszka – artykuł: 55 (2018)
- Nerlo Monika – artykuł: 32 (1995)
- Neumann Jacek – artykuły: 38 (2001) – 2, 40 (2003); recenzja: 39 (2002)
- Niemiro Urszula – artykuł: 36 (1999); materiał: 29 (1992)
- Niesporek Marcin – artykuł: 52 (2015)
- Nossol Alfons – materiał: 26 (1989)
- Nowak Dominik – artykuł: 48 (2011)
- Nowak Przemysław – artykuł: 47 (2010)
- Nowak Stanisław – artykuł: 30 (1993)
- Nowak Władysław – artykuły: 6 (1969), 10 (1973), 12 (1975), 14 (1977), 16 (1979), 18 (1981), 19 (1982), 20 (1983), 21 (1984), 22–23 (1985–1986), 27 (1990) – 2, 28 (1991), 30 (1993), 31 (1994), 33 (1996) – 2, 34 (1997), 35 (1998), 36 (1999), 38 (2001); materiały: 26 (1989), 35 (1998); sprawozdanie: 26 (1989)
- Obląg Jan – artykuły: 1 (1964), 2 (1965), 3 (1966), 4 (1967), 5 (1968), 6 (1969), 7 (1970), 8 (1971), 9 (1972), 10 (1973), 12 (1975), 14 (1977), 18 (1981) – 2, 19 (1982); materiały: 9 (1972), 11 (1974) – 3
- Odyniec Waclaw – artykuł: 20 (1983)
- Okulicz-Kozaryn Jerzy – artykuł: 30 (1993)
- Okulicz-Kozaryn Łucja – artykuł: 30 (1993)
- Oliynyk Andriy – recenzja: 49 (2012)
- Omelchenko Yurii – artykuł: 55 (2018)
- Opalach Cezary – artykuły: 40 (2003), 49 (2012)
- Opolska Natalia – artykuł: 55 (2018)
- Orłowska-Zielińska Bogna – artykuł: 51 (2014)
- Owsiński Piotr – artykuł: 50 (2013)
- Ozorowski Edward – artykuł: 20 (1983), 34 (1997)
- Papenko Yevgen – artykuł: 53 (2016)
- Parzych-Blakiewicz Katarzyna – artykuły: 34 (1997), 39 (2002), 41–42 (2004–2005), 49 (2012); sprawozdanie: 48 (2011)
- Pasierb Janusz S. – artykuł: 27 (1990)
- Pawlik Jacek Jan – artykuły: 37 (2000), 53 (2016), 55 (2018); sprawozdanie: 49 (2012)

- Pawliszyn Mirosław – artykuły: 44–45 (2007–2008), 47 (2010), 49 (2012)
- Pawluk Tadeusz – artykuły: 1 (1964), 2 (1965), 3 (1966), 4 (1967), 5 (1968), 6 (1969), 7 (1970), 8 (1971), 9 (1972), 10 (1973), 11 (1974), 14 (1977), 16 (1979), 18 (1981) – 2, 19 (1982), 20 (1983), 31 (1994); materiały: 8 (1971), 12 (1975), 14 (1977); recenzja: 11 (1974)
- Pączkowski Kazimierz – artykuł: 22–23 (1985–1986)
- Petinowa Oksana – artykuły: 53 (2016), 55 (2018)
- Petrenko Andrzej – artykuł: 52 (2015)
- Piasecki Piotr – recenzja: 36 (1999)
- Piechnik Ludwik – artykuły: 5 (1968) – 2
- Piechocka-Kłos Maria – artykuły: 47 (2010), 48 (2011), 49 (2012), 50 (2013), 51 (2014), 52 (2015), 53 (2016), 54 (2017), 55 (2018)
- Piegsa Joachim – artykuły: 40 (2003), 43 (2006)
- Pierechod Maria – artykuł: 28 (1991)
- Piskorska Józefa – artykuły: 10 (1973), 14 (1977), 19 (1982); materiały: 11 (1974), 14 (1977)
- Piszc Edmund – artykuły: 14 (1977), 20 (1983); homilie i przemówienia: 27 (1990), 28 (1991) – 2; 29 (1992)
- Piwowski Władysław – artykuły: 1 (1964), 2 (1965), 3 (1966), 6 (1969), 8 (1971), 10 (1973), 11 (1974), 14 (1977), 28 (1991), 31 (1994), 35 (1998) – 2, 37 (2000); materiały: 11 (1974), 33 (1996)
- Płoński Roman – artykuł: 46 (2009)
- Płoski Tadeusz – artykuły: 34 (1997), 36 (1999), 37 (2000), 39 (2002) – 2, 40 (2003), 41–42 (2004–2005); recenzje: 38 (2001), 39 (2002)
- Pniewski Zenon – artykuły: 21 (1984), 22–23 (1985–1986), 24 (1987)
- Podeszwa Paweł – recenzja: 49 (2012)
- Podgórska Teresa – artykuły: 35 (1998), 44–45 (2007–2008); materiały: 29 (1992), 40 (2003)
- Podgórski Ryszard A. – artykuły: 51 (2014), 53 (2016), 54 (2017)
- Podkoński Robert – artykuły: 37 (2000), 41–42 (2004–2005)
- Podolecki Jerzy – artykuły: 4 (1967), 5 (1968), 8 (1971)
- Polaczuk Paweł – artykuły: 48 (2011), 52 (2015)
- Polańska Marta – artykuł: 26 (1989)
- Polishchuk Olexander – artykuł: 55 (2018)
- Popovich Olena – artykuł: 55 (2018)
- Poręba Piotr – artykuły: 1 (1964), 2 (1965), 3 (1966), 4 (1967), 5 (1968), 6 (1969), 8 (1971)
- Potsyurko Oleg – artykuł: 52 (2015)
- Powerski Jan – artykuł: 30 (1993)
- Prokop Krzysztof – artykuł: 47 (2010)
- Pryba Andrzej – artykuł: 39 (2002)
- Prymas Karolina – artykuł: 35 (1998)
- Przekop Edmund – artykuły: 6 (1969), 10 (1973), 11 (1974), 16 (1979), 21 (1984), 22–23 (1985–1986); materiały: 21 (1984), 26 (1989); recenzje: 24 (1987) – 2
- Przybyszewski Bolesław – artykuł: 22–23 (1985–1986)

- Puchowski Kazimierz – artykuł: 26 (1989)
Puyda Roman – artykuł: 52 (2015)
Pyc Marek – artykuły: 35 (1998) – 2, 36 (1999)
Rabczyński Paweł – artykuły: 44–45 (2007–2008), 48 (2011); materiały: 38 (2001), 47 (2010); sprawozdania: 43 (2006), 44–45 (2007–2008) – 2, 46 (2009), 47 (2010)
Radzewicz Halina – artykuł: 36 (1999)
Radziszewska Julia – materiał: 26 (1989)
Ratajczyk Anna – artykuł: 44–45 (2007–2008)
Rawa-Grabowiecki Jerzy – artykuł: 26 (1989)
Reinhardt Elisabeth – artykuł: 39 (2002)
Rizzi Mariagrazia – sprawozdanie: 50 (2013)
Rogalewski Tadeusz – artykuł: 40 (2003)
Rogowski Cyprian – artykuły: 32 (1995), 33 (1996), 34 (1997)
Rokosz Mieczysław – artykuł: 30 (1993)
Rondomańska Zenona – materiały: 35 (1998) – 2
Ropiak Sławomir – artykuły: 36 (1999) – 2, 37 (2000), 38 (2001), 40 (2003), 44–45 (2007–2008), 50 (2013); materiały: 29 (1992), 37 (2000); recenzje: 44–45 (2007–2008), 51 (2014)
Rosik Mariusz – artykuł: 39 (2002)
Rosik Seweryn – artykuł: 12 (1975); materiał: 14 (1977)
Rosińska Grażyna – artykuł: 9 (1972)
Roslan Jan – materiał: 26 (1989); sprawozdanie: 33 (1996)
Rozen Barbara – artykuły: 38 (2001), 40 (2003), 47 (2010), 48 (2011), 49 (2012), 50 (2013), 53 (2016), 54 (2017), 55 (2018)
Ruciński Janusz – recenzja: 51 (2014)
Rusakow Sergiusz – artykuły: 52 (2015), 54 (2017)
Rusecki Marian – artykuły: 30 (1993), 46 (2009)
Rybka Eugeniusz – artykuł: 9 (1972)
Rzepka Wojciech R. – artykuł: 27 (1990)
Rzhysky Lyubomyr – artykuł: 53 (2016)
Rzyska Anna – recenzja: 40 (2003)
Salmonowicz Stanisław – artykuł: 9 (1972)
Sapała Barbara – artykuł: 53 (2016)
Sarnowska Alina – artykuł: 51 (2014)
Sarwa Konrad – artykuł: 21 (1984)
Sarzała Krzysztof – artykuły: 37 (2000), 38 (2001)
Schmaus Michael – materiał: 14 (1977)
Schmidt Gilbert – artykuł: 37 (2000)
Sczaniecki Paweł – artykuł: 7 (1970)
Sekulski Jerzy – artykuł: 10 (1973)
Selejdak Ryszard – artykuł: 50 (2013)
Setlak Adolf – artykuł: 8 (1971)
Sianko Józef – artykuły: 8 (1971), 10 (1973); materiał: 8 (1971)
Sikorski Jerzy – artykuł: 26 (1989)
Sitek Magdalena – artykuł: 48 (2011)

- Skibiński Edward – artykuł: 29 (1992)
Skolimowska Anna – materiał: 43 (2006)
Skorowski Henryk – materiał: 33 (1996)
Skukowski Włodzimierz – materiał: 39 (2002)
Slusar Wadym – artykuł: 52 (2015)
Sobański Remigiusz – artykuł: 31 (1994)
Sojka Józef – materiał: 7 (1970)
Sonak Dariusz – materiał: 51 (2014)
Soroka Svitlana – materiał: 55 (2018)
Sorokina Halyna – materiał: 54 (2017)
Spunar Pavel – materiał: 30 (1993)
Sroga Piotr – artykuły: 37 (2000), 38 (2001); recenzje: 36 (1999) – 2, 37 (2000) – 2
Stach-Hejsoz Magdalena – artykuł: 44–45 (2007–2008)
Stala Józef – artykuł: 43 (2006)
Stankiewicz Bogumiła – materiał: 40 (2003)
Stankiewicz Danuta – artykuły: 38 (2001), 39 (2002), 40 (2003)
Staniszewska Joanna – artykuł: 22–23 (1985–1986)
Starnawski Jerzy – artykuły: 20 (1983), 26 (1989)
Stasiewicz Krystyna – artykuły: 22–23 (1985–1986) – 2
Stawniak Henryk – artykuł: 31 (1994)
Stepulak Marian Z. – artykuły: 34 (1997), 36 (1999)
Stoś Jarosław – artykuł: 41–42 (2004–2005)
Sucheni-Grabowska Anna – artykuły: 18 (1981), 26 (1989)
Suski Andrzej – artykuł: 12 (1975)
Suszko-Kazarnowicz Małgorzata – artykuł: 40 (2003)
Suwała Jan – artykuł: 12 (1975)
Svyrydenko Denys – artykuły: 51 (2014), 53 (2016), 54 (2017), 55 (2018)
Swieżawski Stefan – materiał: 11 (1974)
Sygit Bogusław – artykuł: 51 (2014)
Szałanda Tomasz – artykuły: 46 (2009), 49 (2012), 51 (2014), 52 (2015)
Szarek Ewelina – artykuł: 53 (2016)
Szczechowicz Krystyna – artykuł: 51 (2014)
Szłaga Jan – artykuł: 12 (1975)
Szlendak Elżbieta Faustyna – artykuł: 35 (1998)
Szorc Alojzy – artykuły: 2 (1965), 3 (1966), 4 (1967), 5 (1968), 6 (1969), 7 (1970),
20 (1983), 21 (1984) – 2, 30 (1993), 32 (1995), 34 (1997), 38 (2001); materiał:
4 (1967); wstęp: 13 (1976), 15 (1978), 20 (1983); recenzja: 38 (2001)
Szot Leon – artykuły: 44–45 (2007–2008), 46 (2009)
Szram Mariusz – artykuł: 31 (1994); sprawozdanie: 27 (1990)
Szreder Feliks – artykuł: 12 (1975)
Sztychmiller Ryszard – artykuły: 12 (1975), 21 (1984), 24 (1987), 28 (1991), 31 (1994),
32 (1995), 33 (1996), 34 (1997), 36 (1999), 40 (2003)
Szulist Janusz – artykuły: 48 (2011), 50 (2013); recenzja: 52 (2015)
Szymanek Edward – artykuł: 12 (1975)
Szymański Walenty – artykuł: 16 (1979)

- Szymko Jan – artykuł: 25 (1988)
- Szyndler Lech – artykuł: 41–42 (2004–2005)
- Szyszka Tomasz – artykuł: 48 (2011)
- Ślawnicki Tadeusz – artykuł: 26 (1989)
- Śliwa Marta – sprawozdanie: 53 (2016)
- Śliwka Eugeniusz – materiał: 35 (1998)
- Śliwińska Gerarda – artykuły: 22–23 (1985–1986), 26 (1989), 38 (2001); materiały: 33 (1996), 40 (2003)
- Świerczawski Wacław – materiał: 26 (1989)
- Świerzewski Stefan – materiał: 11 (1974)
- Świętoń Adam – artykuł: 53 (2016); recenzja: 50 (2013)
- Świto Lucjan – artykuły: 35 (1998), 46 (2009), 47 (2010), 49 (2012), 55 (2018); recenzja: 50 (2013)
- Terepishchy Sergiusz – artykuły: 51 (2014), 52 (2015), 53 (2016), 54 (2017), 55 (2018)
- Tolochko Svitlana – artykuł: 55 (2018)
- Tomaszkiewicz Stefan – materiał: 10 (1973)
- Tomczyk Bronisław – artykuły: 12 (1975), 14 (1977)
- Tomkiewicz Antoni – artykuły: 32 (1995), 33 (1996)
- Tomkiewicz Małgorzata – artykuły: 48 (2011), 49 (2012), 51 (2014), 55 (2018); recenzja: 50 (2013)
- Torla Kazimierz – artykuły: 10 (1973), 28 (1991)
- Torończak Edward – artykuł: 44–45 (2007–2008)
- Tracewicz Katarzyna – artykuł: 50 (2013); sprawozdanie: 51 (2014)
- Triller Anneliese – artykuł: 22–23 (1985–1986)
- Trubczaninow Sergiusz – artykuł: 52 (2015)
- Tunkiewicz Michał – sprawozdanie: 48 (2011)
- Turchyn Yaryna – artykuł: 55 (2018)
- Turek Józef – artykuły: 18 (1981), 19 (1982) – 2, 33 (1996), 34 (1997); recenzja: 24 (1987)
- Turek Władysław – artykuły: 4 (1967), 5 (1968), 6 (1969), 8 (1971), 11 (1974), 20 (1983), 28 (1991); materiał: 11 (1974); recenzje: 6 (1969) – 2, 10 (1973), 12 (1975), 21 (1984), 27 (1990), 35 (1998)
- Turenko Vitali – artykuł: 54 (2017)
- Urych Ilona – artykuł: 55 (2018)
- Voitovska Oksana – artykuł: 55 (2018)
- Volynets Oksana – artykuł: 53 (2016)
- Wagner Arkadiusz – artykuł: 40 (2003)
- Wakar Andrzej – artykuł: 27 (1990)
- Waleszczuk Zbigniew – artykuły: 40 (2003), 43 (2006)
- Wasilewski Kazimierz – artykuł: 16 (1979)
- Wąsik Damian – artykuł: 51 (2014)
- Weber Ewelina – artykuł: 40 (2003)
- Weksler-Waszkinial Romuald Jakub – artykuły: 31 (1994), 32 (1995); materiał: 33 (1996)
- Werbiński Wojciech – recenzja: 51 (2014)

- Wesoły Waldemar – artykuł: 47 (2010)
- Widziewicz Grażyna M. – artykuły: 28 (1991); 36 (1999)
- Wieczorek Bartosz – artykuł: 41–42 (2004–2005)
- Wieczorek Włodzimierz – artykuł: 41–42 (2004–2005); recenzja: 37 (2000)
- Wieczyński Franciszek – recenzje: 21 (1984) – 2
- Więcek Wiesław – artykuł: 24 (1987), 32 (1995), 33 (1996); materiał: 16 (1979)
- Wilk Wiesław – artykuł: 14 (1977)
- Wirszyłło Jerzy – artykuły: 1 (1964), 2 (1965)
- Wistuba Halina – artykuły: 28 (1991), 36 (1999) – 2
- Wiszowaty Edward – artykuły: 39 (2002), 43 (2006); materiał: 35 (1998)
- Wiśniewski Jan – artykuły: 25 (1988), 38 (2001); recenzja: 48 (2011)
- Wiśniowiecki Roman – artykuł: 31 (1994)
- Witkowska Aleksandra – artykuł: 35 (1998)
- Włodarski Józef – artykuł: 20 (1983)
- Włodek Zofia – artykuły: 9 (1972), 34 (1997), 39 (2002)
- Wojciechowski Michał – artykuł: 51 (2014); sprawozdanie: 49 (2012)
- Wojtczak Adam – artykuł: 48 (2011)
- Wojtkowski Jacek – sprawozdanie: 30 (1993)
- Wojtkowski Julian – artykuły: 1 (1964), 2 (1965), 3 (1966), 4 (1967), 5 (1968), 6 (1969), 9 (1972), 16 (1979), 19 (1982), 22–23 (1985–1986), 26 (1989), 27 (1990) – 3, 28 (1991) – 2, 29 (1992), 31 (1994), 32 (1995) – 2, 34 (1997) – 2, 35 (1998) – 2, 37 (2000), 39 (2002) – 2, 41–42 (2004–2005) – 2; materiały: 4 (1967), 7 (1970), 29 (1992), 40 (2003) – 2; recenzje: 5 (1968), 9 (1972) – 2, 27 (1990), 37 (2000); sprawozdania: 37 (2000), 39 (2002)
- Wojtyska Henryk Damian – artykuły: 7 (1970) – 2, 16 (1979), 34 (1997), 38 (2001); wstęp: 17 (1980); recenzje: 7 (1970), 16 (1979)
- Wójcik Maria – artykuł: 14 (1977)
- Wójcik Piotr – artykuł: 51 (2014)
- Wójcik Rafał – artykuł: 39 (2002)
- Wünsch Thomas – artykuł: 37 (2000)
- Wydra Wiesław – artykuł: 27 (1990)
- Wykręt Wioletta – artykuł: 36 (1999)
- Zahajkiewicz Marek T. – artykuły: 27 (1990), 35 (1998), 37 (2000)
- Zamora Danuta Krystyna – artykuł: 38 (2001)
- Zaorski Franciszek – artykuł: 7 (1970)
- Zarębska Ewa – artykuły: 38 (2001), 39 (2002)
- Zawadzki Wojciech – artykuły: 47 (2010), 48 (2011), 53 (2016); recenzje: 52 (2015), 54 (2017)
- Zawiszewski Edward – artykuł: 12 (1975)
- Zdanowicz Stanisław – artykuły: 1 (1964), 2 (1965)
- Zdoroveha Maryana – artykuł: 55 (2018)
- Zduniak Agnieszka – artykuł: 54 (2017)
- Zellma Anna – artykuły: 36 (1999), 37 (2000), 38 (2001), 39 (2002), 40 (2003), 41–42 (2004–2005), 43 (2006), 44–45 (2007–2008), 47 (2010), 49 (2012), 50 (2013), 51 (2014), 52 (2015), 53 (2016), 54 (2017)

- Zgraja Brunon – artykuły: 47 (2010), 49 (2012)
Ziegenaus Anton – artykuł: 37 (2000)
Ziemba Wojciech – artykuły: 10 (1973), 12 (1975), 32 (1995); materiały: 21 (1984),
24 (1987); sprawozdanie: 12 (1975)
Zinkiewicz Stanisław – artykuł: 19 (1982)
Ziółkowska Krystyna – artykuły: 49 (2012), 51 (2014), 52 (2015), 53 (2016)
Ziółkowski Tomasz – artykuł: 53 (2016)
Żebrowska Ewa – artykuł: 35 (1998)
Żmichrowska M.J. – recenzja: 22–23 (1985–1986)
Żmudziński Marek – artykuły: 49 (2012), 54 (2017)
Żuchowski Kazimierz – artykuł: 32 (1995); recenzja: 37 (2000)
Żynda Bolesław – materiał: 14 (1977)
Żywica Zdzisław – artykuły: 38 (2001) – 3

Ks. Tomasz Garwoliński
Olsztyn

